

Komparativna analiza uspješnosti poslovanja transportnih poduzeća u Varaždinskoj županiji

Šimunić, Paula

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Organization and Informatics / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:211:639755>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported / Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-13**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Organization and Informatics - Digital Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
VARAŽDIN**

Paula Šimunić

**KOMPARATIVNA ANALIZA
USPJEŠNOSTI POSLOVANJA
TRANSPORTNIH PODUZEĆA U
VARAŽDINSKOJ ŽUPANIJI**

DIPLOMSKI RAD

Varaždin, 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
V A R A Ž D I N

Paula Šimunić

JMBAG: 0016135928

Studij: Ekonomika poduzetništva

KOMPARATIVNA ANALIZA USPJEŠNOSTI POSLOVANJA
TRANSPORTNIH PODUZEĆA U VARAŽDINSKOJ ŽUPANIJI

DIPLOMSKI RAD

Mentor:

Izv. prof. dr. sc. Vladimir Kovšca

Varaždin, srpanj 2023.

Paula Šimunić

Izjava o izvornosti

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onima koji su u njemu navedeni. Za izradu rada su korištene etički prikladne i prihvatljive metode i tehnike rada.

Autorica potvrdila prihvaćanjem odredbi u sustavu FOI-radovi

Sažetak

U radu će se provesti analiza uspješnosti različitih transportnih poduzeća na području Varaždinske županije. Govorit će se o njihovoj važnosti na razvoj gospodarstva u Varaždinskoj županiji te gospodarstva kao cjeline. Uz to, ukratko će se prikazati njihova organizacijska struktura, broj zaposlenih i bitne informacije o dosadašnjem poslovanju poduzeća. U glavnom dijelu rada bit će provedene vertikalna i horizontalna analiza glavnih financijskih izvještaja promatranih poduzeća – bilance i računa dobiti i gubitka, kako bi se dobio uvid u njihovo poslovanje i usporedila njihova uspješnost u odnosu na konkurente u promatranom razdoblju od posljednje tri godine. Nadalje, u radu će se provesti i analiza pomoću financijskih pokazatelja za sva promatrana poduzeća, a rezultati i značajne promjene će se prikazati uz pomoć tablica i grafova uz dana objašnjenja. Sukladno tome, na temelju provedene analize moći će se izraziti mišljenje o tome kako će poduzeća poslovati u budućnosti uzimajući u obzir promjene u hrvatskom gospodarstvu, ali i promjene na svjetskoj razini.

Ključne riječi: analiza; transport; gospodarstvo; uspješnost

Sadržaj

Sadržaj.....	iii
1. Uvod.....	1
2. Cestovni transport u Republici Hrvatskoj.....	2
3. Transportna poduzeća u Varaždinskoj županiji.....	4
3.1. Kos transporti d.o.o.....	5
3.2. Herceg-transporti d.o.o.	6
3.3. HUDEK-TRGOTRANS d.o.o.	7
3.4. PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o.....	8
4. Horizontalna analiza bilance odabranih poduzeća	9
4.1. Kos transporti d.o.o.....	9
4.2. Herceg - transporti d.o.o.	12
4.3. HUDEK-TRGOTRANS d.o.o.	15
4.4. PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o.....	17
5. Horizontalna analiza RDG-a odabranih poduzeća	19
5.1. Kos transporti d.o.o.....	20
5.2. Herceg - transporti d.o.o.	22
5.3. HUDEK-TRGOTRANS d.o.o.	25
5.4. PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o.....	27
6. Vertikalna analiza bilance odabranih poduzeća	30
6.1. Kos transporti d.o.o.....	30
6.2. Herceg - transporti d.o.o.	33
6.3. HUDEK-TRGOTRANS d.o.o.	35
6.4. PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o.....	37
7. Vertikalna analiza RDG-a odabranih poduzeća.....	40
7.1. Kos transporti d.o.o.....	40
7.2. Herceg - transporti d.o.o.	42

7.3. HUDEK-TRGOTRANS d.o.o.	44
7.4. PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o.....	46
8. Analiza pomoću finansijskih pokazatelja	49
8.1. Pokazatelji likvidnosti	49
8.2. Pokazatelji zaduženosti.....	53
8.3. Pokazatelji aktivnosti.....	55
8.4. Pokazatelji ekonomičnosti.....	58
8.5. Pokazatelji profitabilnosti.....	61
9. Zaključak	64
Popis literature	66
Popis grafova	68
Popis tablica.....	70

1. Uvod

U ovom će se radu provesti analiza nad odabrana četiri transportna poduzeća iz Varaždinske županije koja se smatra jednim od glavnih prijevozničkih središta Republike Hrvatske. Kako je rad podijeljen na devet većih cjelina, u prvim poglavljima će se pričati o cestovnom transportu u Republici Hrvatskoj te kako je njen geografski položaj utjecao na razvoj prometnica te izgradnju cestovne mreže u skladu sa standardima Europske Unije. Pomoću Strategije prometnog razvoja Republike Hrvatske (2017. – 2030.) kroz rad će se pokazati kako su na analizirana poduzeća utjecali strogi ekološki standardi, a putem analize glavnih financijskih izvještaja moći će se vidjeti kako je navedeno utjecalo na financijski položaj poduzeća. Horizontalna i vertikalna analiza bilance te računa dobiti i gubitka čini glavninu ovog rada, pri čemu su kroz četiri poglavlja ovi financijski izvještaji detaljno analizirani te su glavne promjene prikazane grafički i uz pomoć tablica. U osmom poglavlju rada analiza će biti provedena uz pomoć financijskih pokazatelja koji su dobiveni iz bilance te računa dobiti i gubitka. Tako će se dobiti uvid u sigurnost i uspješnost poduzeća, saznanja koja su bitna kako za samo poduzeće tako i za konkurente, ali i klijente koji kupuju odnosno koriste njihove usluge.

Kroz rad će se staviti naglasak na važnost utvrđivanja kvalitete dosadašnjeg poslovanja poduzeća te prepoznavanja prilika za napredovanje, kako u stabilnim, tako i u izvanrednim uvjetima nastalima tijekom 2020. godine. U neku ruku, vidjet će se apsorpcijski kapacitet navedenih poduzeća te koliko su kvalitetno iskoristili sredstva dobivena od države, a u posljednjim poglavljima govorit će se o sposobnosti zaduživanja navedenih poduzeća te riziku koji je uz to vezan. Kako bi se sve ovo provelo, koristit će se financijski izvještaji sa stranice FINA-e, izvori s interneta, izvorni znanstveni članci, ali i statistički podaci koji su zatraženi i dobiveni od strane Državnog zavoda za statistiku. Komparativna analiza financijskih izvještaja bit će provedena za trogodišnje razdoblje od 2019. do 2021. godine, a glavne promjene na pozicijama bilance te računa dobiti i gubitka promatranih poduzeća bit će objašnjene uz pomoć bilježaka uz financijske izvještaje.

Po završetku rada, dat će se zaključak o poslovanju pojedinih poduzeća na temelju provedene analize, te će se dati mišljenje o budućem poslovanju na temelju analiziranih pokazatelja. Približno će se moći odrediti koja će poduzeća nastaviti uspješan trend, a koja će morati mijenjati svoje dosadašnje poslovanje da bi mogla napredovati i poboljšati svoj status u odnosu na konkurentna poduzeća iz iste branše.

2. Cestovni transport u Republici Hrvatskoj

Republika Hrvatska nalazi se na raskrižju dvaju prometnih pravaca – jedan povezuje zapadnu i srednju Europu s Bliskim istokom, dok drugi povezuje Baltičko more na sjeveru s Jadranskim morem na jugu Europe. Prema tome, može se reći kako Hrvatska ima povoljan prometno - geografski položaj koji joj je kroz povijest donio brojne prednosti ali i probleme koji su s vremenom uzrokovali prometno zaostajanje Hrvatske u odnosu na razvijenije europske zemlje (Božičević, J., Perić, T., 2001).

Do izgradnje prvih modernih cesta preko hrvatskog teritorija došlo je tijekom druge polovice 18. stoljeća kada su se prometni pravci širili od velikih gradova poput Budimpešte i Beča, a sve zbog političkih interesa i povezivanja sa sjevernim Jadranom te daljnjeg širenja prema Jadranskom moru. Tako je omogućen prijevoz znatno većih količina robe te izvoz žita i drva iz Gorskog kotara. Prvi automobili na području Hrvatske pojavili su se na prijelazu u 20. stoljeće, a već tridesetak godina kasnije broj motornih vozila na području države se udvostručio. Uspostavom bivše Jugoslavije nije došlo do očekivanog napretka u smislu izgradnje i unapređenja cestovne mreže, a situacija je i naknadno pogoršana tijekom Drugog svjetskog rata na tom području kada se promet uglavnom odvijao putem alternativnih prometnica i pomorskim putevima. Prvi prostorni plan Hrvatske i planiranje cestovne mreže nastaje tek kada stupanj motorizacije došije jedno vozilo na pet stanovnika (70-ih godina prošlog stoljeća). Kako je Hrvatska devedesetih godina bila pogođena ratom, to se ponovno negativno odrazilo na izgradnju prometnica, jer Republika Hrvatska i BiH nisu bile uključene u paneuropske prometne koridore o kojima se vodila rasprava na paneuropskim konferencijama održanim u Pragu i Kreti, već se to ostvarilo tek 1997. godine. U novije vrijeme, Hrvatska je zauzela mjesto među zemljama s gustom mrežom autocesta (Feletar, P. i sur, 2020).

Prema Strategiji prometnog razvoja Republike Hrvatske (2017. – 2030.) (Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture (MMPI), 2017), može se zaključiti kako Hrvatska ima cestovnu mrežu koja je u skladu s visokim standardima Europske unije. Općenito, spomenuta mreža u Hrvatskoj ima dužinu od gotovo 27.000 kilometara od čega 1.419 kilometara zauzimaju autoceste. Najduža hrvatska autocesta je A1 koja povezuje Zagreb s Pločama na jugu. Također, rad na daljnjem razvoju cestovne mreže može u pitanje dovesti i prijevozne potrebe, odnosno potrebno je postaviti prioritete i uzeti u obzir standarde redovnog održavanja u skladu s normama Europske unije.

Prilikom provođenja analize prijevoznih potreba odnosno zahtjeva, važno je da ista kasnije služi kao pomoć u utvrđivanju najbolje strukture voznog parka nekog poduzeća, a kako bi se zadovoljila potražnja na tržištu. Kada promatramo udio cestovnog prijevoza u odnosu na ukupno prevezenu količinu tereta prema najnovijim podacima, „od siječnja do prosinca 2022. ukupno je prevezeno 127,8 milijuna tona robe, što je jednako u odnosu na isto razdoblje 2021. Porast je ostvaren u cestovnom prijevozu za 1,7%“ (Državni zavod za statistiku (DZS), 2023) te i dalje raste, što sugerira potrebu za prijevoznicima.

Na konceptu funkcionalnih regija (FR) bi se trebao temeljiti razvitak cestovne mreže u Hrvatskoj te se primjenjuje širom svijeta kako bi se lakše mogla razumjeti i definirati prostorno povezana područja, no iste je potrebno prilagođavati i mijenjati ovisno o analizi podataka o kretanju stanovništva (MMPI, 2017). Prema tom konceptu prostor sjeverne i sjeverozapadne Hrvatske smatra se sjedištem prijevoznika koji stvaraju 50-ak posto čitavog prijevoznog učinka Hrvatske, a o četiri takva prijevoznika iz Varaždinske županije govorit će se u sljedećem poglavlju (Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006).

3. Transportna poduzeća u Varaždinskoj županiji

Izuzevši grad Zagreb i Zagrebačku županiju, Varaždinska županija kao sastavni dio funkcionalne regije Središnje Hrvatske prednjači u broju trgovačkih društava i obrta koji se bave djelatnošću 49.41 Cestovni prijevoz robe prema NKD iz 2007. godine. Prema posljednjim podacima Državnog zavoda za statistiku iz 2021. godine, taj broj iznosi 496, što je nešto više od 8% od ukupnog broja za čitavu Republiku Hrvatsku. Navedeno se može vidjeti na Grafu 1. u nastavku gdje je Varaždinska županija označena crvenom bojom. U tim jedinicama u Varaždinskoj županiji zaposleno je ukupno 2.520 osoba, a ostvaruje se godišnji promet od čak 1,5 milijardi kuna. U čitavoj Hrvatskoj je u 2021. godini od cestovnog prijevoza robe ostvaren promet od 16,1 milijardi kuna (DZS, 2022).

Graf 1. Broj aktivnih trgovačkih društava i obrta u djelatnosti 49.41 - Cestovni prijevoz robe prema posljednjim podacima Državnog zavoda za statistiku iz 2021. godine (izvor: DZS, 2022).

U ovom će se poglavlju govoriti o četiri prijevoznika s područja Varaždinske županije koji ujedno predstavljaju i temelj ovog rada jer će se nad njima u narednim poglavljima provesti analiza financijskih izvještaja. Općenito, odabrana poduzeća su društva s ograničenom odgovornošću koji je ujedno i najčešći oblik trgovačkog društva u Hrvatskoj. „Društvo s ograničenom odgovornošću je društvo u koje jedna ili više pravnih ili fizičkih osoba ulažu

temeljne uloge s kojima sudjeluju u unaprijed ugovorenom temeljnom kapitalu pri čemu temeljni uložci ne moraju biti jednaki“ (Hrvatska obrtnička komora (HOK), bez dat.).

3.1. Kos transporti d.o.o.

Kos transporti d.o.o., danas jedna od najvećih transportnih tvrtki u Hrvatskoj, djeluje od 1985. godine. Kao poduzeće nude spektar usluga – od transporta preko manipulacije carinske i necarinske robe do skladištenja, a temeljnim načelom poslovanja „Klijent je uvijek na prvom mjestu“ daju garanciju pouzdanosti i učinkovitosti usluga koje obavljaju, te da će roba u cijelosti stići na odredište. Pružaju prijevoz robe:

- Od jedne palete do zbirnih pošiljaka,
- Volumenske robe,
- ADR – specijalizirani uvjeti za prijevoz robe, kao što su kemikalije, zapaljivi drugi specijalni teret,
- Pod temperaturnim režimom,
- Prijevoz teških tereta te
- Prijevoz tekstilnih proizvoda furgonom,

i to na svim europskim tržištima jer na tjednoj bazi pružaju usluge u susjednoj Sloveniji, Italiji i Mađarskoj ali i u zemljama Beneluksa, Austriji, Njemačkoj, Francuskoj itd. (kostransporti.hr, bez dat.).

Vozni park poduzeća sastoji se od marki vozila poput Scania, Volvo, MAN i mnogih drugih koji su opremljeni motorima koji udovoljavaju visokim ekološkim standardima. Slogan „KOS TRANSPORTI – PRIJATELJ OKOLIŠA“ potvrđuje činjenicu da kao poduzeće prate i primjenjuju tehnološka dostignuća u svojoj branši te ih pokušavaju uklopiti u vlastito poslovanje u svrhu zaštite okoliša. Tome svjedoče i razni certifikati dodijeljeni od strane certifikacijske kuće TÜV NORD CERT iz Essena (kostransporti.hr, bez dat.).

Ova je činjenica važna s obzirom da je cestovni promet jedan od ekološki najmanje prihvatljivih moda prometa, pa se prema Strategiji prometnog razvoja Republike Hrvatske (2017. – 2030.) (MMPI, 2017, str. 204) propisuju nužne mjere ekološke zaštite i praćenje stanja okoliša te osiguravanje najviših standarada kvalitete u poslovanju.

3.2. Herceg-transporti d.o.o.

Herceg-transporti d.o.o., sa sjedištem u Jurketincu kod Varaždina, poduzeće je osnovano 1999. godine. Dakle, riječ je o relativno novom poduzeću na tržištu, no pritom se ne dovodi u pitanje efikasnost njegova poslovanja i integritet. Tome u prilog ide i činjenica kako je poduzeće dobitnik međunarodno priznatog certifikata bonitetne izvrsnosti. Temeljni je kapital u potpunosti financiran iz domaćih izvora.

Ovo se poduzeće također bavi cestovnim prijevozom robe koji općenito uključuje:

- Prijevoz trupaca,
- Prijevoz rashlađene robe,
- Prijevoz teških tereta,
- Prijevoz rasutog tereta,
- Prijevoz otpada i otpadnog materijala, bez skupljanja ili odlaganja itd. (eposlovni.eu, bez dat.).

Osim toga, registrirano je i za djelatnost 45.20 Održavanje i popravak motornih vozila prema NKD iz 2007. koje uključuje održavanje i popravak motornih vozila (redovito servisiranje, popravak karoserije, popravak dijelova motornih vozila, pranje i poliranje...), podešavanje i zamjenu guma, antikorozivnu zaštitu te ugradnju dijelova (NKD, 2007). Navedene poslove obavljaju isključivo na vozilima iz vlastitog voznog parka koji broji dvadesetak kamiona te posebnu pažnju pridaju njihovoj ekološkoj prihvatljivosti i tehničkoj ispravnosti.

Posebne mjere propisane Strategijom prometnog razvoja Republike Hrvatske (2017. – 2030.) (MMPI, 2017) povezane s ekološkom prihvatljivošću cestovnog transporta vrlo su stroge, a poduzeće i samo pridonosi očuvanju i zaštiti okoliša. Jedan od načina je redovita kontrola i servis vozila iz voznog parka kako ne bi došlo do ispuštanja ulja ili nafte u okoliš čime se ugrožavaju biljne ali i životinjske vrste. Uz to, redovito se obavljaju edukacije zaposlenika kako bi adekvatnim mjerama zaštite znali pravodobno postupiti u slučaju izvanrednih ili neočekivanih situacija tijekom prevoženja robe.

3.3. HUDEK-TRGOTRANS d.o.o.

HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. poduzeće je s dugogodišnjom tradicijom u vlasništvu obitelji Hudek. Ovlaštene osobe za zastupanje poduzeća su direktori Marijan i Drago Hudek koji ga zastupaju pojedinačno i samostalno, a važno je naglasiti kako poduzeće u vlasništvu nema ovisnih i pridruženih društava. Kao najveće prednosti u svom poslovanju ističu kvalitetu obavljene usluge, planiranje i poštivanje rokova isporuke te iskustvo u obavljanju usluga prijevoza u Republici Hrvatskoj i inozemstvu, a posebice u Austriji, Njemačkoj i Italiji.

Ovdje je posebno bitno naglasiti i brigu o svojim djelatnicima i klijentima s kojima ugovaraju poslove, ali i robi koju prevoze te je ista osigurana prijevozničkom odgovornošću. Radi dodatnog fizičkog osiguranja robe tijekom prijevoza, svako vozilo je opremljeno aluminijskim letvama koje se prilikom utovara postavljaju iza robe kako bi se spriječilo urušavanje. Kod dodatne opreme valja spomenuti i GPS uređaje koji su također ugrađeni u sva vozila, što je posebice bitno za klijente koji žele pratiti gdje je roba koja dolazi na njihovu adresu.

Općenito, usluge koje HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. nudi tiču se:

- Jumbo prijevoza do 120 m³,
- Prijevoza kontejnera,
- Prijevoza hladnjačama (do -30°C),
- Prijevoza naftnih derivata,
- Skladištenja robe,
- Obavljanja svih vrsta špediterskih usluga,
- Punjenja ili pražnjenja kontejnera itd.

a osim spomenutog, pružaju i uslugu servisa za sve vrste kamiona, prikolica i ostalih strojeva.

Što se tiče voznog parka poduzeća, poduzeće je po broju vozila već godinama u samom vrhu prijevoznitva u Hrvatskoj, a ima ih stotinjak. Radi se isključivo o vlastitim voznim kapacitetima kojima upravljaju iskusni vozači (hudek-trgotrans.hr, 2023).

3.4. PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o.

PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. po veličini je malo poduzeće sa sjedištem u Velikom Lovrečanu čija je direktorica Irena Zebec. Na Trgovačkom sudu u Varaždinu registrirano je 2009. godine te je time i najmlađe poduzeće od promatrana četiri nad kojima će se provesti analiza financijskih izvještaja. Osnovna djelatnost poduzeća je cestovni prijevoz robe, a zapošljava svega dvadesetak zaposlenika.

Neke od djelatnosti na koje je poduzeće registrirano su:

- Obavljanje trgovačkog posredovanja na tržištu Hrvatske i u inozemstvu,
- Otpremničke usluge u domaćem i međunarodnom cestovnom prijevozu,
- Prekrcaj tereta i skladištenje te
- Ostale prateće djelatnosti (poslovna.hr, bez dat.).

Što se tiče predanosti poslu i želje za stvaranjem i održavanjem suradnje s klijentima, povremeno organiziraju i izvanredne prijevoze robe, ali i prijevoz teških tereta ili tereta van gabarita. Uz brigu o klijentima, svjesni su i važnosti svojih vozača te prema zakonu u svoje kamione ugrađuju tahografe. Radi se o uređaju koji automatski prikazuje, pohranjuje i preuzima podatke o prijeđenim kilometrima i brzini vozila, ali i aktivnostima samog vozača. Uz to, poduzeću se tako pružaju informacije o radu vozača, a korisnicima usluge prijevoza omogućava da prate lokaciju vozila te vrijeme utovara i istovara. Uz to, uređaj upozorava na potencijalne kvarove na vozilima što je još jedna u nizu prednosti njegova korištenja u svakodnevnom poslovanju (timocom.com.hr, 2022).

4. Horizontalna analiza bilance odabranih poduzeća

Ovo poglavlje predstavlja početak provođenja analize financijskih izvještaja koje će se u ovom radu provesti nad odabranim poduzećima. Analiza financijskih izvještaja se prije svega orijentira na kvantitativne informacije o poslovanju poduzeća, odnosno na novčane podatke, pa se naziva i financijskom analizom. Uobičajeno sredstvo korišteno kod analize financijskih izvještaja su komparativni financijski izvještaji koji dozvoljavaju praćenje promjena nad temeljnim financijskim izvještajima kroz više obračunskih razdoblja, najčešće mjereno u godinama. Općenito, razlikuje se pet temeljnih financijskih izvještaja – bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj o promjenama vlasničke glavnice, izvještaj o novčanom toku te bilješke uz financijske izvještaje, pri čemu je u ovom poglavlju naglasak stavljen na bilancu (Žager i sur., 2008, str. 52).

Bilanca je temeljni financijski izvještaj te prikazuje stanje imovine, obveza i kapitala kao svojih sastavnih dijelova u točno određenom vremenskom trenutku. Kako prikazuje financijsku situaciju nekog poduzeća u točki vremena, bilanca je statičkog karaktera te ujedno naglašava jedan od aspekata ključnih za preživljavanje poduzeća – sigurnost. Horizontalnom analizom bilance za posljednje trogodišnje razdoblje (2019. – 2021.) moći će se objasniti i grafički prikazati značajnije promjene koje su dogodile na pozicijama bilance te lakše odrediti prednosti pojedinih poduzeća ali i njihove slabosti. Uz pomoć bilježaka uz financijske izvještaje moći će se približno objasniti razlozi zbog kojih je do promjena došlo te kako su utjecale na poslovanje (Žager i sur., 2008, str. 89).

Analiza financijskih izvještaja tek je jedan dio poslovne analize, što znači da informacije koje su njome dobivene nisu sveobuhvatne pa je potrebno međusobno usporediti jedno od poduzeća s konkurentskim poduzećima u istoj industriji ili djelatnosti koju obavljaju (Žager i sur., 2008, str. 34). U nastavku će se objasniti već prije spomenute pozicije bilance i usporediti među četiri odabrana poduzeća.

4.1. Kos transporti d.o.o.

Analizirajući bilancu poduzeća u 2019. godini, u aktivi prema novčanom iznosu prevladava dugotrajna imovina s ukupnom vrijednošću od 71.042.625 kuna. Prema Žageru i sur. (2008, str. 54), imovina predstavlja „ekonomske resurse kojima se poduzeće koristi u ostvarivanju svoje djelatnosti“ a kod poduzeća Kos transporti d.o.o. ona je u svom najvećem dijelu sadržana u materijalnoj imovini. Materijalna imovina sastavljena je od zemljišta,

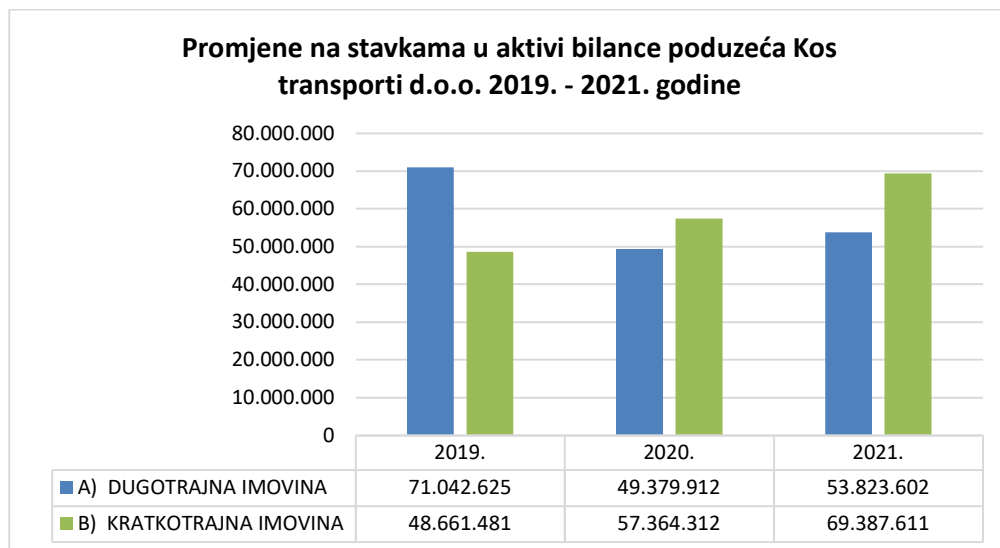
građevinskih objekata, postrojenja i opreme, te alata, pogonskog inventara i transportne imovine u ukupnom iznosu od gotovo 61 milijun kuna. Posljednju značajnu stavku dugotrajne imovine, financijsku imovinu, čini 100%-tni udio u AUTO CENTAR KOS d.o.o. Varaždin, s vrijednošću od 10.096.000 kuna.

U 2020. godini, stavka dugotrajne materijalne imovine umanjila se za gotovo 19%, odnosno za nešto više od 11,5 milijuna kuna. Stavku čine poslovna zgrada za najam, kamionski servis, građevinsko zemljište u poslovnoj zoni Jalžabet, automobili, viljuškari, kamioni i ostalo. Unatoč očitim posljedicama pandemije Covid-19 koja je imala znatan utjecaj na poslovanje poduzeća, u 2020. godini izvršena je nabavka čak 13 novih kamiona, te je prodano 3 kamiona i 6 prikolica ukupne nabavne vrijednosti od 3 milijuna kuna. Također, iako je stavka Materijalna imovina u pripremi u 2019. iznosila 0 kuna, Društvo je u 2020. započelo investiciju u novi uredski prostor u ukupnoj vrijednosti 296.895 kuna. S 31.12.2021. stavka dugotrajne imovine bilježi rast od 4,44 milijuna kuna te iznosi 53,8 milijuna kuna. Unutar materijalne imovine zanimljivo je promatrati stavku Postrojenja i oprema koju je obilježio pad od 25,56% na prijelazu iz 2019. u 2020. te pad od dodatnih 10,70% na prijelazu u 2021. godinu. Čine ju oprema kamionskog servisa, komunikacijska informatička oprema te namještaj i oprema ureda a razlog pada je i prodaja 11 kamiona i 8 prikolica, sveukupne nabavne vrijednosti od 10 milijuna kuna.

Pozicija kratkotrajne imovine poduzeća bilježi drukčiji trend u odnosu na dugotrajnu imovinu jer na prijelazu iz 2019. u 2020. godinu bilježi rast od 17,88% a naredne godine rast od gotovo 21%. Tome je razlog i takav trend stavke Potraživanja od kupaca za pružene usluge i prodanu robu u iznosu od 38.882.487 kuna u 2021. godini. Najznačajnija tri kupca s iznosom dugovanja na kraju godine bili su:

- L&P TEHNOLOGIJE d.o.o. (4.340.000 kuna)
- ELKA d.o.o. (2.176.000 kuna) te
- KNAUF INSULATION DD (2.355.000 kuna).

Kod zaliha je zanimljivo promatrati stavku Dugotrajne imovine namijenjene prodaji koja je postojala samo u prvoj promatranoj godini u iznosu od 473.200 kuna. Pad tog iznosa na 0 kuna u 2020. godini proizlazi iz podjele Društva, te je apartman koji je bio prikazan pod zalihama u prošloj godini prenesen na novo društvo. Poduzeće se podijelilo tako da je s tim dijelom imovine osnovano novo društvo, KOS INVEST d.o.o. s istim vlasnicima. U konačnici, ukupna aktiva nakon pada od 10,83% na prijelazu iz 2019. u 2020., u sljedećoj godini raste za 15,43% te iznosi 123,2 milijuna kuna u posljednjoj promatranoj godini. Najznačajnije promjene na stavkama aktive mogu se vidjeti u nastavku na Grafu 2.

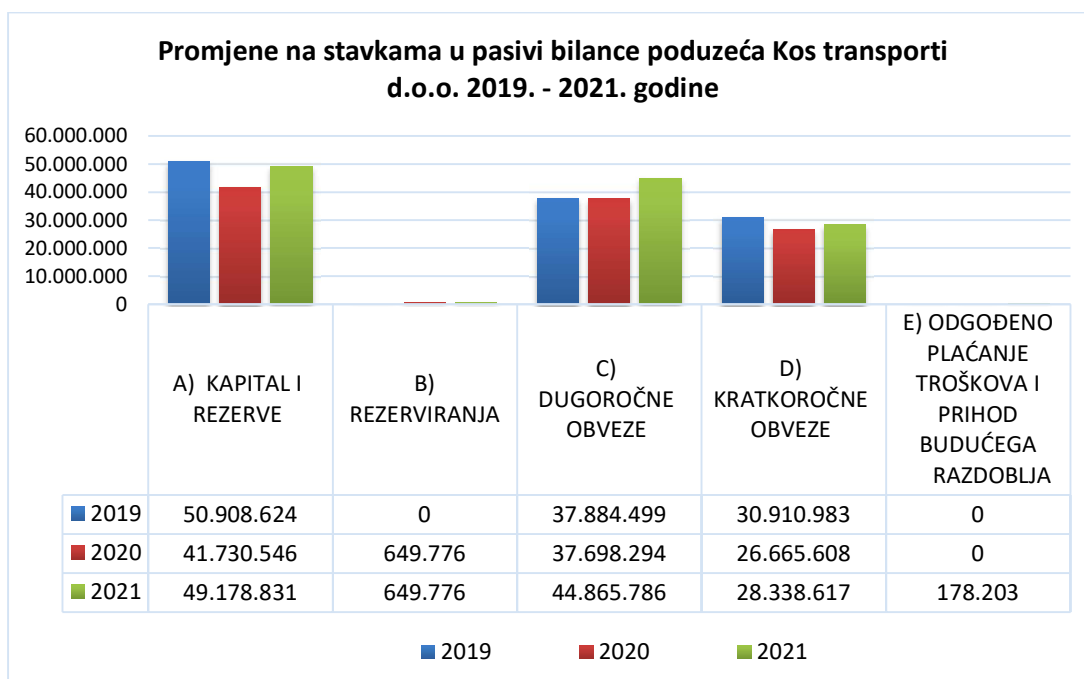

Graf 2. Promjene na stavkama u aktivi bilance poduzeća Kos transporti d.o.o. od 2019. do 2021. godine (izvor: izrada autorice)

Nadalje, u pasivi svakako najznačajniji iznos zauzima stavka kapital i rezerve, odnosno temeljni kapital. Značajno smanjenje iznosa temeljnog kapitala vidljivo je na prijelazu iz 2019. u 2020. godinu i to za 15,5 milijuna kuna jer je u 2020. izvršena podjela poduzeća nakon koje temeljni kapital Društva iznosi 28.520.000 kuna. U sljedećoj, 2021. godini, temeljni kapital ostaje isti. Kao sljedeću značajnu promjenu možemo navesti na stavci Dobit poslovne godine (s obračunatim porezom u iznosu od 1.065.259 kuna) na kojoj je u 2020. zabilježen rast od čak 124,84% u odnosu na prethodnu godinu. U sljedećoj godini zabilježen je i dodatni rast od 8,16% a proizlazi iz povećanog obujma prometa poduzeća. Na rast dobiti je u negativnom smislu utjecao rast cijena goriva uz zadržavanje troškova na istoj razini.

U pasivi se u 2020. godini javila i stavka Rezerviranja za započete sudske sporove. Rezerviranje troškova izvršeno je po osnovi spora za naknadu štete – naime, naručitelj prijevoza je tužio poduzeće za naknadu štete za robu ukradenu u tijeku obavljanja prijevoza. Radi se o rezerviranju u visini ukupnih troškova robe, 649.776 kuna. U stavci Dugoročnih obveza pratimo samo obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama, a u 2019. godini odnose se na ostatak duga po kreditima RAIFFEISENBANK AUSTRIA dd iz prethodnih godina i to za kupnju poslovnih objekata, kupnju zemljišta, izgradnju kamionskog servisa te ukupno 146 *leasing* ugovora za kupnju kamiona i priključnih vozila. Na prijelazu iz 2020. u 2021. iznos stavke je porastao za ukupno 7.167.492 kuna jer su u 2021. godini odobreni i neki novi krediti.

Osim toga, promjena se u trogodišnjem razdoblju može promatrati i na poziciji Kratkoročnih obveza, odnosno na obvezama za zajmove, depozite i slično poduzetnika unutar grupe. U 2020. godini smanjile su se za čak 78,74% u odnosu na prethodnu godinu, dok u 2021. godini iznose 0 kuna. Iz tog razloga, u istoj godini poduzeću su ostale samo obveze prema najznačajnijim dobavljačima (PETROL d.o.o., GUMIIMPEX d.o.o. te DKV EURO SERVICE GMBH) za izvršenu robu i usluge u iznosu od 23,2 milijuna kuna. Uz navedeno, kratkoročne obveze tiču se o obveza prema zaposlenicima u iznosu od 3 milijuna kuna te obveza za poreze, doprinose i slična davanja u iznosu od 2 milijuna kuna. Promjene na značajnim stavkama pasive koje su prethodno objašnjene, prikazane su na Grafu 3.

Graf 3. Promjene na stavkama u pasivi bilance poduzeća Kos transporti d.o.o. 2019. - 2021. godine (izvor: izrada autorice)

4.2. Herceg - transporti d.o.o.

Za razliku od prethodno analiziranog poduzeća, Herceg-transporti d.o.o. je znatno manje poduzeće pa bilježi znatno manje iznose na stavkama aktive i pasive. Primjerice, ukupna aktiva u prvoj promatranoj godini imala je vrijednost od gotovo 9 milijuna kuna te je u 2020. godini zabilježila pad od 2,52%. Nešto naglijji rast dogodio se već godinu kasnije – za 1.608.857 kuna te u posljednjoj promatranoj godini iznosi 10,3 milijuna kuna. Tome je pridonio „oporavak“ na nekim pozicijama nakon pandemijske 2020. godine. Stavke aktive s horizontalnom analizom vidljive su u Tablici 1. u nastavku.

Tablica 1. Horizontalna analiza aktive bilance poduzeća Herceg-transporti d.o.o. u razdoblju od 2019. do 2021. godine

Naziv pozicije	2019.	2020.	2021.	$\Delta 2019./2020.$	$\% \Delta 19./20.$	$\Delta 2020./2021.$	$\% \Delta 20./21.$
A) DUGOTRAJNA IMOVINA	5.413.225	5.229.578	4.885.547	-183.647	-3,39%	-344.031	-6,58%
I. NEMATERIJALNA IMOVINA	641.242	686.826	1.643.340	45.584	7,11%	956.514	139,27%
1. Nematerijalna imovina u pripremi	0	0	956.514	0	-	956.514	-
2. Ostala nematerijalna imovina	641.242	686.826	686.826	45.584	7,11%	0	0,00%
II. MATERIJALNA IMOVINA	4.771.983	4.542.752	3.242.207	-229.231	-4,80%	-1.300.545	-28,63%
1. Zemljište	84.493	84.493	84.493		0,00%		0,00%
2. Alati, pogonski inventar i transportna imovina	4.687.490	4.458.259	3.157.714	-229.231	-4,89%	-1.300.545	-29,17%
B) KRATKOTRAJNA IMOVINA	3.510.070	3.468.745	5.421.633	-41.325	-1,18%	1.952.888	56,30%
I. ZALIHE	1.013.040	1.275.668	2.232.182	262.628	25,92%	956.514	74,98%
1. Dugotrajna imovina namijenjena prodaji	1.013.040	1.275.668	2.232.182	262.628	25,92%	956.514	74,98%
II. POTRAŽIVANJA	2.134.535	2.167.479	2.485.811	32.944	1,54%	318.332	14,69%
1. Potraživanja od kupaca	1.779.966	2.064.553	2.420.286	284.587	15,99%	355.733	17,23%
2. Potraživanja od države i drugih institucija	354.569	102.926	65.525	-251.643	-70,97%	-37.401	-36,34%
III. KRATKOTRAJNA FINACIJSKA IMOVINA	120.037	0	0	-120.037	-100,00%	0	-
1. Dani zajmovi, depoziti i slično	120.037	0	0	-120.037	-100,00%	0	-
IV. NOVAC U BANCII BLAGAJNI	242.458	25.598	703.640	-216.860	-89,44%	678.042	2648,81%
C) UKUPNO AKTIVA	8.923.295	8.698.323	10.307.180	-224.972	-2,52%	1.608.857	18,50%

Pogledavši tablicu, vidljivo je kako dugotrajna imovina čini veći dio aktive poduzeća, a u promatranom trogodišnjem razdoblju njena prosječna vrijednost iznosi 5.176.117 kuna. Na stavci nematerijalne dugotrajne imovine u 2019. godini poduzeće bilježi iznos od 641.242 kune a čine je ulaganja na tuđim sredstvima i ulaganje u računalne programe. Također, velika promjena je zabilježena u 2021. godini kad je stavka porasla za 139,27% u odnosu na prethodnu godinu i to za iznos od 956.514 kuna koliko iznosi i vrijednost na poziciji Nematerijalna imovina u pripremi. Nadalje, na stavci dugotrajne materijalne imovine nešto se veći pad za 1,3 milijuna kuna bilježi na prijelazu iz 2020. u 2021. godinu što se odražava smanjenjem alata, pogonskog inventara i transportne opreme. Poduzeće u promatranom trogodišnjem razdoblju nije posjedovalo dugotrajnu financijsku imovinu.

Značajan dio aktive poduzeća odnosi se i na kratkotrajnu imovinu koju čini onaj dio imovine za koji se očekuje za će se pretvoriti u novac u razdoblju kraćem od godine dana (Žager, 2008, str. 56). Novac, kao najlikvidnija imovina, s vrijednosti od 242.458 kuna u prvog

analiziranoj godini bilježi nagli pad od gotovo 90% na 25.598 kuna. Razlog tako niskoj razini novca u 2020. godini mogu biti i povećana potraživanja od kupaca, stavka koja je porasla za 16% u odnosu na 2019., ali i povećane kratkoročne obveze prema dobavljačima što sugerira da su te pozicije podmirene iz novca. Već u 2021. godini, stavka novca je na razini od 703.640 kuna. Osim novca, promjene su vidljive i na poziciji zaliha koje obuhvaćaju zalihe sitnog inventara, auto guma, ambalaže i trgovačke robe. U 2020. rastu za 262.628 kuna, dok u 2021. godini bilježe dodatni porast od 75% te s 31.12.2021. iznose 2.232.182 kune.

Tablica 2. Horizontalna analiza pasive bilance poduzeća Herceg-transporti d.o.o. u razdoblju od 2019. do 2021. godine

Naziv pozicije	2019.	2020.	2021.	Δ2019./2020	%Δ19./20.	Δ2020./2021	%Δ20./21.
A) KAPITAL I REZERVE	2.879.801	3.107.314	3.408.673	227.513	7,90%	301.359	9,70%
I. TEMELJNI (UPISANI) KAPITAL	2.326.521	2.326.521	2.326.521	0	0,00%	0	0,00%
II. ZADRŽANA DOBIT ILI PRENESENI GUBITAK	410.307	553.876	780.793	143.569	34,99%	226.917	40,97%
1. Zadržana dobit	410.307	553.876	780.793	143.569	34,99%	226.917	40,97%
III. DOBIT ILI GUBITAK POSLOVNE GODINE	142.973	226.917	301.359	83.944	58,71%	74.442	32,81%
1. Dobit poslovne godine	142.973	226.917	301.359	83.944	58,71%	74.442	32,81%
B) DUGOROČNE OBVEZE	3.239.201	2.530.188	4.612.965	-709.013	-21,89%	2.082.777	82,32%
1. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	3.239.201	2.530.188	4.612.965	-709.013	-21,89%	2.082.777	82,32%
C) KRATKOROČNE OBVEZE	2.804.293	3.060.821	2.285.542	256.528	9,15%	-775.279	-25,33%
1. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	493.398	493.213	447.445	-185	-0,04%	-45.768	-9,28%
2. Obveze prema dobavljačima	1.515.156	1.569.830	1.025.572	54.674	3,61%	-544.258	-34,67%
3. Obveze prema zaposlenicima	215.606	268.820	301.390	53.214	24,68%	32.570	12,12%
4. Obveze za poreze, doprinose i slična davanja	54.925	128.889	69.590	73.964	134,66%	-59.299	-46,01%
5. Obveze po osnovi dugotrajne imovine namijenjene prodaji	525.208	400.000	250.000	-125.208	-23,84%	-150.000	-37,50%
6. Ostale kratkoročne obveze	0	200.069	191.545	200.069	-	-8.524	-4,26%
D) UKUPNO PASIVA	8.923.295	8.698.323	10.307.180	-224.972	-2,52%	1.608.857	18,50%

S druge strane, u pasivi poduzeća prikazanoj u Tablici 2. iznad, temeljni kapital nije se mijenjao u trogodišnjem razdoblju, a iznosi 2.326.521 kunu. S druge strane, na poziciji zadržane dobiti i dobiti tekuće godine vidljiv je pozitivan trend rasta u promatranom trogodišnjem razdoblju. Na prijelazu iz 2019. u 2020. godinu to je rast od 35%, a naredne godine za još dodatnih 41% pa je tako u 2021. godini zadržana dobit iznosila 780.793 kuna, a

dobit poslovne godine 301.359 kuna. Osim rasta spomenutih stavki, rastu i dugoročne obveze poduzeća prema bankama koje imaju datum dospijea u roku duljem od godine dana, a najčešće se tiču kredita.

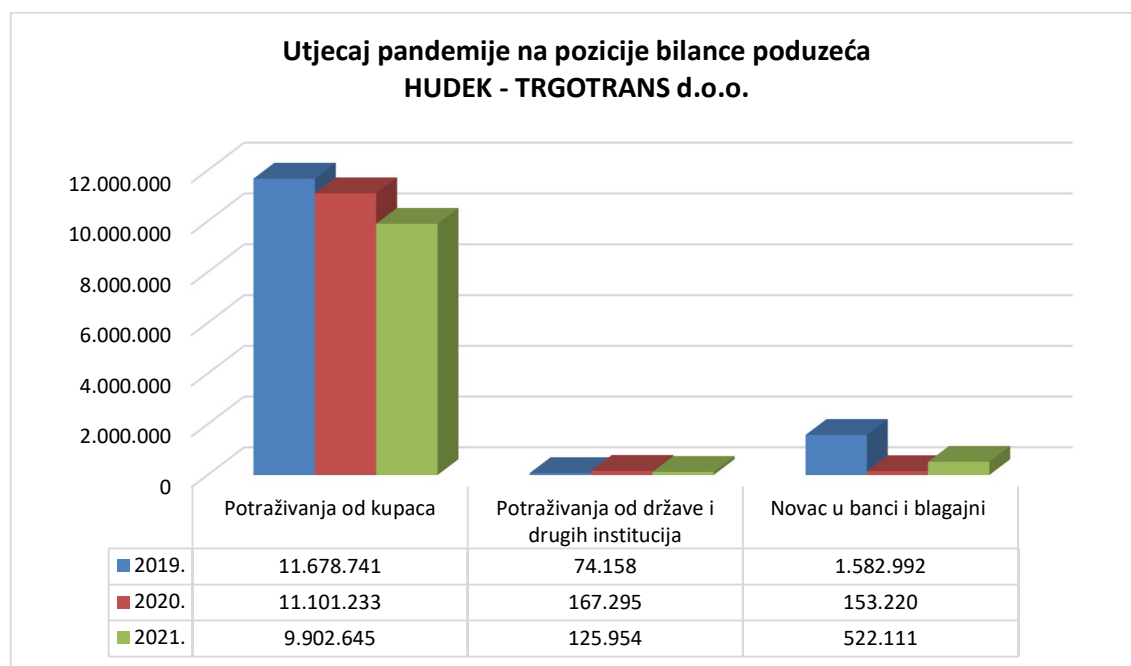
Kratkoročne obveze nemaju stalan trend rasta, već s iznosa od 2.804.293 kune najprije rastu za 256.528 kuna da bi kroz 2021. godinu imale trend pada od 775.279 kuna ili 25,33%. Glavni uzrok tome su obveze prema dobavljačima koje su na najvišoj razini u promatranom razdoblju bile 2020. godine – 1.569.830 kuna, a u narednoj godini padaju za 544.258 kuna. Ukupna pasiva poduzeća na kraju promatranog razdoblja iznosila je 10,3 milijuna kuna.

4.3. HUDEK-TRGOTRANS d.o.o.

U ovom potpoglavlju napraviti će se horizontalna analiza trećeg promatranog poduzeća – HUDEK-TRGOTRANS d.o.o., sa sjedištem u Biljevcu kraj Varaždina. Promatrajući aktivu poduzeća, vidljivo je kako su na njenim pozicijama iskazani nešto veći iznosi nego u prethodno analiziranom poduzeću. „Dugotrajna materijalna imovina je dio imovine koji ima fizički oblik te se ne mijenja tijekom vijeka korištenja“ (Žager i sur., 2008, str. 58), a u ovom slučaju može se govoriti o zemljištu, građevinskim objektima, postrojenjima, alatima te ulaganjima poduzeća u nekretnine. Pozicija zemljišta ima trend rasta u promatranom trogodišnjem razdoblju – najprije raste za 56.930 kuna a kroz 2021. godinu bilježi daljnji rast te na dan 31.12.2021. ima vrijednost od 1.472.588 kuna. Osim zemljišta, isti trend bilježi i pozicija Alati, pogonski inventar i transportna imovina koja kroz 2020. i 2021. godinu bilježi ukupni rast od 6,24%. Osim toga, poduzeće ima i dugotrajnu nematerijalnu imovinu koja je u bilanci izražena kroz koncesije, patente, licencije, softver i ostala prava, i to samo u prve dvije promatrane godine s najvećom vrijednošću u 2019. godini – 5.019 kuna. Dugotrajna financijska imovina pokazatelj je da poduzeće ulaže slobodna novčana sredstva te za to očekuje određenu naknadu pa je vidljiv rast vrijednosti te stavke – u 2020. godini raste s 12.000 kuna na 17.760 kuna a tijekom 2021. godine za još dodatnih 116 tisuća kuna.

Zalihe trgovačke robe kao stavke kratkotrajne imovine poduzeća konstantne su u razdoblju od 2019. do 2021. godine u iznosu od 189.373 kune. Značajna promjena vidi se na stavci Potraživanja od kupaca, umanjena s 12,2 na 11,8 milijuna kuna na prijelazu u 2020. godinu, nedvojbeno zbog posljedica pandemije koronavirusa koje su uzrokovale zatvaranje granica i strože mjere koje su se posebice odrazile na uslužna poduzeća. Kako su se i u 2021. godini još osjećale posljedice navedenog, potraživanja od kupaca su se dodatno smanjila za još 10,80%. S druge strane, u istom periodu raste vrijednost stavke Potraživanja od države i drugih institucija. Naime, Europska komisija je zbog još osjetnih posljedica u ožujku 2020.

usvojila „Privremeni okvir za mjere državnih potpora u svrhu podrške gospodarstvu u aktualnoj pandemiji Covida-19“ koji se potom „produžio“ sve do sredine 2022. godine (Ministarstvo financija Republike Hrvatske (MFIN), bez dat.). Na poziciji Novac bilježi se nagli pad od 1,4 milijuna kuna ili 90,32% u 2020. godini u odnosu na 2019. jer se pretpostavlja kako je poduzeće, slično situaciji u Herceg – transporti d.o.o., podmirilo sve svoje obveze upravo iz novca kao najlikvidnije imovine. Na Grafu 4. u nastavku prikazane su posljedice pandemije na pojedine pozicije kratkotrajne imovine – Potraživanja od kupaca, Potraživanja od države i drugih institucija te Novac u banci i blagajni.

Graf 4. Utjecaj pandemije na pozicije bilance poduzeća u razdoblju 2019. - 2021. godine (izvor: izrada autorice)

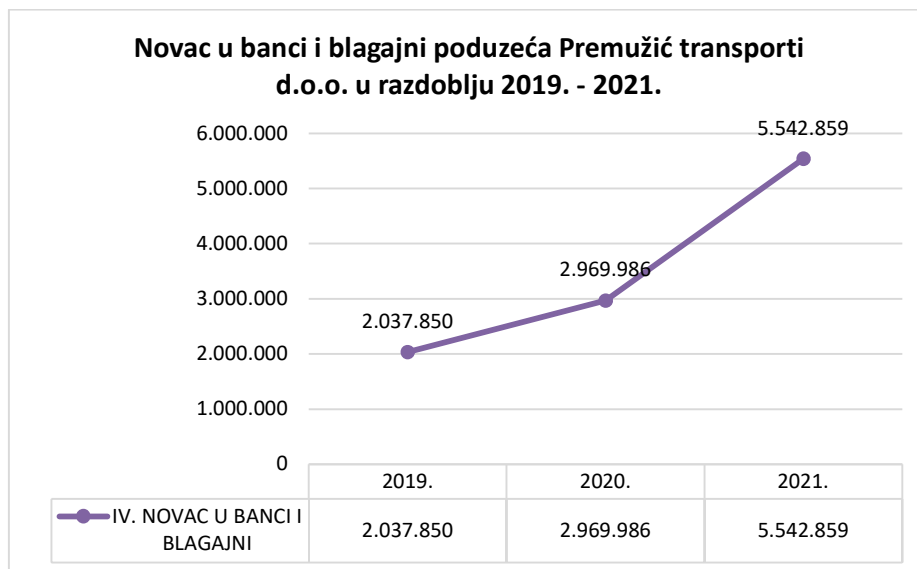
Nadalje, promjene se mogu vidjeti i u pasivi bilance. Prema dostupnim bilješkama uz financijske izvještaje, poduzeće je u 2017. godini povećalo temeljni kapital s iznosa od 9.551.000 kuna za 3.327.000 kuna te je od tada konstantan. Tako i u razdoblju od 2019. do 2021. iznosi 12.878.000 kuna. Suprotno tome, na stavci Dobit poslovne godine vidljive su neke veće promjene, no u promatranim godinama nikad nije zabilježen gubitak. Dobit poslovne godine je tijekom 2020. porasla za 143.456 kuna u odnosu na 2019., što je pozitivna promjena za 80,31%. No već naredne godine, stavka bilježi pad za 72,35% te s 31.12.2021. iznosi 89.064 kune. Negativan trend u promatranom trogodišnjem razdoblju vidljiv je na stavci dugoročnih obveza koje poduzeće ima prema bankama i drugim financijskim institucijama. U prvoj promatranj godini poduzeće ima najviše obveza, koje su prepolovljene do kraja 2020., a i dalje nastavljaju padati za gotovo 300 tisuća kuna ili 72,67% te na kraju 2021. iznose

111.527 kuna. Slično se može reći i za kratkoročne obveze, s naglaskom na stavku Obveze za zajmove, depozite i slično koje s početnog stanja od 2.154.101 kunu u 2019. godini padaju za 41% te u 2020. iznose 1.269.101 kunu. Do kraja 2021. godine padaju za dodatnih 72,5%. S obzirom da se broj zaposlenih na prijelazu iz 2019. u 2020. godinu nije mijenjao, nisu se mnogo mijenjale ni obveze prema zaposlenicima, no pad obveza za 21,02% do kraja 2021. opravdan je činjenicom da je poduzeće imalo jednog zaposlenika manje. U konačnici, pasiva i aktiva poduzeća nisu doživjele prevelike promjene pa je tako prosječan iznos aktive i pasive 26.198.150 kuna.

4.4. PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o.

Četvrto i posljednje promatrano poduzeće prema iznosima na pojedinim pozicijama bilance najbližije je već prije analiziranom poduzeću Herceg - transporti d.o.o. Dugotrajna imovina je na kraju 2019. godine iznosila 4.407.894 kune, a sastojala se od dugotrajne materijalne i dugotrajne financijske imovine, dakle poduzeće u promatranim godinama nije imalo nikakvu nematerijalnu imovinu. S druge strane, materijalna imovina poduzeća sastavljena je od građevinskih objekata, postrojenja i opreme, alata te materijalne imovine u pripremi. Glavnina je ipak sadržana u alatima, pogonskom inventaru i transportnoj imovini pa tako u prvoj godini ta vrijednost dosiže gotovo 4,2 milijuna kuna. U sljedećoj godini vrijednost raste za 3,77% da bi do kraja 2021. doživjela pad od 10,37% na iznos od 3.891.529 kuna. Uz to, poduzeće je na kraju poslovne godine u 2019. i 2020. imalo dugotrajnu financijsku imovinu u visini 199.993 kune. Općenito, ona se tiče dugoročnih ulaganja u vrijednosne papire, danih dugoročnih zajmova i slično, a ovdje se radi o danim depozitima. U 2021. Društvo na dan izvještavanja nije imalo dugotrajnu financijsku imovinu.

U kratkotrajnoj imovini poduzeća važno je izdvojiti potraživanja od kupaca te novac u banci i blagajni kao dvije najizdašnije pozicije. Potraživanja za isporučenu robu i usluge u 2019. godini iznosila su 7.812.976 kuna, a osim toga poduzeće je potraživalo 1.915 kuna za porez na dobit te ostala kratkoročna potraživanja za dane predujmove i potraživanja u sporu u visini 413.370 kuna. U narednoj godini su potraživanja od kupaca porasla za 4,09%, a trend rasta bilježe i potraživanja od države i drugih institucija za 2.358 kuna. U istom periodu, udvostručio se iznos stavke kratkotrajne financijske imovine sadržane u danim kratkoročnim zajmovima i depozitima. Kroz 2021. dogodio se pad na stavci Potraživanja od kupaca za 752.101 kunu u odnosu na prethodnu godinu. Novac u promatranom trogodišnjem razdoblju bilježi iznimno pozitivan trend koji je prikazan na Grafu 5. u nastavku.

Graf 5. Novac u banci i blagajni poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. u razdoblju 2019. - 2021. (izvor: izrada autorice)

Kako je vidljivo na grafu iznad, Novac na prijelazu iz 2019. u 2020. godinu raste s 2.037.850 kuna za gotovo 50% ili 932.136 kuna. Na dan izvještavanja u 2021. godini iznos novca u banci kojeg čine salda na kuskim i deviznim računima te novac u banci blagajni bio je jednak 5.542.859 kuna što je rast od još dodatnih 86,63%.

S druge strane, vidljivo je kako stavka Kapital i rezerve kao dio pasive poduzeća ima pozitivan trend rasta u promatranom trogodišnjem razdoblju. S početne vrijednosti od 13.176.505 kuna do kraja 2020. raste na 14.113.454 kune. Konačna vrijednost stavke u 2021. bila je 15.214.947 kuna što je dodatni porast od 7,79% u odnosu na prethodnu godinu. Trend ovakvog porasta vidljiv je i kod zadržane dobiti ali i dobiti poslovne godine koja na prijelazu iz 2019. u 2020. raste za gotovo 80% te tada iznosi 949.961 kunu, a tokom slijedeće godine dodatno raste za 373.882 kune. Iz godine u godinu rastu i kratkoročne obveze poduzeća prema dobavljačima, zaposlenicima te ostale obveze. Tako obveze prema dobavljačima s iznosa od 867.353 kune skroz 2020.godinu rastu za 22,5% a do kraja 2021. za još 18%. Velika promjena na stavci Obveze prema zaposlenicima događa se na prijelazu iz 2020. u 2021. gdje je vidljivo smanjenje za 45%. Također, kako je poduzeće iz godine u godinu ostvarivalo veću dobit, tako su rasle i obveze za poreze, doprinose i slična davanja a svoj vrhunac doživljavaju u 2021. kada iznose 349.689 kuna. Poduzeće nije imalo dugoročnih obveza u promatranom razdoblju. Radi lakšeg snalaženja, na Tablici 3. mogu se vidjeti promjene na stavkama pasive koje su prethodno objašnjene uz provedenu horizontalnu analizu.

Tablica 3. Horizontalna analiza pasive bilance poduzeća *PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o.* u razdoblju od 2019. do 2021. godine

Naziv pozicije	2019.	2020.	2021.	Δ19./20.	%Δ19./20.	Δ20./21.	%Δ20./21.
A) KAPITAL I REZERVE	13.176.505	14.113.454	15.214.947	936.949	7,11%	1.101.493	7,80%
I. TEMELJNI (UPISANI) KAPITAL	20.000	20.000	20.000	0	0,00%	0	0,00%
II. KAPITALNE REZERVE	4.619.258	4.606.246	4.383.896	-13.012	-0,28%	-222.350	-4,83%
III. ZADRŽANA DOBIT ILI PRENESENI GUBITAK	8.008.740	8.537.247	9.487.208	528.507	6,60%	949.961	11,13%
1. Zadržana dobit	8.008.740	8.537.247	9.487.208	528.507	6,60%	949.961	11,13%
IV. DOBIT ILI GUBITAK POSLOVNE GODINE	528.507	949.961	1.323.843	421.454	79,74%	373.882	39,36%
1. Dobit poslovne godine	528.507	949.961	1.323.843	421.454	79,74%	373.882	39,36%
B) REZERVIRANJA							
C) DUGOROČNE OBVEZE							
D) KRATKOROČNE OBVEZE	1.512.653	1.761.244	1.951.578	248.591	16,43%	190.334	10,81%
1. Obveze za zajmove, depozite i slično	133.905	133.905	133.905	0	0,00%	0	0,00%
2. Obveze prema dobavljačima	867.353	1.062.558	1.253.916	195.205	22,51%	191.358	18,01%
3. Obveze prema zaposlenicima	364.843	387.028	209.721	22.185	6,08%	-177.307	-45,81%
4. Obveze za poreze, doprinose i slična davanja	135.717	177.325	349.689	41.608	30,66%	172.364	97,20%
5. Ostale kratkoročne obveze	10.835	428	4.347	-10.407	-96,05%	3.919	915,65%
E) UKUPNO PASIVA	14.689.158	15.874.698	17.166.525	1.185.540	8,07%	1.291.827	8,14%

5. Horizontalna analiza RDG-a odabranih poduzeća

Nastavno na prethodno poglavlje gdje je napravljena i prikazana horizontalna analiza bilance kao jednog od temeljnih financijskih izvještaja, u ovom će se poglavlju napraviti horizontalna analiza računa dobiti i gubitka odabranih poduzeća.

U odnosu na bilancu koja prikazuje financijsko stanje poduzeća u nekom određenom vremenskom trenutku, račun dobiti i gubitka promatra aktivnosti poduzeća kroz određeni vremenski period a osnovni elementi navedenog financijskog izvještaja prihodi i rashodi te njihova razlika. Kako se odvijaju poslovni procesi u poduzeću, nastaju promjene u aktivni i pasivi bilance te pritom nastaju prihodi i rashodi.

Općenito, prihodi su rezultat povećanja imovine ili smanjenja obveza, a najčešće nastaju prodajom proizvoda ili usluga poduzeća, ovisno o prirodi poslovanja. Kako se u ovom radu promatraju transportna poduzeća, riječ je o usluzi prijevoza robe cestovnim putem kao osnovnoj djelatnosti. U globalu, ovdje je riječ o poslovnim prihodima kao podvrsti redovnih prihoda koji čine najznačajniji dio u strukturi prihoda, a osim toga može biti riječ o financijskim prihodima pri čemu poduzeće stječe pravo na neku naknadu i slično. Osim redovnih prihoda, postoje i izvanredni prihodi koji se u strukturi računa dobiti i gubitka mogu pojaviti prilikom prodaje dugotrajne imovine poduzeća, sirovina, inventurnih viškova i slično. S druge strane, rashodi su rezultat smanjenja imovine i povećanja obveza poduzeća te utječu na smanjenje kapitala poduzeća. Sukladno tome, vidljiva je uzročno – posljedična veza između obavljanja djelatnosti poduzeća i nastanka rashoda, gdje se uglavnom misli na poslovne rashode. Financijski rashodi su posljedica korištenja novčanih sredstava drugih poduzeća ili banaka, pri čemu se najčešće spominju kamate (Žager i sur., 2008, str. 72).

Razliku između prihoda i rashoda nazivamo financijskim rezultatom koji predstavlja poveznicu između bilance i računa dobiti i gubitka jer ovisno o realnosti procijenjenih pozicija bilance promatramo i realnost dobiti odnosno gubitka. U nastavku će se stavke računa dobiti i gubitka za odabrana poduzeća objasniti uz pomoć provedene horizontalne analize.

5.1. Kos transporti d.o.o.

Tablica 4. Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Kos transporti d.o.o. u razdoblju od 2019. do 2021. godine

Naziv pozicije	2019.	2020.	2021.	$\Delta 19./20.$	$\% \Delta 19./20.$	$\Delta 20./21.$	$\% \Delta 20./21.$
I. POSLOVNI PRIHODI	169.605.437	166.795.935	190.711.541	-2.809.502	-1,66%	23.915.606	14,34%
1. Prihodi od prodaje s poduzetnicima unutar grupe	549.535	0	0	-549.535	-100,00%	0	0,00%
2. Prihodi od prodaje (izvan grupe)	160.072.842	158.556.295	183.540.858	-1.516.547	-0,95%	24.984.563	15,76%
3. Ostali poslovni prihodi s poduzetnicima unutar grupe	439.128	0	0	-439.128	-100,00%	0	0,00%
4. Ostali poslovni prihodi (izvan grupe)	8.543.932	8.239.640	7.170.683	-304.292	-3,56%	-1.068.957	-12,97%
II. POSLOVNI RASHODI	165.029.783	157.200.279	181.176.982	-7.829.504	-4,74%	23.976.703	15,25%
1. Materijalni troškovi	100.264.856	93.103.373	113.491.460	-7.161.483	-7,14%	20.388.087	21,90%
2. Troškovi osoblja	23.000.744	23.453.107	24.319.329	452.363	1,97%	866.222	3,69%
3. Amortizacija	17.858.296	17.923.659	17.383.492	65.363	0,37%	-540.167	-3,01%

4. Ostali troškovi	19.248.937	20.898.129	23.286.870	1.649.192	8,57%	2.388.741	11,43%
5. Vrijednosna usklađenja	3.079.225	244.282	1.050.518	-2.834.943	-92,07%	806.236	330,04%
6. Rezerviranja	0	649.776	0	649.776		-649.776	-100,00%
7. Ostali poslovni rashodi	1.577.725	927.953	1.645.313	-649.772	-41,18%	717.360	77,31%
III. FINANCIJSKI PRIHODI	1.057.574	595.160	1.015.151	-462.414	-43,72%	419.991	70,57%
1. Ostali prihodi s osnove kamata	52.886	10.997	19.004	-41.889	-79,21%	8.007	72,81%
2. Tečajne razlike i ostali financijski prihodi	1.004.688	584.163	996.147	-420.525	-41,86%	411.984	70,53%
IV. FINANCIJSKI RASHODI	1.799.675	2.239.119	1.333.256	439.444	24,42%	-905.863	-40,46%
1. Rashodi s osnove kamata i slični rashodi	971.389	883.334	857.273	-88.055	-9,06%	-26.061	-2,95%
2. Tečajne razlike i drugi rashodi	762.018	1.302.392	450.230	540.374	70,91%	-852.162	-65,43%
3. Ostali financijski rashodi	66.268	53.393	25.753	-12.875	-19,43%	-27.640	-51,77%
V. UKUPNI PRIHODI	170.663.011	167.391.095	191.726.692	-3.271.916	-1,92%	24.335.597	14,54%
VI. UKUPNI RASHODI	166.829.458	159.439.398	182.510.238	-7.390.060	-4,43%	23.070.840	14,47%
VII. DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	3.833.553	7.951.697	9.216.454	4.118.144	107,42%	1.264.757	15,91%
1. Dobit prije oporezivanja	3.833.553	7.951.697	9.216.454	4.118.144	107,42%	1.264.757	15,91%
VIII. POREZ NA DOBIT	770.678	1.065.259	1.768.168	294.581	38,22%	702.909	65,98%
IX. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA	3.062.875	6.886.438	7.448.286	3.823.563	124,84%	561.848	8,16%
1. Dobit razdoblja	3.062.875	6.886.438	7.448.286	3.823.563	124,84%	561.848	8,16%

Prema računu dobiti i gubitka poduzeća Kos transporti d.o.o. prikazanog u Tablici 4. iznad, može se zaključiti kako poduzeće u svim promatranim godinama ostvaruje pozitivan financijski rezultat odnosno posluje s dobiti. Poslovni prihodi ostvareni u 2019. godini iznosili su 169.605.437 kuna, a čine ih prihodi od obavljenih usluga transporta na domaćem i inozemnom tržištu, prihodi od prodaje robe te ostali poslovni prihodi. U odnosu na 2019., u 2020. godini došlo je do smanjenja poslovnih prihoda za 1.66% koje je proizašlo iz cijena transporta. Mjereno u kilometrima, količina transporta bila je povećana no zbog korekcije cijena je prihod smanjen. Do kraja 2021. godine, zabilježen je značajan rast poslovnih prihoda za 14,43% ili 24 milijuna kuna kao rezultat povećanog obujma prometa. Ostali poslovni prihodi padaju u 2020. u odnosu na 2019. godinu s iznosa 8,5 milijuna kuna na 8,2 milijuna kuna, a u istoj godini bili su sastavljeni od povrata trošarine na gorivo, najma, poticajnih mjera za održavanje radnih mjesta tijekom COVID-a 19 i slično. U 2021. iznos ostalih poslovnih prihoda

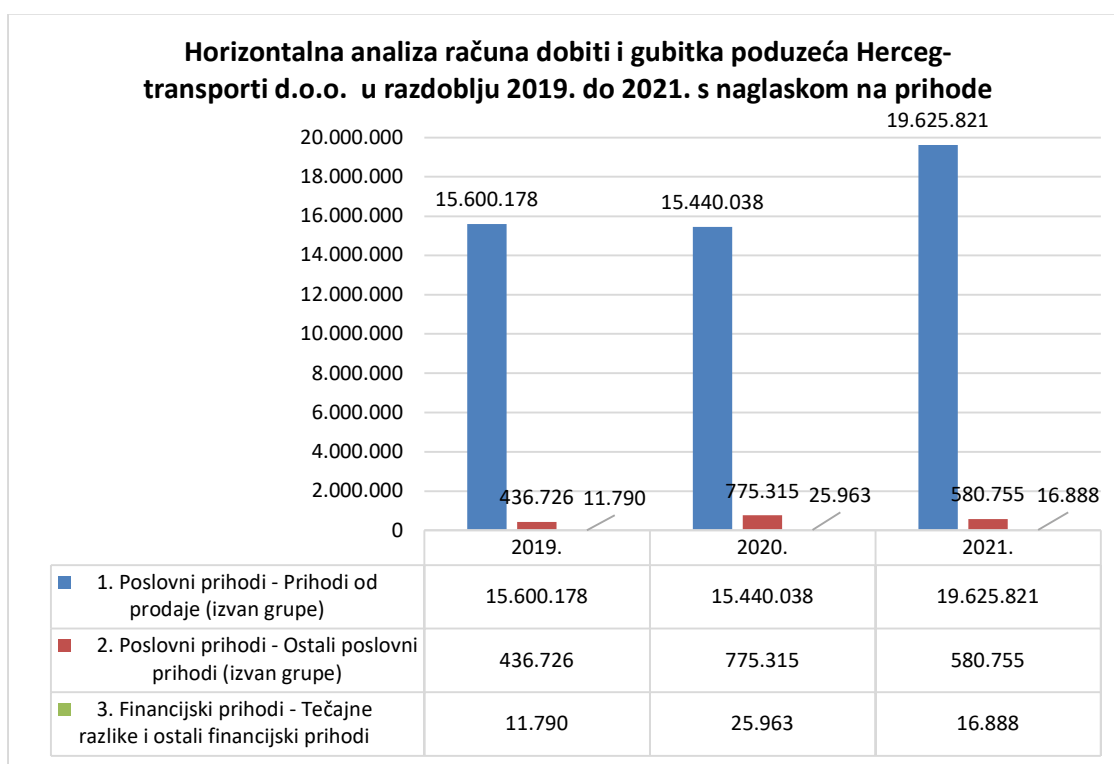
pada za dodatnih 13% te na kraju promatranog razdoblja iznosi 7.170.683 kune. Što se tiče još jedne kategorije prihoda, financijski prihodi u iznosu od 1.057.574 kune u 2019. godini ticali su se tečajnih razlika te ostalih prihoda s osnove kamata. U 2020. financijski su se prihodi gotovo prepolovili a ostvareni su uglavnom s osnove tečajnih razlika na transakcijama vezanima uz stranu valutu. Pozicija Tečajne razlike u toj je godini iznosila najmanje u promatranom trogodišnjem razdoblju – 584 tisuće kuna, da bi već 2021. godine zabilježila porast od 70,5%. Na kraju 2021. ukupni financijski prihodi promatranog poduzeća iznosili su 1.015 tisuća kuna što je slično razini na kojoj su bili prije pandemije koronavirusa.

Druga najvažnija promatrana kategorija su poslovni rashodi kao opreka poslovnim приходima, a imaju isti trend – padaju na prijelazu u 2020. godinu, te bilježe porast u 2021. godini. Materijalni troškovi očekivano su pali za 7,14% na prijelazu iz 2019. u 2020., a u bilješkama uz financijske izvještaje je objašnjeno kako je tome razlog smanjenje cijena goriva. Velike su promjene nastale i na poziciji Troškovi prodane robe čiji iznos pada s 1,4 milijuna kuna u 2019. na razinu nešto više od 500 tisuća kuna a odnosi se na vrijednost prodanih rezervnih dijelova. U sljedećoj godini troškovi ponovo bilježe rast od 1,1 milijun kuna odnosno 215,2% u odnosu na prethodnu godinu. Prosječni troškovi osoblja u promatranom trogodišnjem razdoblju iznosili su 23,6 milijuna kuna a nisu se mnogo mijenjali kao ni broj zaposlenika (najviše zaposlenih u poduzeću bilo je u 2021., 241 zaposleni). U 2020. godini ističe se trošak na poziciji Rezerviranja za započete sudske sporove u visini 649.776 kuna što je objašnjeno u prijašnjem poglavlju kao dio bilance poduzeća. U 2021. nisu prepoznate slične situacije koje bi mogle utjecati na financijski rezultat, te se time da zaključiti kako je spor razriješen u 2020. godini pa nije izvršeno rezerviranje troškova. Financijski rashodi na najvišoj su razini bili u drugoj promatranj godini u visini 2,23 milijuna kuna a odnosili su se na kamate po primljenim kreditima odnosno financijskom *leasingu*.

5.2. Herceg - transporti d.o.o.

U drugom po redu promatranom poduzeću račun dobiti i gubitka također je sastavljen po metodi ukupnih troškova. Poslovni prihodi u najvećoj su mjeri sastavljeni od prihoda od prodaje koji su unatoč ekonomskim prilikama na tržištu kroz promatrano trogodišnje razdoblje uspjeli zadržati trend rasta. Na vrijednost od 16.036.904 kune u 2019. godini bilježe rast od 178 tisuća kuna kroz 2020. godinu, no vrhunac bilježe u posljednjoj promatranj godini kada iznose 20,2 milijuna kuna, a pritom je riječ o redovnim приходima od pružanje usluga prijevoza izvan poduzeća. Takvom rastu od 1,11% u 2020. godini doprinijelo je i smanjenje troškova goriva zbog sniženih cijena nafte u odnosu na 2019. godinu, ali i činjenica da je tijekom *lockdowna* općenito pogođena djelatnost prijevoza i skladištenja robe čija je produktivnost na

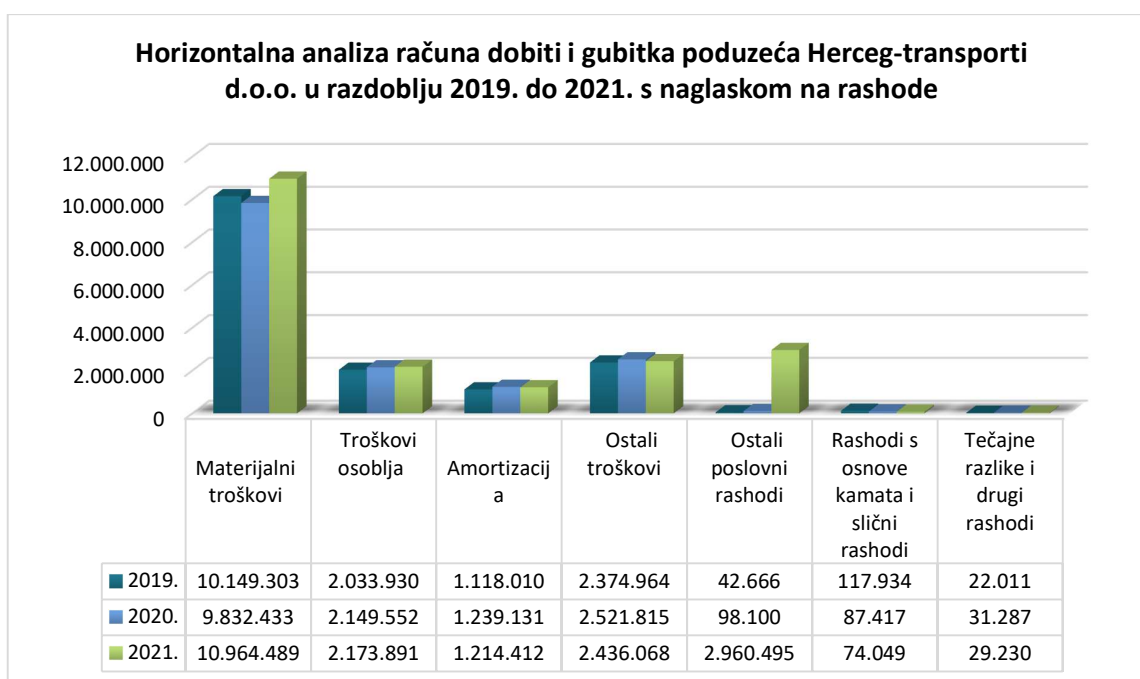
hrvatskom tržištu pala za 34,7% (Rogić Dumančić i sur., 2021., str.154). Ostali poslovni prihodi također bilježe rast u 2020. (za 77,5% u odnosu na prethodnu godinu) a povezani su s poticajnim mjerama Europske unije tijekom COVID-19 krize. Osim navedenog, kad se pogleda pozicija financijskih prihoda poduzeća, promjene se vide u tečajnim razlikama koje su se i više nego udvostručile u 2020. godini (porast s 11.790 kuna u 2019. na 26.000 kuna u 2020.). Naime, potraživanja od kupaca iz inozemstva se obavljaju u stranoj valuti, a u promatranom razdoblju i prije uvođenja eura kao službene valute su se evidentirala u kunama pri čemu se primjenjivao tečaj konverzije na dan plaćanja, tako da tečajne razlike mogu biti i pozitivne i negativne (Štahan, M., Slovinac, I., 2018). Navedene promjene dobivene horizontalnom analizom prikazane su na Grafu 6.

Graf 6. Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Herceg-transporti d.o.o. u razdoblju 2019. do 2021. godine s naglaskom na prihode (izvor: izrada autorice)

Ako govorimo o poslovnim rashodima prikazanim u Grafu 7. u nastavku, sadržani su u troškovima materijala i troškovima osoblja, pri čemu dominiraju troškovi sirovina i materijala koji variraju u promatranom razdoblju. U početnoj, 2019. godini imali su vrijednost od 5,3 milijuna kuna da bi u sljedećoj godini zabilježili pad od gotovo 550 tisuća kuna ili 10,36%. To se pozitivno odrazilo i na konačan financijski rezultat u 2020. godini – kako su ukupni prihodi rasli a ukupni rashodi pali, poduzeće je zabilježilo dobit od 226.917 kuna, 58,7% veću nego u

prethodnoj godini. Uz to, zabilježen je i porast ostalih vanjskih troškova za 4,77% koji se u slučaju poduzeća Herceg – transporti d.o.o. tiču uglavnom prijevoznih usluga koje obavljaju druge fizičke ili pravne osobe, a ne vlastitog transporta poduzeća (Štahan, M., Slovinac, I., 2018). Na troškovima osoblja ne vide se neke značajnije promjene od 2019. do 2021. godine jer poduzeće nije uvelike mijenjalo broj zaposlenika, a unutar tog segmenta računa dobiti i gubitka vidljivi su i nešto veći doprinosi na plaće zaposlenika koji su također posljedica državnih mjera i mjera Europske unije – u 2020. doprinosi su povećani za 4,5%, a u 2021. za 30,4% u odnosu na prethodne godine. Uz ove troškove, važno je obratiti pažnju i na ostale poslovne rashode koji se prema Štahanu i Slovinac (2018) mogu odnositi na manjkove, rasip, lom i kvarove, kazne, penale, naknade štete i slično, a čiji se nagli porast od čak 2,8 milijuna kuna vidi kroz 2021. godinu. Od financijskih rashoda ističu se rashodi s osnove ugovorenih i zateznih kamata, a najviši financijski rashodi zabilježeni su u 2019. godini kad je ta pozicija imala vrijednost od 139.945 kuna. Općenito, nakon blagog „oporavka“ gospodarstva, u 2021. godini zabilježeni su veći ukupni prihodi i rashodi.

Graf 7. Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Herceg-transporti d.o.o. u razdoblju 2019. do 2021. godine s naglaskom na rashode (izvor: izrada autorice)

5.3. HUDEK-TRGOTRANS d.o.o.

U poduzeću HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. su se ukupni prihodi kroz analizirano trogodišnje razdoblje mijenjali u negativnom smislu, odnosno bilježili su trend pada. U 2019. ukupni prihodi imali su vrijednost 38,8 milijuna kuna a do kraja 2020. bilježe pad od 3,6 milijuna kuna ili gotovo 10%. U sljedećoj godini dodatno padaju, no radi se o negativnoj promjeni od 278 tisuća kuna ili u postotnom iznosu – manje od 1%. Općenito, prihodi se u promatranom poduzeću priznaju prema Hrvatskom standardu financijskog izvještavanja a pritom trebaju biti zadovoljeni uvjeti poput:

- Iznos prihoda može se pouzdano mjeriti,
- Vjerojatno je da će ekonomske koristi povezane s transakcijom pritijecati u društvo,
- Nastali troškovi ili troškovi koji će nastati mogu se pouzdano izmjeriti i ostalo (Žager i sur., 2008, str. 75 - 77).

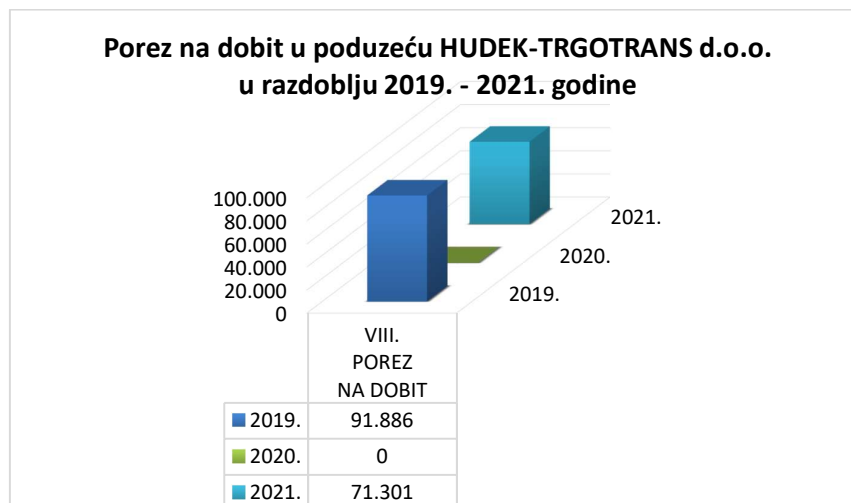
Poslovni prihodi kao izdašnja podskupina ukupnih prihoda bilježe isti trend, a posebna promjena zabilježena je na prijelazu iz 2019. u 2020. godinu kada je došlo do pada prihoda od prodaje za 3,5 milijuna kuna. U skladu s činjenicom da se prihodi od obavljenih usluga priznaju u razdoblju u kojem su usluge i obavljene, može se zaključiti kako je poduzeće manje prihodovalo zbog manje potražnje za uslugama prijevoza robe na hrvatskom tržištu ali i inozemstvu, no navedeno se može opravdati i pomoću cijena transporta. U 2021. godini prihodi od prodaje nisu zabilježili tako nagli pad kao u prethodnoj godini, no vidljiva je negativna promjena od 2,17%. U 2021., veliki rast je vidljiv na stavci Ostalih poslovnih prihoda – s 255 na 710 tisuća kuna ali i na stavci Financijski prihodi. Od ukupnog iznosa od 715.584 kune u 2021. godini, što je najviše u promatranom razdoblju, glavninu čine prihodi od povrata dijela trošarina na dizelsko gorivo u iznosu od 642.176 kuna, prihodi od kamata u iznosu 47.894 kune te pozitivne tečajne razlike u iznosu od 25.514 kuna.

Što se tiče ukupnih rashoda, u razdoblju od 2019. do 2021. manji su od ukupnih prihoda što znači da poduzeće posluje s dobiti. Materijalni troškovi poduzeća tijekom pandemijske godine značajno padaju za gotovo 20% u odnosu na 2019. godinu, a u sklopu materijalnih troškova može se promatrati pozicija Troškovi prodane robe koja obuhvaća nabavnu vrijednost prodane robe, uključujući i kupovnu cijenu, uvozne carine, nepovratne poreze, troškove prijevoza i slično. Tijekom 2020. godine, vrijednost pozicije pala je za 2,3 milijuna kuna jer se nije toliko prevozilo, a u narednoj godini njena vrijednost je smanjena za dodatnih 30,74%. Neto plaće i nadnice nisu se mnogo mijenjale (riječ je o smanjenju/povećanju stavke za 5%), kao ni troškovi osoblja općenito, a važno je napomenuti kako Društvo u ime svojih zaposlenih obavlja redovita plaćanja doprinosa u obvezne mirovinske fondove. Suprotno tome, ostali troškovi poduzeća udvostručili su se na prijelazu u 2020. godinu, kada su glavninu ukupnog

iznosa stavke iznosile naknade za zaposlene, dnevnice te troškovi u vrijednosti od gotovo 3 milijuna kuna, uz premije osiguranja, bankarske naknade, troškove stručnih časopisa i obrazovanja te ostale troškove poput reklamacija, sudskih troškova itd. Financijski su rashodi za analizirano poduzeće također bili najviši u 2020. godini (117.919 kuna), pri čemu su rashodi od negativnih tečajnih razlika u odnosu na 2019. porasli za 77.414 kuna što se može objasniti i promjenama u deviznim tečajevima tijekom tog razdoblja. Kako poduzeće najviše posluje sa susjednim zemljama koje su tada imale euro kao službenu valutu, rečeno se može potkrijepiti činjenicom da je razina tečaja u 2020. iznosila najviše 7,66 kuna za euro, dok je u prethodnim godinama iznosila 7,41 kunu za euro (Dozan, J., 2020). Najvažnije pozicije računa dobiti i gubitka s pripremljenom horizontalnom analizom za promatrano poduzeće prikazane su u Tablici 5.

Tablica 5. Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. u razdoblju 2019. do 2021. godine

Naziv pozicije	2019.	2020.	2021.	$\Delta 2019./2020$	$\% \Delta 19./20$	$\Delta 2020./2021$	$\% \Delta 20./21$
I. POSLOVNI PRIHODI	38.118.636	34.455.949	34.167.366	-3.662.687	-9,61%	-288.583	-0,84%
II. POSLOVNI RASHODI	38.430.847	34.659.728	34.611.314	-3.771.119	-9,81%	-48.414	-0,14%
III. FINANCIJSKI PRIHODI	662.120	705.069	715.584	42.949	6,49%	10.515	1,49%
IV. FINANCIJSKI RASHODI	79.394	179.205	111.271	99.811	125,72%	-67.934	-37,91%
V. UKUPNI PRIHODI	38.780.766	35.161.018	34.882.950	-3.619.748	-9,33%	-278.068	-0,79%
VI. UKUPNI RASHODI	38.510.241	34.838.933	34.722.585	-3.671.308	-9,53%	-116.348	-0,33%
VII. DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	270.515	322.085	160.365	51.570	19,06%	-161.720	-50,21%
VIII. POREZ NA DOBIT	91.886		71.301	-91.886	-100,00%	71.301	DIJ/0
IX. DOBIT RAZDOBLJA	178.629	322.085	89.064	143.456	80,31%	-233.021	-72,35%

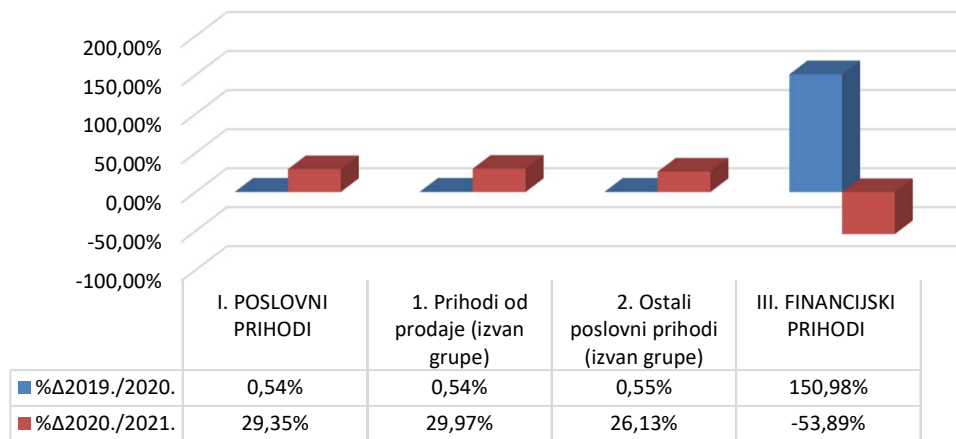
Graf 8. Porez na dobit u poduzeću HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. u razdoblju 2019. - 2021. godine (izvor: izrada autorice)

Na Grafu 8. vidljivo je kako poduzeće na poziciji Porez na dobit u 2020. godini nije zabilježilo nikakvu vrijednost, a navedena je situacija objašnjena u narednim poglavljima rada gdje se objašnjavaju razlozi nastanka ovakvog slučaja te kakav su utjecaj na rečeno imale druge pozicije računa dobiti i gubitka.

5.4. PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o.

Posljednje promatrano Društvo je u 2019. godini ostvarilo ukupne prihode u visini 16.545.322 kune. Iako su na kraju druge promatrane godine ukupni prihodi povećani tek za 0,73%, do kraja 2021. bilježe porast od gotovo 5 milijuna kuna ili 29,10%. Razlog tome je i povećanje poslovnih prihoda poduzeća odnosno prihoda od prodaje s 14 na 18 milijuna kuna. Takvo povećanje zasigurno proizlazi iz povećanja obujma prometa, odnosno prevozilo se više nego u prethodnim promatranim godinama a cijene transporta se nisu znatno promijenile. Konačnoj vrijednosti ukupnih prihoda doprinijelo je i povećanje ostalih poslovnih prihoda izvan grupe koji također bilježe najveće povećanje kroz 2021. godinu za 26,13%. Prema Štahanu i Slovinac (2018), na ovoj se poziciji evidentiraju prihodi od povratnog najma, državne potpore, viškovi, naplaćeni penali i štete, naknadni popusti i slično, a navedeno može biti slučaj i kod ovog promatranog poduzeća. Financijski prihodi koji su iskazani u iznosu od 20.325 kuna u 2019. godini najvećim su dijelom ostvareni na osnovi tečajnih razlika vezanih uz stranu valutu te prihoda od kamata, a u 2020. doživjeli su veliki rast vrijednosti za čak 150%. Tijekom posljednje promatrane godine ponovno gube na vrijednosti te u 2021. iznose 23.523 kune. Navedene se promjene izražene u postocima vide na Grafu 9.

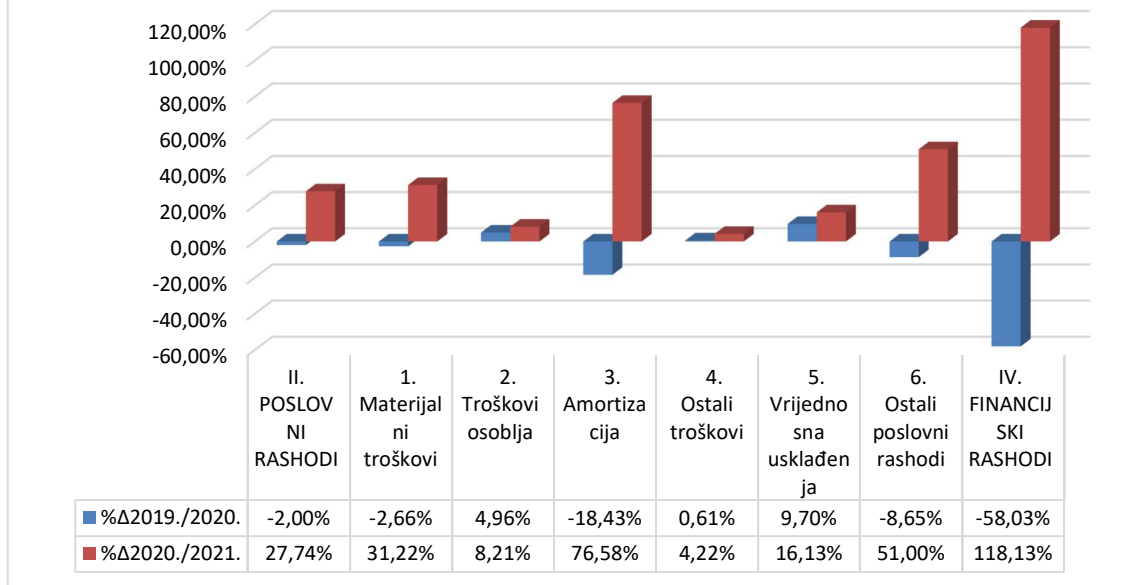
**Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća PREMUŽIĆ
TRANSPORTI d.o.o. u razdoblju 2019. do 2021. godine s naglaskom na
prihode**

Graf 9. Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. u razdoblju 2019. do 2021. godine s naglaskom na prihode (izvor: izrada autorice)

S druge strane, sukladno trendu rasta odnosno pada poslovnih prihoda, poslovni rashodi poduzeća se ponašaju slično u promatranom trogodišnjem razdoblju a postotne promjene prikazane su u Grafu 10. Poduzeće PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. pod poslovne rashode ubraja materijalne troškove, troškove osoblja, amortizaciju, ostale troškove, vrijednosna usklađenja te ostale poslovne rashode. Materijalni troškovi su tijekom poslovne godine 2019. iznosili 8.405.575 kuna, kako bi tijekom 2020. pali za 2,66% - dakle, ostali su na približno istoj razini. Veća promjena odnosno rast od 2,5 milijuna kuna na toj je stavci vidljiv u 2021. godini što se može povezati i objasniti povećanjem prihoda poduzeća ali i povećanjem cijena goriva u toj godini s time da su ostali troškovi na približno istom nivou. Troškovi sirovina i materijala u visini od 5,5 milijuna kuna u 2021. odnose se na uredski materijal, sitni inventar, troškove električne energije, naftu i naftne derivate za pogon vozila itd. Osim materijalnih troškova, velik dio poslovnih rashoda zauzimaju i troškovi osoblja koji se odnose na troškove neto plaća i nadnica, poreza te doprinosa na plaće, a njihove vrijednosti kreću se u skladu s brojem radnika. Najmanji troškovi osoblja zabilježeni su u 2019. godini na razini od 1.811.266 kuna, a u narednim godinama bilježe trend rasta – kroz 2020. rastu za gotovo 90 tisuća kuna, a do kraja 2021. iznosili su 2.057.065 kuna te bili najveći u promatranom trogodišnjem razdoblju. Kroz sve tri godine Društvo je provodilo vrijednosna usklađenja kratkotrajne nefinancijske imovine koje se odnosi na smanjenje vrijednosti zaliha i potraživanja. S gledišta finansijskih rashoda, oni nemaju veliki udio u strukturi ukupnih rashoda (19.696 kuna u 2019., 8.267 kuna u 2020., 18.033 kune u 2021.) a tiču se uglavnom kamata te tečajnih razlika.

Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. u razdoblju 2019. do 2021. godine s naglaskom na rashode

Graf 10. Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. u razdoblju 2019. do 2021. godine s naglaskom na rashode (izvor: izrada autorice)

Razlika između ukupnih prihoda i rashoda pozitivna je u razdoblju od 2019. do 2021., a Društvo je platilo porez na dobit u vrijednosti od 18%, sukladno hrvatskom Zakonu o porezu na dobit. Najveću dobit prije oporezivanja poduzeće je ostvarilo tijekom 2020. godine, u visini od 1,1 milijun kuna što je rast od 68,73% u odnosu na 2019. godinu, a tada je plaćen porez iznosio 152.888 kuna. Do kraja 2021. ove su se dvije stavke gotovo udvostručile, pa je tako i dobit razdoblja iste godine bila najveća – iznosila je 1.323.843 kune.

6. Vertikalna analiza bilance odabranih poduzeća

Nakon provedene horizontalne analize nad financijskim izvještajima odabranih poduzeća iz Varaždinske županije, u sljedeća dva poglavlja promatrat će se rezultati vertikalne analize. Prema Žageru i sur. (2008, str. 230), pod pojmom vertikalne analize smatra se usporedba financijskih podataka u jednoj promatranoj godini, a provodi se različito ovisno o tome radi li se o bilanci ili računu dobiti i gubitka. U bilanci se aktiva i pasiva označavaju u 100%-tnom iznosu pa se ostale pozicije bilance računaju kao postotak u ukupnoj aktivni odnosno pasivi. U računu dobiti gubitka se stavka ukupnih prihoda u pojedinim godinama izjednačava kao 100%-tna te se ostale stavke izvještaja o dobiti izračunavaju kao postotak od neto prodaje (Žager i sur., 2008, str. 230).

U odnosu na horizontalnu, vertikalna analiza usmjerava pozornost na cjelokupnu strukturu financijskih izvještaja. Dakle, u strukturi imovine promatranih poduzeća gledat će se postotak dugotrajne i kratkotrajne imovine u odnosu na ukupnu aktivnu, te udio kapitala i rezervi, kratkoročnih i dugoročnih obveza u odnosu na ukupnu pasivu pojedinih poduzeća. Promatrano će se objasniti te grafički prikazati u sljedećim potpoglavljima.

6.1. Kos transporti d.o.o.

Ako se obrati pozornost na aktivnu bilance poduzeća Kos transporti d.o.o. prikazanu u Tablici 6., vidljivo je kako u 2019. njen veći dio zauzima stavka dugotrajne imovine u iznosu od 59,35%. Pritom najveći udio u stavci od 85,79% zauzima dugotrajna materijalna imovina u vidu alata, transportne imovine i pogonskog inventara, građevinskih objekata te zemljišta dok preostalo zauzima dugotrajna imovina koja je u bilanci poduzeća vidljiva samo u prvoj promatranoj godini. Nadalje, pozicija dugotrajne imovine smanjuje svoj udio u aktivni u 2020. godini na 46,26% i to u glavnini zbog smanjenja vrijednosti građevinskih objekata prijenosom poslovne zgrade na novoosnovano društvo, a što je spomenuto kod horizontalne analize bilance poduzeća. U navedenoj godini, 100%-tni udio dugotrajne imovine sadržan je u dugotrajnoj materijalnoj imovini. S druge strane, udio kratkotrajne imovine u aktivni na prijelazu iz 2019. u 2020. raste za ukupni postotni iznos od 13,10%. Znatni udio u kratkotrajnoj imovini zauzima pozicija potraživanja od kupaca (66,14%) te potraživanja od države u znatno manjem iznosu od 4,87%. Iako je ukupna vrijednost dugotrajne imovine rasla s 49,3 na 53,8 milijuna kuna na prijelazu iz 2020. u 2021. godinu, udio te stavke u ukupnoj aktivni istovremeno pada s 46,26% na 43,68%. Sukladno rečenom, jasno je kako se i udio alata, pogonskog inventara i transportne imovine – stavke koja drži najveći udio u materijalnoj imovini poduzeća u sve tri

promatrane godine – smanjuje. Suprotno tome, isto ne vrijedi za zemljište i građevinske objekte čiji udio ne prati takav trend, već neravnomjerno raste i pada. Još jedna stavka aktive na koju valja obratiti pozornost kod izrade vertikalne analize je Novac u banci i blagajni. U 2019. godini stavka zauzima udio od 9,71% u ukupnoj aktivi, a do kraja 2020. povećava se za gotovo 4%. U konačnici, u posljednjoj promatranoj godini Novac u stavci pasive zauzima najveći udio od 19,40%. Općenito, udio novca u kratkotrajnoj imovini u promatranom trogodišnjem razdoblju iznosio je 23,87% u 2019. godini, 25,12% u 2020. i 34,44% u 2021. godini.

Tablica 6. Vertikalna analiza aktive bilance Kos transporti d.o.o. u razdoblju od 2019. do 2021. godine

Naziv pozicije	2019.	2020.	2021.	%2019.	%2020.	%2021.
A) DUGOTRAJNA IMOVINA	71.042.625	49.379.912	53.823.602	59,35%	46,26%	43,68%
I. NEMATERIJALNA IMOVINA	412	0	0	0,00%	0,00%	0,00%
1. Koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, softver i ostala prava	412	0	0	0,00%	0,00%	0,00%
II. MATERIJALNA IMOVINA	60.946.213	49.379.912	53.823.602	50,91%	46,26%	43,68%
1. Zemljište	13.894.041	13.894.040	13.894.040	11,61%	13,02%	11,28%
2. Građevinski objekti	12.230.728	4.960.413	8.735.639	10,22%	4,65%	7,09%
3. Postrojenja i oprema	595.011	442.917	395.510	0,50%	0,41%	0,32%
4. Alati, pogonski inventar i transportna imovina	34.226.433	29.785.647	30.798.413	28,59%	27,90%	25,00%
5. Materijalna imovina u pripremi		296.895	0	0,00%	0,28%	0,00%
III. DUGOTRAJNA FINANCIJSKA IMOVINA	10.096.000	0	0	8,43%	0,00%	0,00%
1. Ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe	10.096.000	0	0	8,43%	0,00%	0,00%
B) KRATKOTRAJNA IMOVINA	48.661.481	57.364.312	69.387.611	40,65%	53,74%	56,32%
I. ZALIHE	2.409.885	1.714.008	2.026.850	2,01%	1,61%	1,65%
1. Sirovine i materijal	1.935.949	1.713.540	2.024.461	1,62%	1,61%	1,64%
2. Trgovačka roba	736	468	2.389	0,00%	0,00%	0,00%
3. Dugotrajna imovina namijenjena prodaji	473.200			0,40%	0,00%	0,00%
II. POTRAŽIVANJA	34.593.540	41.178.885	41.391.561	28,90%	38,58%	33,59%
1. Potraživanja od kupaca	31.686.630	37.943.347	38.882.487	26,47%	35,55%	31,56%
2. Potraživanja od zaposlenika i članova poduzetnika	192.228	151.521	86.126	0,16%	0,14%	0,07%
3. Potraživanja od države i drugih institucija	2.697.141	2.792.476	2.210.237	2,25%	2,62%	1,79%
4. Ostala potraživanja	17.541	291.541	212.711	0,01%	0,27%	0,17%
III. KRATKOTRAJNA FINANCIJSKA IMOVINA	40.336	60.799	2.069.778	0,03%	0,06%	1,68%
1. Dani zajmovi, depoziti i slično	40.336	60.799	2.069.778	0,03%	0,06%	1,68%
IV. NOVAC U BANC I BLAGAJNI	11.617.720	14.410.620	23.899.422	9,71%	13,50%	19,40%
C) UKUPNO AKTIVA	119.704.106	106.744.224	123.211.213	100,00%	100,00%	100,00%

S druge strane, kod pasive bilance vide se promjene u udjelima triju glavnih stavki – kapitala i rezervi te dugoročnih i kratkoročnih obveza. U ukupnoj pasivi poduzeća, ipak najveći udio zauzima pozicija Kapitala i rezervi koja u 2019. zauzima najveći udio od 42,53%. U sljedećoj godini, njen se udio smanjuje na 39,09% a potom se neznatno povećava do kraja 2021. godine – za 0,82%. Temeljni kapital, koji čini glavninu Kapitala i rezervi, zauzima velik udio i u ukupnoj pasivi i to posebice u 2019. s udjelom od 36,77% a do kraja promatranog razdoblja bilježi manje udjele. Dobit poslovne godine bilježi isti trend kao i nadređena pozicija Kapitala i rezervi – s udjela od 2,56% u ukupnoj pasivi u 2019. raste njen udio na 6,45% u 2020. da bi na kraju 2021. zauzimala udio od 6,05% u odnosu na prethodnu godinu. Rezerviranja za započete sudske sporove zauzimaju neznatan udio manji do 1% u 2020. i 2021. godini, s time da u 2019. godini na toj poziciji nije zabilježen nikakav iznos. Pozicija Dugoročne obveze druga je po redu stavka pasive koja zauzima njen značajan udio. Iako se iznos na poziciji na prijelazu iz 2019. u 2020. godinu smanjuje za približno 200.000 kuna, udio pozicije u istom razdoblju raste za 3,67%. U 2021. godini udio pozicije u ukupnoj pasivi je 36,41% što nije velika promjena u odnosu na prethodnu godinu, a važno je spomenuti da se u sve tri godine radi o dugoročnim obvezama prema bankama i drugim financijskim institucijama za kredite poduzeća. Što se tiče kratkoročnih obveza, njihov se udio konstantno smanjuje – najprije na prijelazu iz 2019. u 2020. godinu za nešto manje od 1%, a zatim za 2% na prijelazu u sljedeću godinu. Isti trend prati i pozicija Obveze prema dobavljačima, sukladno činjenici da u trogodišnjem razdoblju zauzimaju prosječni udio od 80,74% u kratkoročnim obvezama poduzeća, dok nešto manji udio zauzimaju obveze prema zaposlenicima za plaće te obveze za poreze što je vidljivo u Tablici 7. u nastavku.

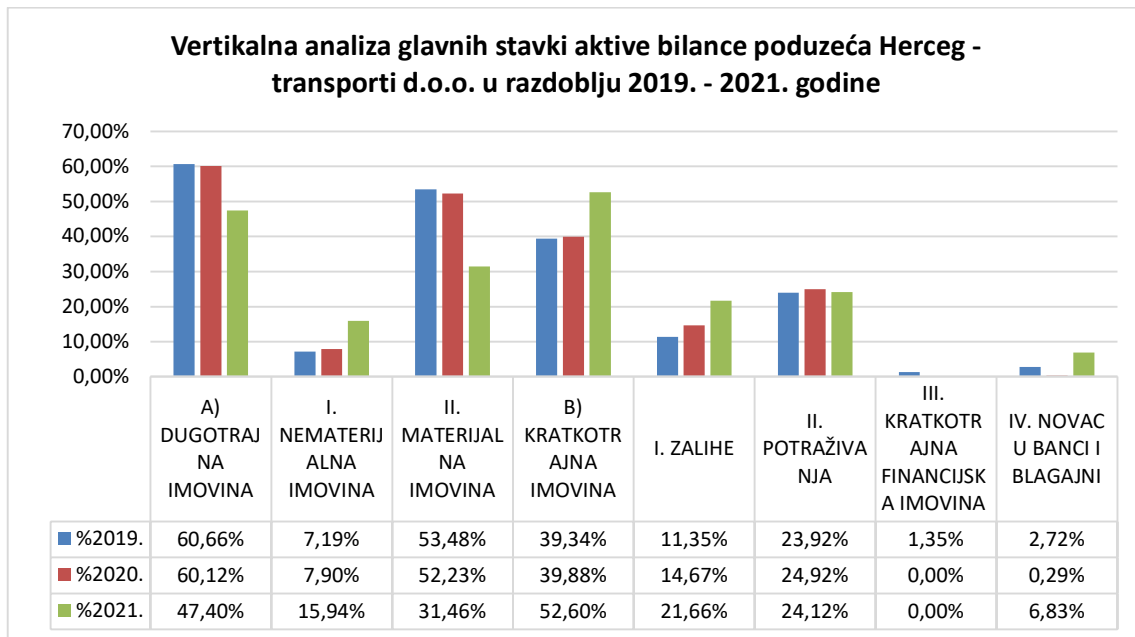
Tablica 7. Vertikalna analiza pasive bilance Kos transporti d.o.o. u razdoblju od 2019. do 2021. godine

Naziv pozicije	2019.	2020.	2021.	%2019.	%2020.	%2021.
A) KAPITAL I REZERVE	50.908.624	41.730.546	49.178.831	42,53%	39,09%	39,91%
I. TEMELJNI (UPISANI) KAPITAL	44.020.000	28.520.000	28.520.000	36,77%	26,72%	23,15%
II. ZADRŽANA DOBIT ILI PRENESENI GUBITAK	3.825.749	6.324.108	13.210.545	3,20%	5,92%	10,72%
1. Zadržana dobit	3.825.749	6.324.108	13.210.545	3,20%	5,92%	10,72%
III. DOBIT ILI GUBITAK POSLOVNE GODINE	3.062.875	6.886.438	7.448.286	2,56%	6,45%	6,05%
1. Dobit poslovne godine	3.062.875	6.886.438	7.448.286	2,56%	6,45%	6,05%
B) REZERVIRANJA	0	649.776	649.776	0,00%	0,61%	0,53%
1. Rezerviranja za započete sudske sporove	0	649.776	649.776	0,00%	0,61%	0,53%
C) DUGOROČNE OBVEZE	37.884.499	37.698.294	44.865.786	31,65%	35,32%	36,41%
1. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	37.884.499	37.698.294	44.865.786	31,65%	35,32%	36,41%
D) KRATKOROČNE OBVEZE	30.910.983	26.665.608	28.338.617	25,82%	24,98%	23,00%
1. Obveze za zajmove, depozite i slično poduzetnika unutar grupe	2.643.986	562.152	0	2,21%	0,53%	0,00%

2. Obveze prema dobavljačima	24.449.756	21.703.407	23.162.194	20,43%	20,33%	18,80%
3. Obveze prema zaposlenicima	2.601.125	3.056.732	3.031.387	2,17%	2,86%	2,46%
4. Obveze za poreze, doprinose i slična davanja	1.216.116	1.343.317	2.145.036	1,02%	1,26%	1,74%
E) ODGOĐENO PLAĆANJE TROŠKOVA I PRIHOD BUDUĆEGA RAZDOBLJA	0	0	178.203	0,00%	0,00%	0,14%
F) UKUPNO PASIVA	119.704.106	106.744.224	123.211.213	100,00%	100,00%	100,00%

6.2. Herceg - transporti d.o.o.

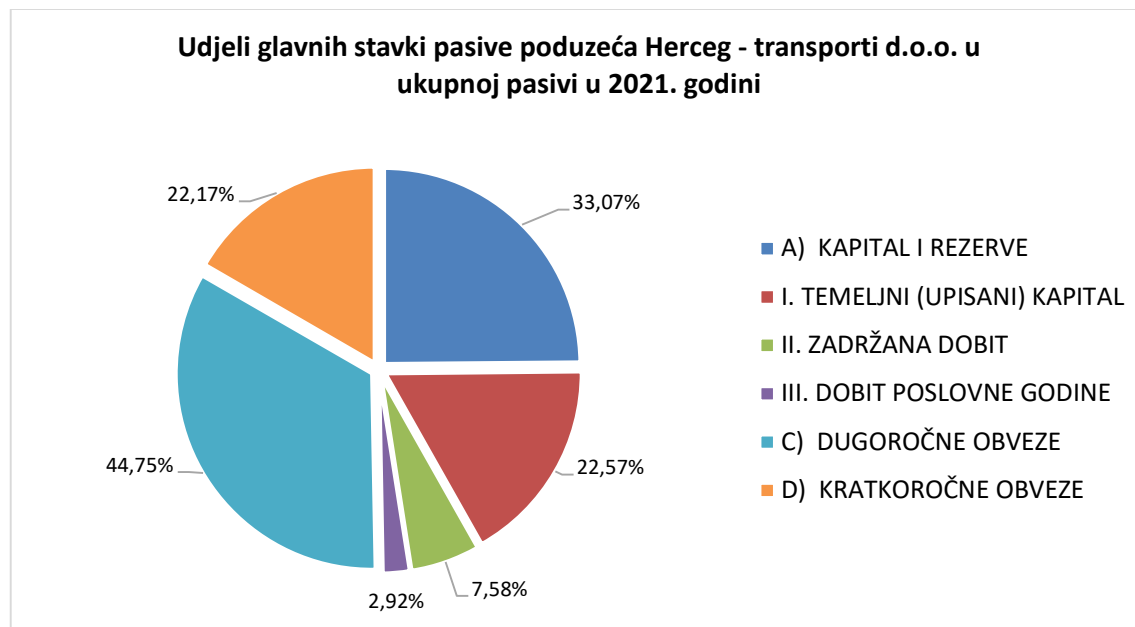
U drugom po redu promatranom poduzeću Herceg – transporti d.o.o. slična situacija kao i u prijašnjem poduzeću vidljiva je na poziciji Dugotrajne imovine čiji udio u razdoblju od 2019. do 2021. također bilježi trend pada. U 2019. godini radi se o najznačajnijem udjelu od 60,66% u ukupnoj aktivi, a već sljedeće godine udio je smanjen na 60,12%. Kako je odnos materijalne i nematerijalne imovine 8:1 u prve dvije promatrane godine, može se zaključiti da i materijalna imovina bilježi isti trend te je glavni uzročnik takvoj promjeni udjela. Materijalna imovina u Dugotrajnoj imovini zauzima udjele u iznosu 88,15% u 2019. godini, 86,87% u 2020. godini te 66,36% u 2021. Razlog smanjenom udjelu u posljednjoj promatranoj godini je rast udjela pozicije Nematerijalne imovine u ukupnoj aktivi sa 7,90% na 15,94% uslijed povećanja iznosa nematerijalne imovine u pripremi. Materijalna imovina poduzeća u svojoj je glavini sadržana u alatima, pogonskom inventaru i transportnoj imovini i manjim dijelom u zemljištima poduzeća čiji se udio neznatno mijenja (manje od 1%). Općenito, udio pozicije Alata u ukupnoj aktivi u promatranim godinama iznosi 52,53% u 2019. godini i 51,25% u 2020., a njen je udio znatno smanjen u 2021. te je tada iznosio 30,64%. Što se tiče stavke kratkotrajne imovine, u prve dvije godine je njen udio u ukupnoj aktivi približno jednak, a u 2021. zabilježeno je znatno povećanje udjela kao opreka smanjenju udjela stavke Dugotrajne imovine za 12,72% u odnosu na prethodnu godinu. Od kratkotrajne imovine važno je izdvojiti zalihe sadržane u dugotrajnoj imovini namijenjenoj prodaji čiji udio raste u promatranom trogodišnjem razdoblju – najprije na prijelazu iz 2019. u 2020. za 3,31%, zatim u sljedećoj godini za dodatnih 7% te na kraju 2021. udio u ukupnoj aktivi iznosi 21,66%. Osim navedenih stavki, zanimljivo je promatrati i udio pozicije Novca kroz godine. U 2019. udio u ukupnoj aktivi iznosio je 2,72%, da bi u 2020. pao na 0,29% jer je poduzeće iz novca namirilo sve obveze. U 2021. pak je zabilježen velik porast udjela novca za 6,5% s time da je udio Novca u ukupnoj kratkotrajnoj imovini iznosio 12,98%. Ove postotne promjene na glavnim stavkama aktive poduzeća vidljive su na Grafu 11.

Graf 11. Vertikalna analiza glavnih stavki aktive bilance poduzeća Herceg - transporti d.o.o. (izvor: izrada autorice)

U pasivi, iako udio Kapitala i rezervi pada u promatranom razdoblju, udio pozicije najprije raste s 32,27% na 35,72%, a zatim do kraja 2021. pada na razinu od 33,07%. Udio pozicije Zadržane dobiti u ukupnoj pasivi vidno raste te u 2021. godini bilježi svoj vrhunac s udjelom od 7,58% s time da isti trend rasta udjela bilježi i pozicija Dobiti poslovne godine čiji je udio u 2019. iznosio 1,60%. U sljedećoj godini, kako je vrijednost porasla za 84 tisuće kuna, udio se povećao za 1%, te za dodatnih 0,30% do kraja 2020. kada dobit nije bila toliko povećana kao na prijelazu iz 2019. u 2020. godinu. Dugoročne obveze sadržane su isključivo u obvezama prema bankama i drugim financijskim institucijama, a udio spomenute pozicije mijenja se sukladno promjenama na iznosima pozicije. Primjerice, tijekom 2020. i 2021., dugoročne obveze su porasle i promijenile udio u ukupnoj pasivi s 29,09% na 44,75%. U vidu kratkoročnih obveza poduzeća, vidljivo je kako u 2020. godini svojim udjelom u ukupnoj pasivi prednjače u odnosu na dugoročne obveze – zauzimaju udio od 35,19% dok dugoročne obveze zauzimaju 29,09%. Glavni razlog navedenom je porast obveza prema dobavljačima, pozicije koja zauzima udio u ukupnim kratkoročnim obvezama od 54,03% u 2019., 51,29% u 2020. i 44,87% u 2021., a ostatak je razdijeljen u udjelima obveza prema bankama, zaposlenicima, obveza za poreze i slična davanja, obveza po osnovi dugotrajne imovine namijenjene prodaji te ostalih kratkoročnih obveza. Opreku padu udjela obveza prema dobavljačima u kratkoročnim obvezama predstavlja upravo rast obveza prema bankama te obveza prema zaposlenicima s time da je važno napomenuti kako udjeli spomenutih dviju pozicija u ukupnoj pasivi padaju. Najmanji udio obveza prema bankama u ukupnoj pasivi vidi se upravo u 2021.

godini na razini od 4,34%, dok je najmanji udio obveza prema zaposlenicima zabilježen u 2019. godini kad je iznosio 2,42%. Udjeli glavnih stavki pasive u ukupnoj pasivi za posljednju promatranu godinu prikazani su na Grafu 12.

Graf 12. Udjeli glavnih stavki pasive poduzeća Herceg - transporti d.o.o. u ukupnoj pasivi u 2021. godini (izvor: izrada autorice)

6.3. HUDEK-TRGOTRANS d.o.o.

U aktivi trećeg promatranog poduzeća HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. vidljivo je kako dugotrajna imovina raste na prijelazima u sljedeće promatrane godine, a tako se i povećava njen udio u ukupnoj aktivi. U 2019. godini spomenuti udio iznosi 43,51% pa se može zaključiti kako u aktivi Društva ipak prevladava kratkotrajna imovina, a također je vidljiv i obratni trend nego kod dva prethodno analizirana poduzeća. Dugotrajna imovina je u 2020. dodatno povećala svoj udio na 46,97%, te u 2021. na 49,25%. Općenito, za kratkotrajnu imovinu poduzeće očekuje kako će se pretvoriti u novčani oblik u vremenu kraćem od godine dana, dok je dugotrajna imovina ona koja ostaje vezana dulje vrijeme (Žager i sur., 2008, str.56) i nije toliko likvidna, pa je bolje da nema toliki udio u strukturi aktive. Vidljivo je i kako je dugotrajna imovina poduzeća u vidu materijalne imovine razdijeljena na zemljišta, građevinske objekte, alate i dr., a od ovih pozicija najveći udio u ukupnoj aktivi ipak zauzimaju građevinski objekti. Taj je udio posebice izražen u 2019. godini na razini od 12,43% te u sljedećim godinama pada. Nadalje, drugi najveći udio u aktivi zauzima pozicija Materijalna imovina u pripremi čiji se udio mijenja kroz promatrane godine – s vrijednosti od 10,60% u 2019. godini

do kraja naredne godine raste za 3,16%, da bi u posljednjoj promatranoj godini udio pao za gotovo 1%. Ova se pozicija bilance sa svojim udjelom isprepliće s udjelima pozicije Alati, pogonski inventar i transportna imovina kroz trogodišnje razdoblje. Primjerice, u 2019. je razlika između udjela ove dvije pozicije jednaka 0,44% u korist Alata, a u 2020. godini razlika je porasla na 1,73% u korist Materijalne imovine u pripremi koja i u 2021. ima nešto veći udio. Nadalje, udio kratkotrajne imovine se smanjuje postupno do kraja 2021. godine kada iznosi 50,75%. Potraživanja zauzimaju najveći udio u kratkotrajnoj imovini koji u 2019. iznosi 80,7%, u 2020. 86,4% te u 2021. 80,4%. Razlog takvom porastu udjela u 2020. godini može biti i rast stavke Potraživanja od države i drugih institucija odnosno pomoći za poduzetnike s ciljem smanjenja utjecaja posljedica koronavirusa na poslovanje – tada ima udio u ukupnoj aktivi od 0,65%. Novac u banci i blagajni najveći udio u aktivi zauzima u 2019. godini s 5,89%, a kako se iznosi na toj poziciji smanjuju i povećavaju, postotni udio prati taj trend.

U pasivi poduzeća, kapital i rezerve nedvojbeno zauzimaju najveći udio – najprije s vrijednosti od 72,13% u 2019., udio raste do kraja 2020. za 4,4% te u 2021. doživljava blagi pad od 0,34%. Temeljni kapital također zauzima veliki udio u ukupnoj pasivi, a usprkos tome što se njegova vrijednost nije mijenjala u promatranom trogodišnjem razdoblju njegov udio se mijenja u skladu nadređene pozicije – tako u 2019. temeljni kapital ima udio od 47,93% u ukupnoj pasivi, u 2020. je na vrhuncu s udjelom od 50,02% te do kraja 2021. pada za 0,45% u odnosu na prethodnu godinu. Nadalje, podstavka koja zauzima drugi najveći udio u pasivi su svakako Kratkoročne obveze koje u 2019. zauzimaju udio od 23,72%, zatim u 2020. nešto smanjeni udio od 20,70% te u konačnici udio od 22,20% u posljednjoj promatranoj godini. Najveći pak udio u ukupnim kratkoročnim obvezama poduzeća u sve tri godine zauzimaju obveze prema dobavljačima – primjerice, 2019. ta je pozicija zauzimala udio od 54,4%, a u naredne dvije godine udio nešto manji od 60%. Velik dio kratkoročnih obveza čine i obveze za zajmove, depozite i slično, no najmanji udio u ukupnim kratkoročnim obvezama i općenito u pasivi bilance čine 2021. godine. S druge strane, u istoj godini raste udio Obveza prema bankama koji je tada iznosio 29,1% ukupnih kratkoročnih obveza. Obveze prema zaposlenicima ostaju na približno istoj razini kroz promatrani trogodišnji period, te zauzimaju manje od 1% udjela u ukupnoj pasivi poduzeća. Neke od navedenih promjena udjela vidljive su u Tablici 8. gdje je provedena vertikalna analiza nad glavnim stavkama bilance poduzeća.

Tablica 8. Vertikalna analiza bilance HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. u razdoblju od 2019. do 2021. godine

Naziv pozicije	2019.	2020.	2021.	%2019.	%2020.	%2021.
AKTIVA						
A) DUGOTRAJNA IMOVINA	11.689.252	12.093.720	12.795.527	43,51%	46,97%	49,25%

I. NEMATERIJALNA IMOVINA	5.019	386	0	0,02%	0,00%	0,00%
II. MATERIJALNA IMOVINA	11.672.233	12.075.574	12.661.822	43,44%	46,90%	48,74%
III. DUGOTRAJNA FINACIJSKA IMOVINA	12.000	17.760	133.705	0,04%	0,07%	0,51%
B) KRATKOTRAJNA IMOVINA	15.179.494	13.653.468	13.182.990	56,49%	53,03%	50,75%
I. ZALIHE	189.373	189.373	189.373	0,70%	0,74%	0,73%
II. POTRAŽIVANJA	12.253.695	11.795.538	10.602.586	45,61%	45,81%	40,81%
III. KRATKOTRAJNA FINACIJSKA IMOVINA	1.153.434	1.515.337	1.868.920	4,29%	5,89%	7,19%
IV. NOVAC U BANC I BLAGAJNI	1.582.992	153.220	522.111	5,89%	0,60%	2,01%
C) UKUPNO AKTIVA	26.868.746	25.747.188	25.978.517	100,00%	100,00%	100,00%
PASIVA						
A) KAPITAL I REZERVE	19.381.757	19.703.843	19.792.907	72,13%	76,53%	76,19%
I. TEMELJNI (UPISANI) KAPITAL	12.878.000	12.878.000	12.878.000	47,93%	50,02%	49,57%
II. KAPITALNE REZERVE	1.000	1.000	1.000	0,00%	0,00%	0,00%
III. ZADRŽANA DOBIT ILI PRENESENI GUBITAK	6.324.128	6.502.758	6.824.843	23,54%	25,26%	26,27%
IV. DOBIT ILI GUBITAK POSLOVNE GODINE	178.629	322.085	89.064	0,66%	1,25%	0,34%
B) DUGOROČNE OBVEZE	806.300	408.126	111.527	3,00%	1,59%	0,43%
C) KRATKOROČNE OBVEZE	6.373.944	5.328.474	5.767.338	23,72%	20,70%	22,20%
D) ODGOĐENO PLAĆANJE TROŠKOVA I PRIHOD BUDUĆEGA RAZDOBLJA	306.745	306.745	306.745	1,14%	1,19%	1,18%
E) UKUPNO PASIVA	26.868.746	25.747.188	25.978.517	100,00%	100,00%	100,00%

6.4. PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o.

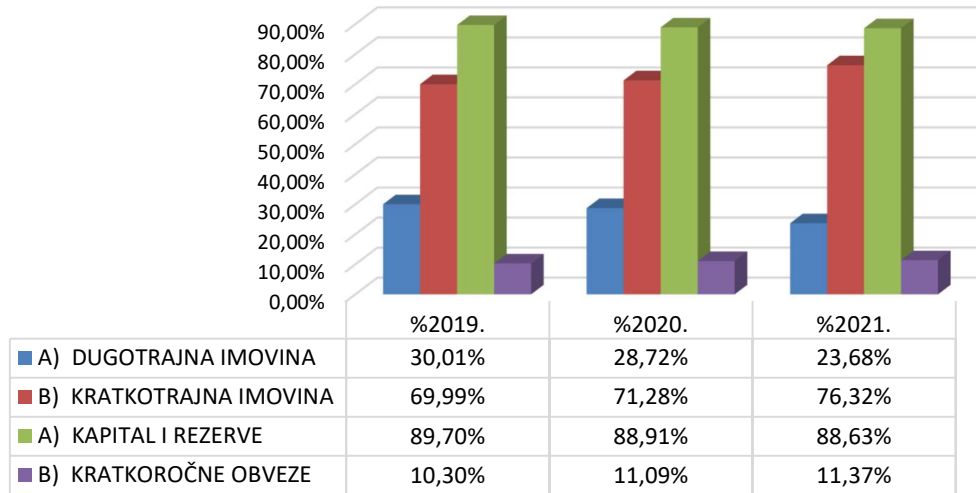
U aktivi poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. prevladava dugotrajna materijalna imovina s udjelom od 28,65% u 2019. godini, pri čemu je važno napomenuti kako se taj udio smanjuje u narednim godinama, pa tako do kraja 2020. pada na 27,47% i u 2021. godini iznosi 23,68%. Kako poduzeće nema nikakva zemljišta i ne ulaže u nekretnine kao što je bio slučaj kod prije analiziranih poduzeća, ta se imovina tiče građevinskih objekata, postrojenja i opreme, no glavninu ipak čini pozicija Alati, pogonski inventar i transportna imovina sadržana u kamionima koji se koriste za obavljanje osnovne djelatnosti poduzeća. Transportna imovina je najveći udio u aktivi bilance zauzimala u prvoj promatranoj godini s vrijednosti od 28,48% a dalje prati isti trend kao i nadređena stavka. Osim dugotrajne materijalne imovine, poduzeće u 2019. i 2020. bilježi i određene iznose na stavci dugotrajne financijske imovine u vidu danih zajmova, depozita i slično, a udio stavke u aktivi poduzeća u 2019. iznosio je 1,36% te se do kraja 2020. neznatno smanjio. S druge strane, kod kratkotrajne imovine koja zauzima veći udio u aktivi u odnosu na dugotrajnu imovinu (najveći u 2021. na razini od 76,32%), treba spomenuti kako poduzeće nema nikakve zalihe ni u jednoj od promatranih godina, pa se kratkotrajna imovina tiče uglavnom potraživanja. Konkretno, potraživanja od kupaca zauzimaju udjele u ukupnoj aktivi u visini od 53,19% u 2019., do kraja 2020. taj se udio smanjuje za

približno 2%, te se u 2021. radi o vidno najmanjem udjelu od 43%. Poduzeće posjeduje i kratkotrajnu financijsku imovinu koja zauzima neznatne udjele u aktivni, a sastavljena je od danih zajmova i depozita. Novac na kunskim i deviznim računima u banci te novac u blagajni zauzima prosječni udio od 21,62% u aktivni poduzeća u promatranom periodu, a najveći udio od 32,29% zabilježen je u 2021. godini.

S druge strane, u pasivi poduzeća vidno prevladava stavka kapitala i rezervi koja zauzima udjele od čak 89,70% u prvoj promatranj godini, 88,91% u 2020., te 0,30% manji udio u 2021. u odnosu na prethodnu godinu. Temeljni upisani kapital je jednak u sve tri godine i iznosi 20.000 kuna te se njegov udio nije znatno mijenjao (u prosjeku 0,14%). Zadržana dobit poduzeća svojim je iznosima vidno glavna stavka u Kapitalu i rezervama a udjeli u nadređenoj stavci kreću se od 60,49% do 62,35%. Ostatak čine kapitalne rezerve, dobit poslovne godine te već prije spomenuta pozicija temeljnog kapitala. Poduzeće u trogodišnjem periodu od 2019. do 2021. nije imalo rezerviranja te nikakvih dugoročnih obveza, pa se može zaključiti kako preostali udio od Kapitala i rezervi zauzimaju kratkoročne obveze. Obveze prema dobavljačima u ukupnoj pasivi zauzimaju udjele u vrijednosti od 5,90% u 2019., 6,69% u 2020. te 7,30% u 2021. Nešto manji udjeli mogu se pripisati stavci Obveze prema zaposlenicima koji imaju trend pada – najprije na prijelazu iz 2019. u 2020. za neznatnih 0,04%, te na prijelazu iz 2020. u 2021. za 1,22% što se može objasniti činjenicom da je krajem 2021. poduzeće imalo jednog zaposlenog manje nego u istom periodu prethodne godine, pa je zabilježen pad iznosa za godišnju plaću na toj stavci te pad udjela u ukupnoj pasivi. Obveze za poreze i doprinose te slična davanja najveći su udio u ukupnoj pasivi imale 2021. godine na razini od 2,04%, a odnose se na obračunate, a neplaćene obveze koje će se podmiriti u 2022. godini.

Promjene u udjelima glavnih stavki aktive i pasive bilance odabranog poduzeća prikazane su na Grafu 13.

**Vertikalna analiza glavnih stavki bilance poduzeća PREMUŽIĆ
TRANSPORTI d.o.o. u razdoblju 2019. - 2021. godine**

Graf 13. Vertikalna analiza glavnih stavki bilance poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. u razdoblju 2019. - 2021. godine (izvor: izrada autorice)

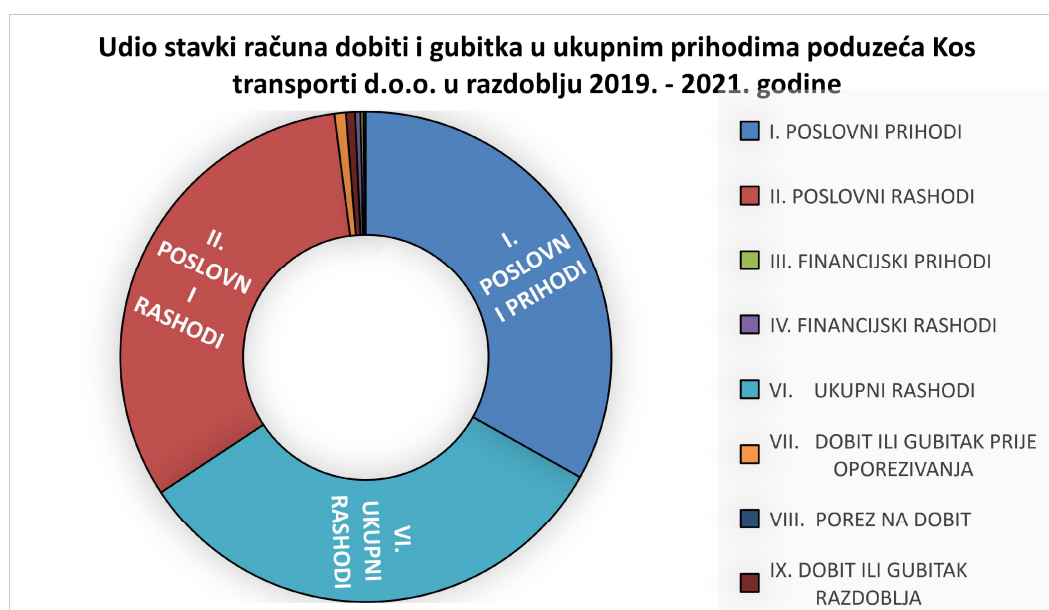
7. Vertikalna analiza RDG-a odabranih poduzeća

Sedmo poglavlje rada tiče se vertikalne analize računa dobiti i gubitka nad odabrana četiri poduzeća. Kako je već rečeno u prijašnjem poglavlju, vertikalna analiza fokus stavlja na cjelokupnu strukturu nekog financijskog izvještaja te promatra njegove pozicije kroz određeni vremenski period, najčešće unutar godine dana.

Prema Žageru i sur. (2008, str. 230), za potrebe provođenja ove analize se stavka ukupnih prihoda u računu dobiti i gubitka u pojedinim godinama izjednačava kao 100%-tna te se ostale stavke izvještaja o dobiti računaju kao postotak od neto prodaje. Dakle, iznosi svih stavki računa dobiti i gubitka (od kojih se kao glavne mogu navesti poslovni i financijski prihodi i rashodi, ukupni rashodi, dobit ili gubitak prije i nakon oporezivanja te porez) će se podijeliti s ukupnim prihodima u promatrane tri godine kako bi se vidio njihov udio u toj stavci. Primjeri navedenog slijede u narednim potpoglavljima.

7.1. Kos transporti d.o.o.

Kos transporti d.o.o. je među četiri odabrana poduzeća ono koje ostvaruje najveće poslovne i financijske prihode, a udjeli glavnih stavki računa dobiti i gubitka u ukupnim prihodima prikazani su na Grafu 14.

Graf 14. Udio stavki računa dobiti i gubitka u ukupnim prihodima poduzeća Kos transporti d.o.o. u razdoblju 2019. - 2021. godine (izvor: izrada autorice)

Dakle, poslovni prihodi zauzimaju najznačajniji udio u ukupnim prihodima poduzeća kroz promatrano trogodišnje razdoblje, s udjelom od preko 99%. Temeljem faktura i popratne dokumentacije za usluge i robu te temeljem obračuna i doznaka kojima su iskazani prihodi, vidljivo je kako su najveći ostvareni u 2021. godini u iznosu od 190.711.541 kunu te su zauzimali udio od 99,47%. Uz to, važno je reći kako najveći udio u poslovnim prihodima - 93,79% u 2019., 94,72% u 2020. te 95,73% u 2021. godini – zauzimaju Prihodi od prodaje. Ostatak ukupnih poslovnih prihoda sadržan je u poziciji Ostali poslovni prihodi koju čine prihodi od najma, otpisi obveza, refundacije, naplata otpisanih potraživanja itd., a zauzimaju udio od najviše 5% u ukupnim prihodima prema vertikalnoj analizi u 2019. godini. Što se tiče financijskih prihoda, zauzimaju preostali udio u ukupnim prihodima, pa zbrojeni s poslovnim prihodima čine 100%. Oni su uglavnom sadržani u tečajnim razlikama koji su spomenuti u prethodnim poglavljima kod horizontalne analize računa dobiti i gubitka – u tri godine njihov je prosječni udio u ukupnim prihodima iznosio 0,5%.

Kao preka ukupnim prihodima, ukupni rashodi čine njihov veliki dio – 97,75% u 2019., 95,25% u 2020. te neznatno smanjen udio u posljednjoj promatranoj godini. Poslovni rashodi u ukupnim rashodima imaju udio od čak 99,27% u 2021., a nešto manje u 2019. (98,92%) i 2020. godini (98,60%). Poslovni rashodi uglavnom su sastavljeni od materijalnih troškova te ih se stoga može smatrati dominantnom kategorijom, a troškovi sirovina i materijala kao njihova podstavka zauzimaju redom sljedeće udjele u promatranom trogodišnjem razdoblju – 27,75%, 24,66% i 27,98%. Osim toga, troškovi usluga iskazani pozicijom Ostali vanjski troškovi bilježe slične udjele u ukupnim prihodima, redom 30,17%, 30,65% i 30,36%. Nadalje, zanimljivo je promatrati i troškove osoblja koji se odnose na svih 12 plaća zaposlenih u jednoj godini, a posebice udjele pozicije Neto plaće i nadnice koja je najprije s prijelazom u 2020. povećala svoj udio s 8,45% na 8,83%, a koji se zatim smanjio za 8,06% u 2021. godini. Amortizacija, bilo u vidu iznosa ili udjela, nije se puno mijenjala te su troškovi amortizacije uglavnom ostali na istom nivou (približno 10% udjela u ukupnim prihodima). Ostali su troškovi najveći udio zauzeli u 2020. godini na razini od 12,48% (što je rast od 1,2% u odnosu na prethodnu godinu), te ih tada činili dnevnice i putni troškovi, naknade zaposlenima, reprezentacija, premije osiguranja i slično, a u Tablici 9. u nastavku može se vidjeti koliki su udio te stavke zauzele unutar Ostalih troškova.

Tablica 9. Udjeli vrsta ostalih troškova u stavci Ostalih troškova u 2020. godini (u tisućama kuna)

POZICIJA	2020.	UDIO
<i>Dnevnice i putni troškovi</i>	16.623 kn	86,4%

<i>Naknade zaposlenima</i>	218 kn	1,1%
<i>Reprezentacija</i>	93 kn	0,5%
<i>Premije osiguranja</i>	3.287 kn	17,1%
<i>Bankovne usluge i naknade</i>	261 kn	1,4%
<i>Porezi, doprinosi, članarine i takse</i>	96 kn	0,5%
<i>Ostali nematerijalni troškovi</i>	329 kn	1,7%
UKUPNO	19.249 kn	

Dobit poduzeća prije oporezivanja imala je najveći udio u ukupnim prihodima u 2021. godini na razini od 4,81% kada je i poduzeće zabilježilo najveću razliku između ukupnih prihoda i rashoda. Iste je godine plaćen i najveći porez na dobit od 18% jer su ostvareni prihodi poduzeća veći od 7,5 milijuna kuna a njegov je udio tada iznosio 0,92% (u odnosu na 2019. kada je iznosio 0,45% i 2020. kada je bio na razini od 0,64%). S druge strane, zanimljivo je reći kako dobit razdoblja, iako je iznosila najviše u 2021., tada nije imala i najveći udio u ukupnim prihodima. U 2020. taj je udio iznosio 4,11% dok je kroz 2021. pao na razinu od 3,88%.

7.2. Herceg - transporti d.o.o.

U ovom je potpoglavlju provedena vertikalna analiza računa dobiti i gubitka za promatrano poduzeće, a na temelju Tablice 10. u nastavku dana su objašnjenja najbitnijih promjena u promatranom trogodišnjem razdoblju.

Tablica 10. Vertikalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Herceg-transporti d.o.o. u razdoblju od 2019. do 2021. godine

Naziv pozicije	2019.	2020.	2021.	%2019.	%2020.	%2021.
I. POSLOVNI PRIHODI	16.036.904	16.215.353	20.206.576	99,93%	99,84%	99,92%
1. Prihodi od prodaje (izvan grupe)	15.600.178	15.440.038	19.625.821	97,21%	95,07%	97,04%
2. Ostali poslovni prihodi (izvan grupe)	436.726	775.315	580.755	2,72%	4,77%	2,87%
II. POSLOVNI RASHODI	15.718.873	15.841.031	19.749.355	97,94%	97,54%	97,66%
1. Materijalni troškovi	10.149.303	9.832.433	10.964.489	63,24%	60,54%	54,22%
a) Troškovi sirovina i materijala	5.295.530	4.747.123	5.529.372	33,00%	29,23%	27,34%
b) Ostali vanjski troškovi	4.853.773	5.085.310	5.435.117	30,24%	31,31%	26,88%
2. Troškovi osoblja	2.033.930	2.149.552	2.173.891	12,67%	13,24%	10,75%
a) Neto plaće i nadnice	1.364.302	1.464.294	1.410.910	8,50%	9,02%	6,98%
b) Troškovi poreza i doprinosa iz plaća	404.828	408.629	402.202	2,52%	2,52%	1,99%

c) Doprinosi na plaće	264.800	276.629	360.779	1,65%	1,70%	1,78%
3. Amortizacija	1.118.010	1.239.131	1.214.412	6,97%	7,63%	6,00%
4. Ostali troškovi	2.374.964	2.521.815	2.436.068	14,80%	15,53%	12,05%
5. Ostali poslovni rashodi	42.666	98.100	2.960.495	0,27%	0,60%	14,64%
III. FINANCIJSKI PRIHODI	11.790	25.963	16.888	0,07%	0,16%	0,08%
1. Tečajne razlike i ostali financijski prihodi	11.790	25.963	16.888	0,07%	0,16%	0,08%
IV. FINANCIJSKI RASHODI	139.945	118.704	103.279	0,87%	0,73%	0,51%
1. Rashodi s osnove kamata i slični rashodi	117.934	87.417	74.049	0,73%	0,54%	0,37%
2. Tečajne razlike i drugi rashodi	22.011	31.287	29.230	0,14%	0,19%	0,14%
V. UKUPNI PRIHODI	16.048.694	16.241.316	20.223.464	100,00%	100,00%	100,00%
VI. UKUPNI RASHODI	15.858.818	15.959.735	19.852.634	98,82%	98,27%	98,17%
VII. DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	189.876	281.581	370.830	1,18%	1,73%	1,83%
1. Dobit prije oporezivanja	189.876	281.581	370.830	1,18%	1,73%	1,83%
VIII. POREZ NA DOBIT	46.903	54.664	69.471	0,29%	0,34%	0,34%
IX. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA	142.973	226.917	301.359	0,89%	1,40%	1,49%
1. Dobit razdoblja	142.973	226.917	301.359	0,89%	1,40%	1,49%

Poslovni prihodi drugog promatranog poduzeća, kao što je bio u slučaju kod poduzeća Kos transporti d.o.o., nedvojbeno zauzimaju najveći udio u ukupnim prihodima. Uglavnom se radi o prihodima od prodaje, odnosno od obavljanja usluga prijevoza s udjelom od 97,21% u ukupnim prihodima u 2019. godini. U 2020. godini, kako se iznos stavke smanjuje, smanjuje se i udio za nešto više od 2%. Povećanjem obujma prometa u 2021. poduzeće je ostvarilo veće poslovne prihode, no shodno tome vidljiv je i rast ukupnih troškova, pa je udio stavke u ukupnim prihodima vraćen ostao na istoj razini kao i prethodnih godina s vrijednosti od 97,04%.

Nastavno na rečeno, poslovni rashodi su u 2019. godini imali udio od 97,94% u ukupnim prihodima što je za 2% manje od udjela poslovnih prihoda, a navedeno se može protumačiti kao trend u sve tri godine. Udio materijalnih troškova se mijenja odnosno pada, što je vidljivo i na poziciji Troškovi sirovina i materijala – s 33% udjela u ukupnim prihodima u 2019. godini padaju za 0,77% na prijelazu u 2020. te za dodatnih 1,89% na prijelazu u 2021. godinu. Ostali vanjski troškovi kao druga značajna stavka materijalnih troškova najveći udio ima u 2020. godini na razini od 31,31%. Troškovi osoblja koji ujedinjuju neto plaće i nadnice, troškove poreza i doprinosa iz plaća te doprinose na plaće u promatranim godinama zauzimaju sljedeće udjele: 12,67% u 2019., 13,24% u 2020. te 10,75% u 2021. godini. Općenito, poduzeće svojim zaposlenicima u vidu doprinosa na plaće osigurava doprinose za zdravstveno osiguranje te doprinose u slučaju ozljede na radu što je posebice bitno kod poduzeća ove vrste. Nije rijetkost da zbog neopreznosti vozača, nepoznavanja prometnica ili umora prilikom vožnje na duljim

dionicima dođe do prometnih nesreća koje predstavljaju opasnost, kako za same vozače, tako i za robu koju prevoze. Rastom svijesti poduzeća, iznosi na ovoj stavci računa dobiti i gubitka rastu, a tako se povećavaju i udjeli u ukupnim prihodima pri čemu je udio najveći u posljednjoj promatranoj godini (1,78%). Zanimljivo je promatrati i udio stavke Ostalih poslovnih rashoda u ukupnim prihodima na prijelazu u 2021. godinu kada je zabilježen porast s 0,60% na čak 14,64%. U tom su periodu zbog povećanog obujma prijevoza prilikom oporavka nakon *lockdowna* porasli iznosi dnevnica i putnih troškova za vozače kamiona, ali i premije osiguranja za kamione i teret, pa se time može donekle opravdati i povećanje udjela ove stavke.

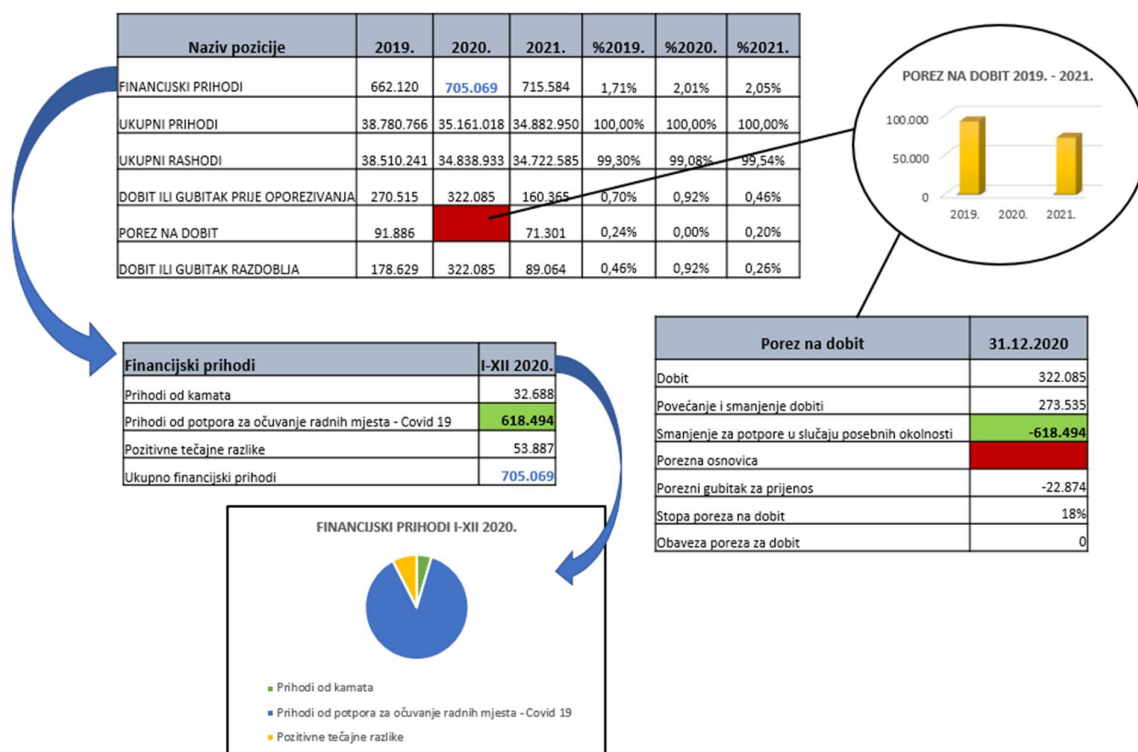
Financijski prihodi i rashodi uglavnom su sadržani u tečajnim razlikama i zaračunatim kamatama, te u promatranom trogodišnjem razdoblju zauzimaju udio manji od 1% u ukupnim prihodima poduzeća. Udio poreza na dobit u prvoj je promatranoj godini jednak 0,29%, a u sljedeće dvije godine 0,34%. U konačnici, dobit razdoblja najmanji udio u ukupnim prihodima zauzima u 2019. godini s 0,89%, kroz 2020. bilježi rast, te u 2021. ima najveći udio u promatranom razdoblju od 1,5%.

7.3. HUDEK-TRGOTRANS d.o.o.

Za poduzeće HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. vrijedi isto kao i kod prethodna dva promatrana poduzeća što se tiče poslovnih prihoda u smislu da čine najveći dio ukupnih prihoda, iako se ovdje radi o neznatno manjim udjelima. U 2019. taj je udio jednak 98,29%, u 2020. je smanjen na 97,99% te je na kraju 2021. godine iznosio 97,95%. Iznosi na poziciji Prihodi od prodaje smanjuju se u promatranom trogodišnjem razdoblju, a isti trend prate i udjeli u ukupnim prihodima. Ostali poslovni prihodi zauzimaju znatno manji udio u ukupnim prihodima kroz godine, a najveća je vrijednost udjela zabilježena u 2021. godini – 2,04% koje je poduzeće ostvarilo zahvaljujući činjenici da je osim za cestovni prijevoz robe i međunarodni prijevoz robe cestom, registrirano i za obavljanje stručnih poslova prostornog uređenja, projektiranje, građenje, uporabu i uklanjanje građevina. Također, poduzeće može obavljati djelatnosti održavanja i popravka motornih vozila, iznajmljivanja motornih vozila, strojeva i opreme i slične djelatnosti iz kojih proizlazi većina ostalih poslovnih prihoda.

Sa smanjenjem udjela poslovnih prihoda poduzeća, povećava se udio financijskih prihoda pri čemu je posebno bitno povećanje udjela te pozicije na prijelazu iz 2019. u 2020. godinu za 0,30%. Glavni je razlog za ovakvo povećanje, koje je značajno na ovakvoj poziciji računa dobiti i gubitka, činjenica da je poduzeće u 2020. ostvarilo značajni prihod od potpora za očuvanje radnih mjesta prilikom Covida 19, koje je nadodano na već standardne prihode od kamata i pozitivne tečajne razlike. U 2021. je iznos udjela Financijskih prihoda u ukupnim

prihodima dodatno porastao za 0,04%. Iako poduzeće nije ostvarilo prihode od potpora kao u prethodnoj godini, razlog porastu su ostvareni prihodi od povrata dijela trošarina na dizelsko gorivo. Ove su se promjene odrazile i na udjele poreza na dobit, pri čemu je u 2019. vrijednost njegova udjela u ukupnim prihodima bila jednaka 0,24%, a u 2021. 0,20%. Važno je napomenuti kako poduzeće u 2020. godini nije platilo porez na ostvarenu dobit kad je upravo zbog navedenih potpora ostvarilo porezni gubitak koji je prenijet u sljedeću godinu, pa je time u 2021. i poslovna dobit imala najmanji udio u sve tri promatrane godine (zabilježen je pad udjela dobiti s 0,92% u 2020. na 0,26% u 2021. godini). Objašnjena situacija je razrađena i prikazana na Grafu 16. u nastavku.

Graf 15. Objašnjenje stavke Porez na dobit u 2020. godini u promatranom poduzeću HUDEK-TRGOTRANS d.o.o.

Razlog tome je i manje smanjenje poslovnih prihoda u odnosu na smanjenje poslovnih rashoda koje uglavnom čine materijalni troškovi. Njihov se udio mijenjao sa 76,23% na 67,85% u 2020. te je u konačnici iznosio 72,88%. Veliki udio u ukupnim prihodima zauzimaju Ostali vanjski troškovi koji su znatno viši u odnosu na prethodno promatrano poduzeće, posebice u 2021. godini kada je udio jednak 32,40% a sadržao je troškove cestarine, parkinga, troškove prijevoznih usluga, telefona i poštarine, troškove održavanja sredstava rada, troškove registracije kamiona iz voznog parka itd. Udio troškova osoblja rastao je u razdoblju od 2019.

do 2021. s najniže razine od 10,06% do najviše razine od gotovo 12%. Tome je posebno doprinio rast udjela Neto plaća i nadnica prouzročen rastom broja zaposlenika. Financijski rashodi u svim godinama promatranog perioda zauzimaju udio manji od 1% u ukupnim prihodima poduzeća.

7.4. PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o.

Tablica 11. Vertikalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. u razdoblju od 2019. do 2021. godine

Naziv pozicije	2019.	2020.	2021.	%2019.	%2020.	%2021.
I. POSLOVNI PRIHODI	169.605.437	166.795.935	190.711.541	99,38%	99,64%	99,47%
1. Prihodi od prodaje s poduzetnicima unutar grupe	549.535	0	0	0,32%	0,00%	0,00%
2. Prihodi od prodaje (izvan grupe)	160.072.842	158.556.295	183.540.858	93,79%	94,72%	95,73%
3. Ostali poslovni prihodi s poduzetnicima unutar grupe	439.128	0	0	0,26%	0,00%	0,00%
4. Ostali poslovni prihodi (izvan grupe)	8.543.932	8.239.640	7.170.683	5,01%	4,92%	3,74%
II. POSLOVNI RASHODI	165.029.783	157.200.279	181.176.982	96,70%	93,91%	94,50%
1. Materijalni troškovi	100.264.856	93.103.373	113.491.460	58,75%	55,62%	59,19%
a) Troškovi sirovina i materijala	47.355.187	41.276.667	53.652.666	27,75%	24,66%	27,98%
b) Troškovi prodane robe	1.425.912	515.644	1.625.288	0,84%	0,31%	0,85%
c) Ostali vanjski troškovi	51.483.757	51.311.062	58.213.506	30,17%	30,65%	30,36%
2. Troškovi osoblja	23.000.744	23.453.107	24.319.329	13,48%	14,01%	12,68%
a) Neto plaće i nadnice	14.423.591	14.778.251	15.454.124	8,45%	8,83%	8,06%
b) Troškovi poreza i doprinosa iz plaća	5.155.415	5.083.235	5.141.888	3,02%	3,04%	2,68%
c) Doprinosi na plaće	3.421.738	3.591.621	3.723.317	2,00%	2,15%	1,94%
3. Amortizacija	17.858.296	17.923.659	17.383.492	10,46%	10,71%	9,07%
4. Ostali troškovi	19.248.937	20.898.129	23.286.870	11,28%	12,48%	12,15%
5. Vrijednosna usklađenja	3.079.225	244.282	1.050.518	1,80%	0,15%	0,55%
a) kratkotrajne imovine osim financijske imovine	3.079.225	244.282	1.050.518	1,80%	0,15%	0,55%
6. Rezerviranja	0	649.776	0	0,00%	0,39%	0,00%
a) Rezerviranja za započete sudske sporove	0	649.776	0	0,00%	0,39%	0,00%
7. Ostali poslovni rashodi	1.577.725	927.953	1.645.313	0,92%	0,55%	0,86%
III. FINANCIJSKI PRIHODI	1.057.574	595.160	1.015.151	0,62%	0,36%	0,53%
1. Ostali prihodi s osnove kamata	52.886	10.997	19.004	0,03%	0,01%	0,01%
2. Tečajne razlike i ostali financijski prihodi	1.004.688	584.163	996.147	0,59%	0,35%	0,52%
IV. FINANCIJSKI RASHODI	1.799.675	2.239.119	1.333.256	1,05%	1,34%	0,70%
1. Rashodi s osnove kamata i slični rashodi	971.389	883.334	857.273	0,57%	0,53%	0,45%
2. Tečajne razlike i drugi rashodi	762.018	1.302.392	450.230	0,45%	0,78%	0,23%
3. Ostali financijski rashodi	66.268	53.393	25.753	0,04%	0,03%	0,01%

V. UKUPNI PRIHODI	170.663.011	167.391.095	191.726.692	100,00%	100,00%	100,00%
VI. UKUPNI RASHODI	166.829.458	159.439.398	182.510.238	97,75%	95,25%	95,19%
VII. DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	3.833.553	7.951.697	9.216.454	2,25%	4,75%	4,81%
1. Dobit prije oporezivanja	3.833.553	7.951.697	9.216.454	2,25%	4,75%	4,81%
VIII. POREZ NA DOBIT	770.678	1.065.259	1.768.168	0,45%	0,64%	0,92%
IX. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA	3.062.875	6.886.438	7.448.286	1,79%	4,11%	3,88%
1. Dobit razdoblja	3.062.875	6.886.438	7.448.286	1,79%	4,11%	3,88%

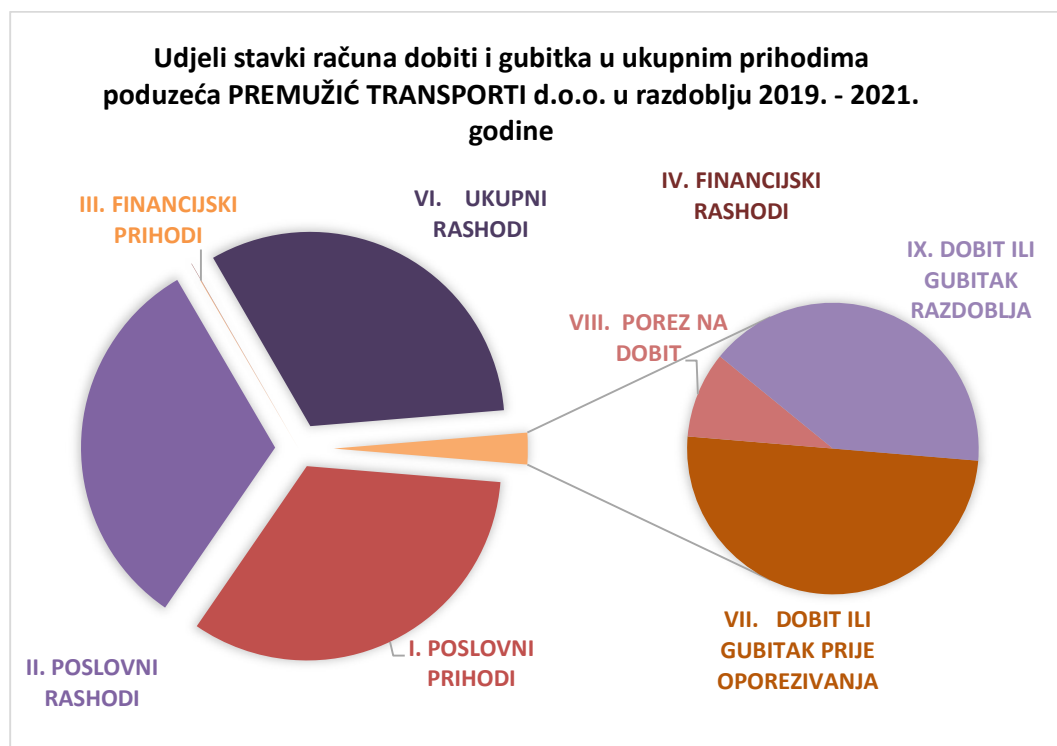
U posljednjem promatranom poduzeću je prema iznosima na ukupnim prihodima i rashodima vidljiva sličnost poduzeću Herceg – transporti d.o.o. Kako je vidljivo u Tablici 11., ostvaruju se poslovni prihodi s gotovo 100%-tnim udjelom u ukupnim prihodima, a u sve tri promatrane godine sastoje se od prihoda od prodaje te ostalih poslovnih prihoda koji redom zauzimaju udjele od 16,01% u 2019. godini, 15,98% u 2020. te 15,61% u 2021. godini pa se može reći kako su ostali na relativno istoj razini na prijelazu iz godine u godinu. Društvo u svim godinama ostvaruje i financijske prihode od kamata i tečajnih razlika, dok prihodi iz odnosa s povezanim osobama ili slični prihodi nisu ostvareni. Najveći su udio financijski prihodi ostvarili u 2020. godini s vrijednošću od 0,31% što je i dalje vrlo niska razina u odnosu na poslovne prihode ostvarene od glavne djelatnosti poduzeća. Nadalje, važno je reći kako udjeli poslovnih prihoda nadmašuju udjele poslovnih rashoda pa poduzeće u svim promatranim godinama ostvaruje dobit.

Poslovni rashodi sastoje se od materijalnih troškova, troškova osoblja, amortizacije, ostalih troškova, vrijednosnih usklađenja i ostalih poslovnih rashoda. Nedvojbeno najveći udio u poslovnim rashodima zauzima stavka Materijalni troškovi, odnosno troškovi sirovina i materijala koji s udjelima od 27,5% u 2019., 25,66% u 2020. i 25,81% u 2021. nadmašuju udjele ostalih vanjskih troškova poduzeća u promatranim godinama. Troškovi osoblja svakako zauzimaju drugi najveći udio u poslovnim rashodima, dok u ukupnim prihodima zauzimaju udjele u rasponu od 9,56% do najviše 11,41%. U 2021. zanimljivo je promatrati kako je rast iznosa na poziciji Neto plaća i nadnice rezultirao smanjenjem udjela sa 7,43% u 2020. na 6,23%, iako se radi i o manjem prosječnom broju zaposlenih tijekom izvještajnog razdoblja. Amortizacija kao trošak predstavlja obračunatu amortizaciju na svu imovinu poduzeća korištenu tijekom godine, pri čemu je posebno važno napomenuti rast udjela pozicije u ukupnim prihodima na prijelazu iz 2020. u 2021. godinu s vrijednosti od 9,01% za čak 3,32%. Razlog tome može biti i značajno povećanje ukupne imovine poduzeća izražene u bilanci poduzeća, pa se ovdje može vidjeti povezanost bilance i računa dobiti i gubitka kao najznačajnijih vrsta financijskih izvještaja. Vrijednosna usklađenja kratkotrajne imovine ostala su na relativno konstantnom nivou kroz razdoblje od 2019. do 2021. godine, a prosječni udio

imao je vrijednost od 10,12%. Financijski rashodi, kao i financijski prihodi, zauzimaju vrlo mali udio u ukupnim prihodima promatranog poduzeća, a na minimalnoj razini od 0,05% udjela bili su u 2020. na osnovi kamata i tečajnih razlika.

Poduzeće je najveću dobit prije oporezivanja ostvarilo u 2021. godini, pa je tada i njen udio u ukupnim prihodima iznosio 7,56% što je najviše u analiziranom periodu. Nakon poreza na dobit od 18%, dobit razdoblja je u istoj godini zauzimala udio od 6,15% što je gotovo dvostruko više u odnosu na udio u ukupnim prihodima u 2019. godini.

Iako su se udjeli u ukupnim prihodima mijenjali, sveukupna struktura te raspored udjela stavki ostaje isti u promatranom trogodišnjem razdoblju. Stoga se pomoću Grafa 16. u nastavku može promatrati spomenuta struktura udjela – najveći udio u ukupnim prihodima u razdoblju od 2019. do 2021. godine zauzimaju poslovni prihodi. Slijede ih ukupni rashodi te poslovni rashodi, a potom dobit prije oporezivanja te neto dobit razdoblja dok je najmanji udio (ispod 1%) razdijeljen na financijske prihode i rashode te porez na dobit.

Graf 16. Udjeli stavki računa dobiti i gubitka u ukupnim prihodima poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. u razdoblju 2019. - 2021. godine (izvor: izrada autorice)

8. Analiza pomoću financijskih pokazatelja

U ovom će poglavlju analiza nad odabranim poduzećima biti ostvarena uz pomoć izračunatih financijskih pokazatelja. Odabrano je ukupno pet skupina financijskih pokazatelja koji u odnose stavljaju ekonomske veličine odnosno stavke iz već prije analiziranih temeljnih financijskih izvještaja – bilance te računa dobiti i gubitka. Prema Žageru i sur. (2008, str. 243), financijski se pokazatelji mogu podijeliti u dvije skupine:

- Prva skupina se temelji na stavkama računa dobiti i gubitka, pri čemu razmatraju poslovanje promatranih poduzeća unutar određenog razdoblja, najčešće unutar godine dana.
- Druga skupina polazi od točno određenog vremenskog trenutka, odnosno trenutka sastavljanja bilance kao statičkog financijskog izvještaja, pa tako ova skupina financijskih pokazatelja govori o financijskom položaju poduzeća u tom trenutku.

U sljedećim potpoglavljima će se redom dati pregled sljedećih skupina financijskih pokazatelja – pokazatelja likvidnosti, zaduženosti, aktivnosti, ekonomičnosti te profitabilnosti. Kako su sva promatrana poduzeća društva s ograničenom odgovornošću, ovdje nije bilo moguće izračunati pokazatelje investiranja kao važnu skupinu pokazatelja financijskog položaja poduzeća. Ta se skupina, naime, koristi za društva koja po svojem pravnom obliku dionička društva te se njima mjeri uspješnost ulaganja u dionice poduzeća, a pokazatelji su bitni ujedno i samom poduzeću te potencijalnim investitorima koji se žele odlučiti na ulaganje.

8.1. Pokazatelji likvidnosti

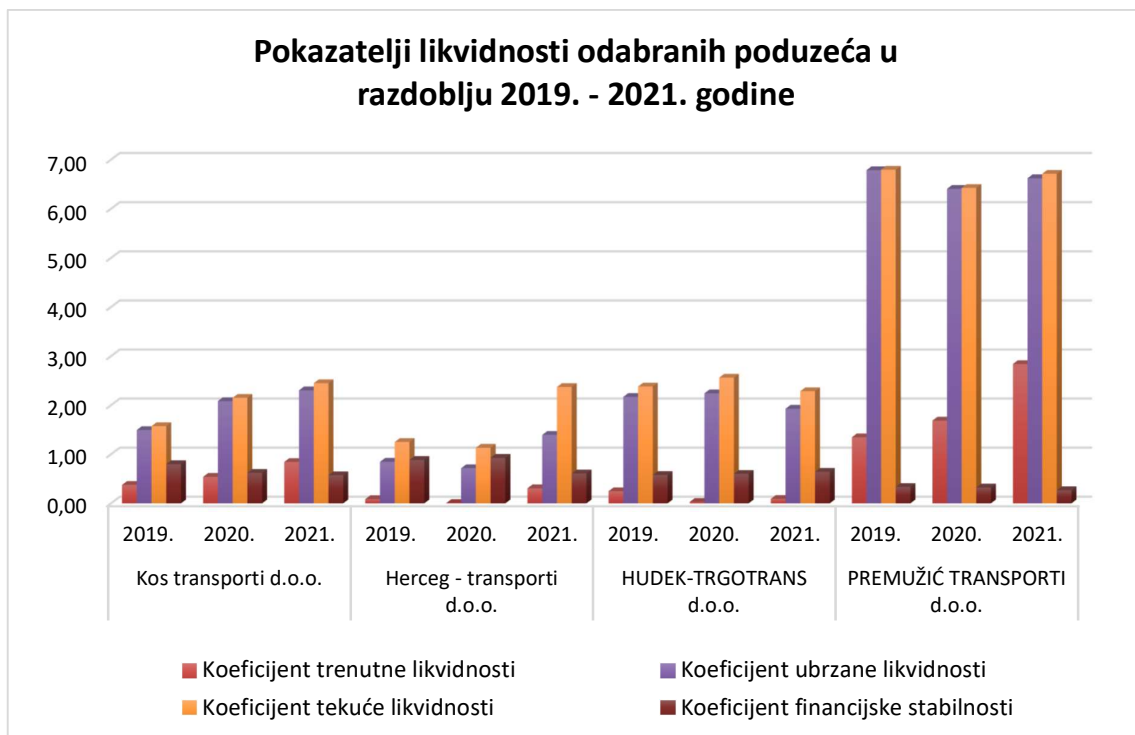
Prva skupina pokazatelja koja će se analizirati su pokazatelji likvidnosti, a prema prije navedenoj podjeli financijskih pokazatelja spadaju u drugu skupinu. Dakle, kako se temelje na podacima iz bilance, govore o financijskom položaju poduzeća na kraju promatranih godina, a njihovi izračuni prikazani su u nastavku u Tablici 13.

Tablica 12. Pokazatelji likvidnosti odabranih poduzeća

	Kos transporti d.o.o.			Herceg - transporti d.o.o.			HUDEK- TRGOTRANS d.o.o.			PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o.		
	2019.	2020.	2021.	2019.	2020.	2021.	2019.	2020.	2021.	2019.	2020.	2021.
Koeficijent trenutne likvidnosti	0,38	0,54	0,84	0,09	0,01	0,31	0,25	0,03	0,09	1,35	1,69	2,84

Koeficijent ubrzane likvidnosti	1,49	2,08	2,30	0,85	0,72	1,40	2,17	2,24	1,93	6,79	6,41	6,62
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,57	2,15	2,45	1,25	1,13	2,37	2,38	2,56	2,29	6,80	6,42	6,71
Koeficijent financijske stabilnosti	0,80	0,62	0,57	0,88	0,93	0,61	0,58	0,60	0,64	0,33	0,32	0,27

Vidljivo je kako je ova skupina sastavljena su od ukupno četiri pokazatelja – koeficijenta trenutne likvidnosti, koeficijenta ubrzane likvidnosti, koeficijenta tekuće likvidnosti te koeficijenta financijske stabilnosti. Osim tabličnog prikaza, za analizu su pripremljeni i grafički prikazi pa su vrijednosti ove skupine pokazatelja vidljive na Grafu 17. ispod, nakon čega su detaljno analizirane najznačajnije promjene.

Graf 17. Pokazatelji likvidnosti odabranih poduzeća u razdoblju 2019. - 2021. godine (izvor: izrada autorice)

Prije objašnjenja promjena pokazatelja nastalih u promatranom trogodišnjem razdoblju, važno je spomenuti kako je Koeficijent trenutne likvidnosti pokazatelj sposobnosti poduzeća za trenutno podmirenje obveza. Kako je novac najlikvidnija vrsta imovine poduzeća, ta je

stavka u brojniku, dok su u nazivniku kratkoročne obveze koje iz novca treba podmiriti. Svakako najbolji rezultati su kod ovog pokazatelja ostvareni u poduzeću PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. pri čemu pokazatelj sugerira kako je iznos novca na dan sastavljanja bilance u sve tri promatrane godine bio gotovo dvostruko veći od iznosa na stavci kratkoročne obveze pa ih je poduzeće moglo pokriti samo iz novca. Drugi najbolji rezultat je zabilježen kod poduzeća Kos transporti d.o.o., posebice u 2021. godini kada je poduzeće moglo iz novca (s iznosom od 23.899.422 kune) 0,84 puta podmiriti sve svoje kratkoročne obveze u vrijednosti od 28.338.617 kuna.

S druge strane, kod koeficijenta ubrzane likvidnosti se u brojniku uz novac nalaze i ukupna potraživanja gdje su uključena potraživanja od kupaca, potraživanja od zaposlenika, države te ostala potraživanja dok nazivnik ostaje isti kao i kod prethodnog pokazatelja. Poduzeće PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. i u ovom slučaju ostvaruje najbolje rezultate u promatranoj skupini poduzeća jer ono iz svog novca i potraživanja može čak 6 puta pokriti sve svoje kratkoročne obveze. Na prijelazu iz 2019. u 2020. godinu vidljivo je neznatno smanjenje vrijednosti pokazatelja, dok je u 2021. godini na prvotnoj razini zbog rasta vrijednosti na stavci Novac. Kao opreka ovakvim vrijednostima, vrijednosti pokazatelja su najslabije u poduzeću Herceg – transporti d.o.o. koje u prve dvije promatrane godine nije uspjelo pokriti svoje kratkoročne obveze iz novca i ukupnih potraživanja, pa su pokazatelji pali na vrijednost manju od 1. Značajan oporavak je vidljiv u 2021. godini kada je vrijednost pokazatelja bila 1,40 – kratkoročne obveze su se umanjile u odnosu na prethodnu godinu, a značajno se povećao iznos novca u blagajni dok su potraživanja ostala na relativno istoj razini. Prema rečenom, može se zaključiti kako bi ovaj pokazatelj uvijek trebao biti barem 1 ili veći od 1 ako poduzeće želi zadržati normalnu likvidnost (Žager i sur., 2008, str. 249).

Svakako najznačajniji pokazatelj ove skupine je koeficijent tekuće likvidnosti, a govori kako bi poduzeće u pravilu na raspolaganju trebalo imati dvostruko više kratkotrajne imovine u odnosu na kratkoročne obveze jer treba imati na umu rizike unovčavanja kratkotrajne imovine (Žager i sur., 2008, str. 249). Dakle, kako bi pokazatelj trebao biti jednak ili veći od 2, prema Tablici 13. iznad vidljivo je kako su ti uvjeti uglavnom zadovoljeni, no postoje iznimke. Kod poduzeća Kos transporti d.o.o., koeficijent ima vrijednost 1,57 u 2019. godini, dok je kod poduzeća Herceg – transporti d.o.o. manji od 2 u 2019. (1,25) i 2020. godini (1,13). Kako se vide oscilacije u vrijednostima pokazatelja kod različitih poduzeća, važno je reći kako činjenica da su koeficijenti veći ili manji od „propisane“ vrijednosti ne mora značiti da poduzeće nije likvidno. Stoga se mora razmotriti niz čimbenika koji utječu na likvidnost poput strukture imovine, strukture obveza te aktivnosti poduzeća kao pokazatelja koji će biti analiziran u sljedećim potpoglavljima (Žager i sur., 2008, str. 249). Nadalje, dio kratkotrajne imovine

poduzeća morao bi biti financiran iz dugoročnih izvora, a radni kapital predstavlja upravo dio kvalitetnih dugoročnih izvora koji se dobivaju umanjenoj kratkotrajne imovine za iznos kratkoročnih obveza. Izračun radnog kapitala za promatrana poduzeća prikazan je u nastavku u Tablici 14.

Tablica 13. Vrijednosti radnog kapitala za promatrana poduzeća

	2019.	2020.	2021.
Kos transporti d.o.o.	17.750.498	30.698.704	41.048.994
Herceg - transporti d.o.o.	705.777	407.924	3.136.091
HUDEK-TRGOTRANS d.o.o.	8.805.550	8.324.994	7.415.652
PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o.	8.768.611	9.553.448	11.149.220

Vidljivo je kako poduzeće Kos transporti d.o.o. ima najveći radni kapital koji kroz promatrane godine bilježi porast, a samim time može se zaključiti kako raste financijska stabilnost i likvidnost poduzeća. Rast radnog kapitala vidljiv je i kod poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. pri čemu je najviše kratkotrajne imovine iz dugoročnih izvora financirano u 2021. godini kada je radni kapital jednak 11.149.220 kuna. U drugom promatranom poduzeću Herceg – transporti d.o.o., radni kapital bilježi pad od gotovo 300.000 kuna na prijelazu iz 2019. u 2020. godinu uslijed rasta kratkoročnih obveza te pada kratkotrajne imovine. Rezultati poboljšanja zamijećeni su u 2021. godini kad je radni kapital dosegao vrijednost od 3.136.091 kunu, svakako najviše u promatranom trogodišnjem razdoblju. Radni kapital kod poduzeća HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. bilježi pad iz godine u godinu, pa tako s početne vrijednosti od 8.805.550 kuna u 2019. godini pada na vrijednost od 7.415.652 kune u posljednjoj promatranoj godini što znači da likvidnost i financijska stabilnost poduzeća pada.

Što se tiče posljednjeg pokazatelja likvidnosti sadržanog u koeficijentu financijske stabilnosti, kod spomenutog poduzeća vidljivo je kako mu vrijednost u promatranom trogodišnjem razdoblju raste. Tu se vidi povezanost između pokazatelja i radnog kapitala – kako se vrijednost pokazatelja povećava (s 0,58 u 2019. na 0,60 u 2020, te na 0,64 u 2021.), tako likvidnost i financijska stabilnost pada, odnosno radni kapital se smanjuje. U skladu s definicijom, pokazatelj je manji od 1, pa se do ovog zaključka došlo daljnjom analizom. Preostala tri poduzeća imaju trend pada koeficijenta financijske stabilnosti, što znači da su likvidnija od poduzeća HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. te da im likvidnost raste. Omjer dugotrajne imovine te kapitala i dugoročnih obveza najpovoljniji je kod poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o., a posebice u 2021. godini kad ima vrijednost od 0,27. Može se zaključiti kako kod promatranih poduzeća radni kapital postoji, pa nema potrebe da poduzeće dio svoje dugotrajne imovine financira iz kratkoročnih izvora, odnosno nema deficita radnog kapitala (Žager i sur., 2008, str. 250).

8.2. Pokazatelji zaduženosti

Kao najvažniji pokazatelji zaduženosti u ovom će dijelu biti analizirani koeficijent zaduženosti, koeficijent vlastitog financiranja, pokrivanje troškova kamata, faktor zaduženosti te stupanj pokrivanja. Koeficijent zaduženosti i koeficijent vlastitog financiranja temeljeni su isključivo na bilanci, a njihov je zbroj jednak 1. Tako koeficijent zaduženosti u odnosu stavlja ukupne obveze i ukupnu imovinu odnosno govori koliki je dio imovine nabavljen zaduživanjem, dok koeficijent vlastitog financiranja predstavlja postotak imovine financiran iz vlastitih izvora poduzeća. Pokrivanje troškova kamata i faktor zaduženosti ukazuju na dinamičku zaduženost te se računaju na temelju podataka iz računa dobiti i gubitka. Izračuni ovih glavnih pokazatelja prikazani su u Tablici 15.

Tablica 14. Pokazatelji zaduženosti odabranih poduzeća

	Kos transporti d.o.o.			Herceg - transporti d.o.o.			HUDEK-TRGOTRANS d.o.o.			PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o.		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Koeficijent zaduženosti	0,57	0,60	0,59	0,68	0,64	0,67	0,27	0,22	0,23	0,10	0,11	0,11
Koeficijent vlastitog financiranja	0,43	0,39	0,40	0,32	0,36	0,33	0,72	0,77	0,76	0,90	0,89	0,89
Koeficijent financiranja	1,35	1,54	1,49	2,10	1,80	2,02	0,37	0,29	0,30	0,11	0,12	0,13
Pokrivanje troškova kamata	4,95	10,00	11,75	2,61	4,22	6,01	7,96	7,49	5,96	77,16	3897,99	4662,86
Faktor zaduženosti	3,29	2,59	2,95	4,79	3,81	4,55	4,12	3,03	3,40	0,64	0,72	0,49
Stupanj pokrivanja	0,72	0,85	0,91	0,53	0,59	0,70	1,66	1,63	1,55	2,99	3,10	3,74

Kako koeficijent zaduženosti i koeficijent vlastitog financiranja zajedno daju 100%, poželjno je da koeficijent zaduženosti zauzme manji udio te da veći dio pripadne koeficijentu vlastitog financiranja jer to znači da se poduzeće ne zadužuje u tolikoj mjeri nego se financira uglavnom iz vlastitih izvora. U poduzeću Kos transporti d.o.o. prema izračunatim koeficijentima vidljivo je kako se većina imovine financira iz tuđeg kapitala te se uglavnom radi o postotku od približno 60%. U drugom promatranom poduzeću postoci zaduženosti još su veći, a koeficijent je na vrhuncu u 2019. godini na razini od 68%. Nakon toga neznatno pada u 2020. godini kada je koeficijent vlastitog financiranja na najpovoljnijoj razini u promatranom trogodišnjem

razdoblju. Najbolje rezultate koeficijenta vlastitog financiranja ostvaruju poduzeća HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. te PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. koja se, suprotno prvotno analiziranim poduzećima, uglavnom financiraju iz vlastite glavnice. Koeficijent vlastitog financiranja u tim je poduzećima na približno jednakoj razini kroz trogodišnje razdoblje, prosječno 75% za poduzeće HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. te 0,89% za poduzeće PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. Uz to, koeficijent financiranja koji u odnos stavlja ukupne obveze i glavnice treba biti što manji jer veća vrijednost ovog pokazatelja govori da se veći dio imovine financira iz tuđih izvora što je jasno vidljivo ako se pogledaju njegove vrijednosti u tablici – za prva dva poduzeća koeficijent je veći od 1, u nekim slučajevima i veći od 2, dok je za preostala dva poduzeća manji od 1.

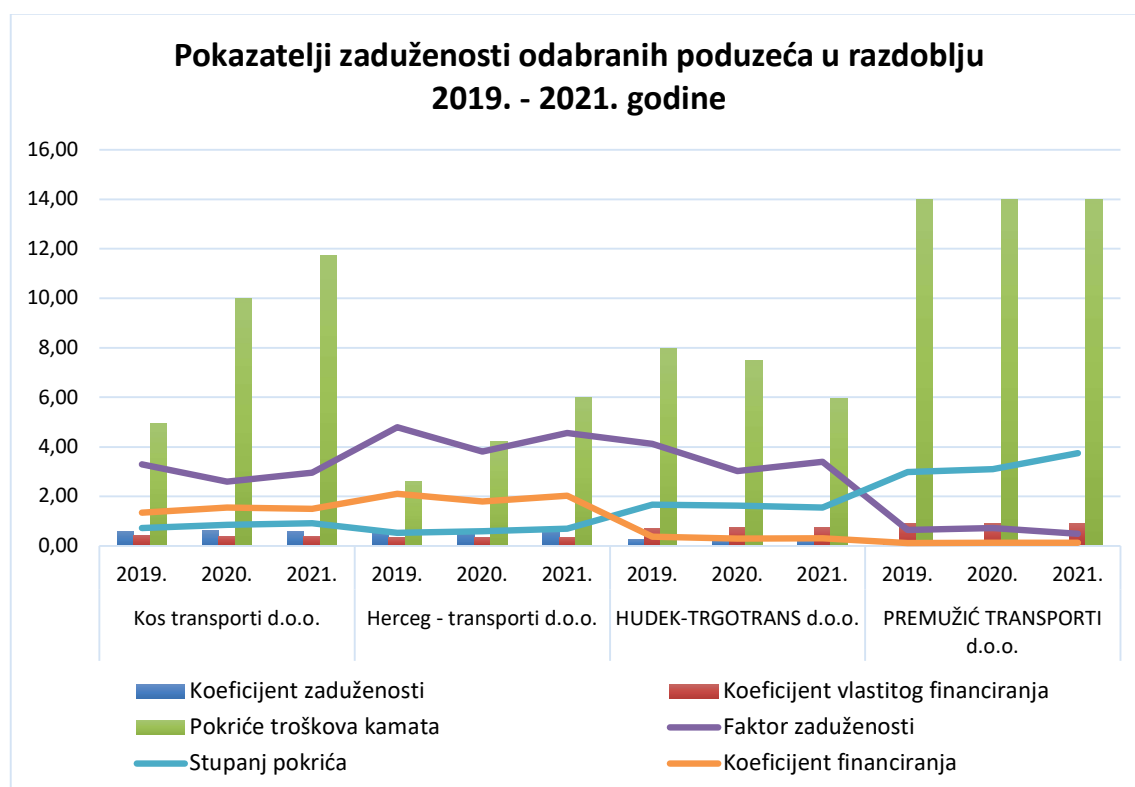
Pokriće troškova kamata kao sljedeći pokazatelj zaduženosti poduzeća govori „koliko su puta kamate pokrivenne ostvarenim iznosom bruto dobiti“ (Žager i sur., 2008, str. 250). U poduzeću Kos transporti d.o.o. pokazatelj ima trend rasta, a veliki je skok zabilježen na prijelazu iz 2019. u 2020. godinu s vrijednosti od 4,95 na 10, dok je u posljednjoj godini njegova vrijednost 11,75. Trend rasta zabilježen je i u poduzeću Herceg – transporti d.o.o. s najvećom vrijednosti od 6,01 u 2021. godini, dok u poduzeću HUDEK-TRANSPORTI d.o.o. vrijednost pokazatelja paralelno opada, što znači da se poduzeće još više zadužuje. Ipak, najveće pokriće troškova kamata zabilježeno je kroz 2020. i 2021. godinu kod poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. kada su iznosi kamata bili vrlo niski (283 kune u 2020. te 349 kuna u 2021.) u odnosu na ostvarenu dobit koja se gotovo udvostručila u 2020. te naknadno povećala za gotovo 50% do kraja 2021. godine.

Faktor zaduženosti pokazatelj je koji se interpretira na nešto drukčiji način, a govori koliko vremena treba kako bi se ukupne obveze poduzeća podmirile iz zadržane dobiti i amortizacije. Primjerice, ako se pogleda izračunati pokazatelj u poduzeću Herceg – transporti d.o.o., vidljivo je kako je poduzeću potrebno više vremena da podmiri ukupne obveze u odnosu na ostala poduzeća – u 2019. radi se o 4,79 godina, u 2020. 3,81 godina te u 2021. 4,55 godina. To ujedno znači i da je poduzeće zaduženije u odnosu na ostala poduzeća. Kao oprečni primjer može poslužiti najmlađe promatrano poduzeće kojem treba manje od godine dana da pokrije ukupne obveze iz zadržane dobiti i amortizacije, što je u skladu s interpretacijom prethodnih pokazatelja te je još jednom potvrda kako poduzeće PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. nije zaduženo.

U konačnici, stupanj pokrića je pokazatelj koji se također temelji na bilanci a pruža informacije o pokriću dugotrajne imovine kapitalom, pa što je pokazatelj veći društvo veći dio imovine financira iz vlastite glavnice. Kako bi trebao biti veći od 1, pokazatelj nije na

zadovoljavajućoj razini u poduzećima Kos transporti d.o.o. i Herceg – transporti d.o.o. koja imaju i visoke koeficijente zaduženosti pa se time može objasniti i dodatna međusobna povezanost ove skupine pokazatelja.

Navedene promjene preglednije su i lakše za razumijevanje kada su prikazane grafički, pa je U Grafu 18. ispod vidljivo kako poduzeće PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. u ovoj skupini pokazatelja ostvaruje najpovoljnije rezultate. Zbog velikog porasta dobiti prije oporezivanja te pada kamata u 2020. i 2021. godini, poduzeće je ostvarilo vrlo visoke vrijednosti koje su radi preglednosti grafa izuzete iz analize, odnosno njihove su vrijednosti postavljene na nižu razinu u odnosu na stvarnost.

Graf 18. Pokazatelji zaduženosti odabranih poduzeća u razdoblju 2019. - 2021. godine (izvor: izrada autorice)

8.3. Pokazatelji aktivnosti

Treća skupina financijskih pokazatelja odnosi se na pokazatelje aktivnosti koji ukazuju na „brzinu cirkulacije imovine u poslovnom procesu“ (Žager i sur., 2008, str. 251). Kao najznačajniji pokazatelji ove skupine izračunati su koeficijent obrtaja ukupne imovine, koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine, koeficijent obrtaja potraživanja te trajanje naplate

potraživanja, koji su dobiveni na temelju podataka iz bilance i računa dobiti i gubitka. Izračuni koeficijenta prikazani su u Tablici 16. u nastavku.

Tablica 15. Pokazatelji aktivnosti odabranih poduzeća

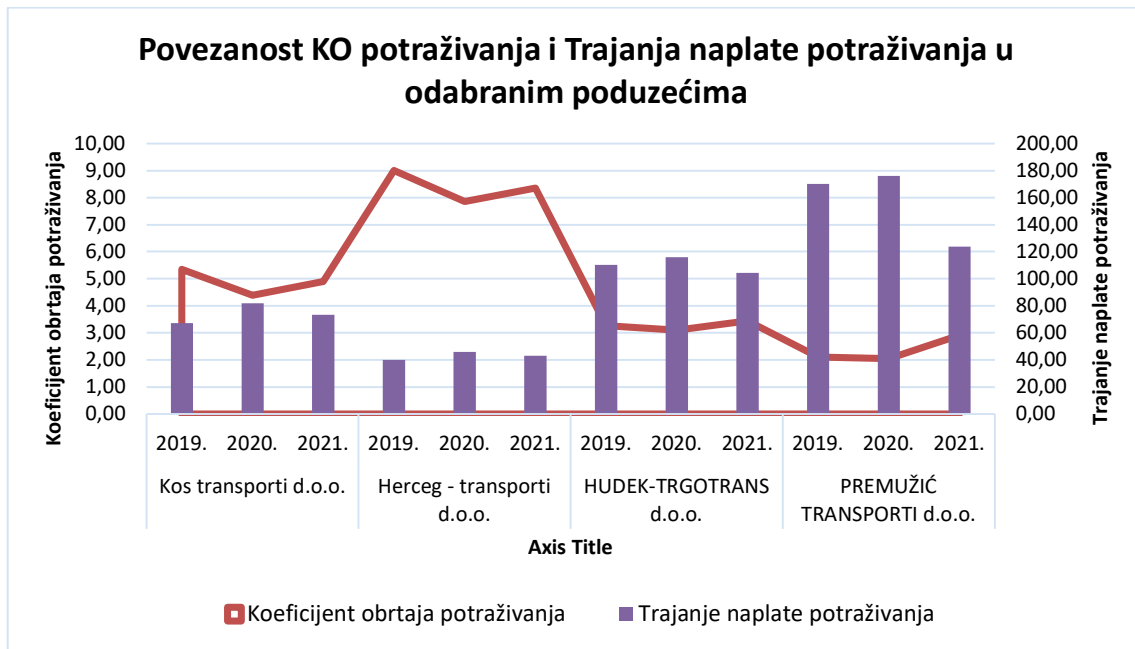
	Kos transporti d.o.o.			Herceg - transporti d.o.o.			HUDEK-TRGOTRANS d.o.o.			PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o.		
	2019.	2020.	2021.	2019.	2020.	2021.	2019.	2020.	2021.	2019.	2020.	2021.
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,43	1,57	1,56	1,80	1,87	1,96	1,44	1,37	1,34	1,13	1,05	1,25
Koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine	3,51	2,92	2,76	4,57	4,68	3,73	2,55	2,58	2,65	1,61	1,47	1,64
Koeficijent obrtaja potraživanja	5,35	4,40	4,90	9,01	7,85	8,35	3,26	3,10	3,45	2,12	2,04	2,91
Trajanje naplate potraživanja	67,26	81,89	73,40	39,96	45,84	43,12	110,30	115,99	104,34	170,21	176,21	123,62

Prvi pokazatelj, koeficijent obrtaja ukupne imovine u odnosu stavlja ukupni prihod i ukupnu imovinu poduzeća te pokazuje koliko kuna prihoda ono ostvaruje na jednu kunu imovine. Kako je poželjno da ovaj pokazatelj bude što veći, može se reći kako su najbolji rezultati u ovom pogledu ostvareni u poduzeću Herceg – transporti d.o.o. U 2019. godini poduzeće na jednu kunu imovine ostvaruje kunu i 80 lipa prihoda te se vrijednost pokazatelja uspješno povećava u promatranim godinama kako bi na kraju 2021. poduzeće na kunu imovine ostvarilo gotovo 2 kune prihoda. Može se reći kako poduzeće uspješno koristi svoju imovinu u svrhu ostvarivanja prihoda. U poduzeću Kos transporti d.o.o. najbolji je rezultat koeficijenta obrtaja ukupne imovine ostvaren u 2020. godini kada je na kunu imovine ostvareno 1,57 kuna prihoda. Kod HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. zabilježen je negativni trend odnosno pad vrijednosti koeficijenta što svakako ukazuje na uspješnost poslovanja poduzeća. U posljednjem promatranom poduzeću velika je promjena koeficijenta zabilježena na prijelazu iz 2020. u 2021. godinu kad je ostvareno 0,20 kuna više prihoda na kunu imovine, odnosno poduzeće je uspjelo svoju ukupnu imovinu obrnuti 1,25 puta tijekom 2021. godine.

Kod koeficijenta obrtaja kratkotrajne imovine izraženo je koliko je puta tijekom godine poduzeće uspjelo obrnuti svoju kratkotrajnu imovinu. Poduzeću Herceg – transporti d.o.o. to je u 2019. uspjelo 4,57 puta, u 2020. 4,68 puta te nešto manje u 2021. – 3,73 puta. Poduzeće HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. kod ovog pokazatelja pokazuje bolje rezultate pa se može reći kako je kratkotrajnu imovinu uspjelo obrnuti više puta – najviše 2,65 puta u promatranom

trogodišnjem razdoblju, u 2021. godini. Kod poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. pokazatelj je na relativno istoj razini u prvoj i posljednjoj promatranoj godini, no u 2020. ima najmanju vrijednost od 1,47 što je rezultat znatnijeg povećanja kratkotrajne imovine poduzeća od gotovo 1 milijun kuna, dok su ukupni prihodi zabilježili rast od stotinjak tisuća kuna.

Treći analizirani koeficijent govori u kojoj su mjeri poduzeća uspjela obrnuti svoja potraživanja, s time da se u brojniku sada nalaze Prihodi od prodaje u odnosu na prethodne pokazatelje iz ove skupine. Ovaj je koeficijent povezan i s posljednjim pokazateljem u skupini – trajanje naplate potraživanja, pa povećanje jednog uzrokuje smanjenje vrijednosti drugog i obratno. Poželjno je da trajanje naplate bude što kraće, a koeficijent obrtaja potraživanja što veći jer to znači da poduzeće obrće svoja potraživanja pravodobno, te zbog toga uspješno posluje. Tako se ovdje ponovno ističu Herceg – transporti d.o.o. čiji koeficijent s vrijednošću od 9,01 u 2019. godini govori da je poduzeće upravo toliko puta uspjelo obrnuti svoja potraživanja dok su dani vezivanja iznosili svega 40 dana. U poduzeću Kos transporti d.o.o. koeficijent je bio najveći u 2019., no u 2020. godini pada na 4,40 kada je trajanje naplate potraživanja gotovo 82 dana. I ostala promatrana poduzeća bilježe sličan trend pada koeficijenta na prijelazu u 2020. godinu te ponovni rast na prijelazu u 2021., s time da je poduzeću PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. potrebno najviše vremena da naplati svoja potraživanja od kupaca. Tako im je u 2019. za to bilo potrebno 170 dana, dok su do kraja 2021. trajanje naplate smanjili za 45 dana. Povezanost ova dva pokazatelja aktivnosti prikazana je u nastavku na Grafu 19.

Graf 19. Povezanost Koeficijenta obrtaja potraživanja i Trajanja naplate potraživanja u odabranim poduzećima (izvor: izrada autorice)

8.4. Pokazatelji ekonomičnosti

Uz prethodne pokazatelje važno je obratiti pozornost na pokazatelje ekonomičnosti poduzeća izračunatih na temelju vrijednosti iz računa dobiti i gubitka, pa tako prema podjeli na početku osmog poglavlja spadaju u prvu skupinu financijskih pokazatelja koji razmatraju poslovanje poduzeća unutar godine dana. Uz navedeno, stavljaju u odnos ostvarene prihode i rashode te tumače koliko je prihoda ostvareno na jedinicu rashoda. Ovo je slučaj za pokazatelj koji mjeri ekonomičnost ukupnog poslovanja dok su ostali pokazatelji vidljivi u Tablici 17. u nastavku njegova varijacija, odnosno parcijalni pokazatelji ekonomičnosti (Žager i sur., 2008, str. 252).

Tablica 16. Pokazatelji ekonomičnosti odabranih poduzeća

	Kos transporti d.o.o.			Herceg - transporti d.o.o.			HUDEK-TRGOTRANS d.o.o.			PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o.		
	2019.	2020.	2021.	2019.	2020.	2021.	2019.	2020.	2021.	2019.	2020.	2021.
Ekonomičnost ukupnog poslovanja	1,02	1,05	1,05	1,01	1,02	1,02	1,01	1,01	1,00	1,04	1,07	1,08
Ekonomičnost poslovnih aktivnosti	1,03	1,06	1,05	1,02	1,02	1,02	0,99	0,99	0,99	1,04	1,07	1,08

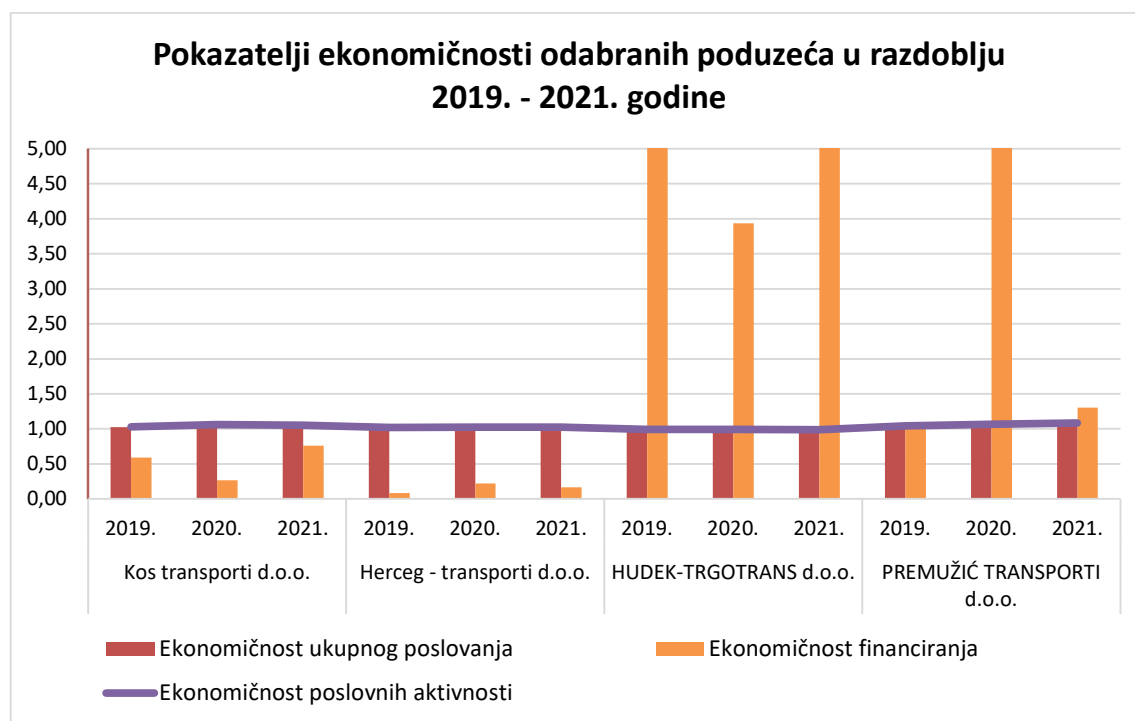
Ekonomičnost financiranja	0,59	0,27	0,76	0,08	0,22	0,16	8,34	3,93	6,43	1,03	6,17	1,30
----------------------------------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Pokazatelj Ekonomičnost ukupnog poslovanja poprima slične vrijednosti kod sva četiri odabrana poduzeća, no kako su njegove vrijednosti u svim promatranim godinama veće od 1, vidljivo je kako poduzeća posluju s dobiti. S nešto većim vrijednostima u 2020. i 2021. godini ističu se dva poduzeća. Kos transporti d.o.o. u tim godinama ima vrijednost pokazatelja od 1,05 odnosno poduzeće je na kunu rashoda ostvarilo kunu i 5 lipa prihoda te je zanimljivo promatrati kako su i ukupni prihodi i rashodi rasli paralelno za nešto više od 23 milijuna kuna na prijelazu iz 2020. u 2021. godinu. Kod poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. pozitivan pomak se vidi u 2020. u odnosu na prethodnu godinu, pa je tako na kunu rashoda ostvareno 0,03 kuna više prihoda. Najbolji rezultat je ipak postignut u 2021. godini kada je ukupna razlika između ukupnih prihoda i rashoda iznosila nešto više od 9 milijuna kuna pa je ostvareno 1,08 kuna prihoda na kunu rashoda. Granična vrijednost pokazatelja vidljiva je kod poduzeća HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. koje ima približno iste vrijednosti ukupnih prihoda i ukupnih rashoda pa je pokazatelj jednak 1 te se može zaključiti kako poduzeće nije uspješno u tolikoj mjeri kao poduzeća u branši.

Ekonomičnost poslovnih aktivnosti tumači se na sličan način s time da su u odnos stavljani poslovni prihodi i poslovni rashodi. Razlog neznatnih promjena i razlika u prvim dvama pokazateljima ekonomičnosti jest da poslovni prihodi kod svih promatranih poduzeća zauzimaju najveći dio ukupnih prihoda što je već analizirano u prijašnjih poglavljima (Poglavlje 7) uz pomoć provedene vertikalne analize računa dobiti i gubitka. U slučaju poduzeća HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. izračunata je vrijednost pokazatelja jednaka 0,99 što znači da poduzeće na kunu poslovnih rashoda ostvaruje samo 99 lipa poslovnih prihoda. Ista je situacija prisutna u sve tri promatrane godine te sveukupno ukazuje na rizik poslovanja poduzeća u smislu uspješnosti na tržištu. Kod ostalih poduzeća pokazatelj je veći od 1 te znači da poduzeća na kunu poslovnih rashoda ostvaruju kunu i više poslovnih prihoda. Najbolji rezultat pokazatelja ostvaruje poduzeće PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. u 2021. godini kada na kunu poslovnih rashoda ostvaruje 1,08 kuna poslovnih prihoda.

Što se tiče ekonomičnosti financiranja gdje su u isti odnos stavljani financijski prihodi i rashodi, vidljivo je kako prva dva promatrana poduzeća ostvaruju gubitak iz financijskih aktivnosti jer su vrijednosti pokazatelja manje od 1. Razlog su svakako financijski rashodi s osnove kamata koji kod oba poduzeća gotovo sami prelaze iznose ukupno ostvarenih financijskih prihoda. Što se tiče poduzeća HUDEK-TRGOTRANS d.o.o., ono u ovom slučaju ostvaruje dobre rezultate te u trogodišnjem razdoblju u prosjeku ostvaruje 6,24 kune

financijskih prihoda na kunu financijskih rashoda. O vrijednostima pokazatelja većim od 1 može se govoriti i u sklopu poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o., a posebice u 2020. godini kada je na kunu financijskih rashoda ostvareno 6,17 kuna financijskih prihoda. Razlog takvom rezultatu je uglavnom iznos od 51.011 kuna na stavci Prihodi od ostalih dugotrajnih financijskih ulaganja i zajmova poduzetnicima unutar grupe. Radi se o financijskim prihodima ostvarenim iz poslovnog odnosa s poduzetnicima koji nisu unutar grupe te financijskih institucija, dok je s druge strane iznos financijskih rashoda (uglavnom od kamata i tečajnih razlika) bio jednak 8.267 kuna.

Graf 20. Pokazatelji ekonomičnosti odabranih poduzeća u razdoblju 2019. - 2021. godine (izvor: izrada autorice)

Na Grafu 20. još se jednom može vidjeti kako sva promatrana poduzeća bilježe iste ili slične vrijednosti pokazatelja ekonomičnosti ukupnog poslovanja te poslovnih aktivnosti zbog velikog udjela poslovnih prihoda u ukupnim prihodima. Pokazatelj Ekonomičnost financiranja bilježi najveće vrijednosti u poduzeću HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. što znači da su ostvareni financijski prihodi poduzeća znatno veći od financijskih rashoda, po čemu se ovo poduzeće ističe u odnosu na preostala tri.

8.5. Pokazatelji profitabilnosti

Posljednja skupina financijskih pokazatelja tiče se pokazatelja profitabilnosti poduzeća u čijem se kontekstu promatraju pokazatelji poput bruto marže profita, neto marže profita, bruto rentabilnosti imovine, neto rentabilnosti imovine te rentabilnosti vlastitog kapitala. Navedeni pokazatelji za promatrana poduzeća prikazani su u Tablici 18. u nastavku, te se izražavaju u postotku.

Tablica 17. Pokazatelji profitabilnosti odabranih poduzeća

	Kos transporti d.o.o.			Herceg - transporti d.o.o.			HUDEK-TRGOTRANS d.o.o.			PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o.		
	2019.	2020.	2021.	2019.	2020.	2021.	2019.	2020.	2021.	2019.	2020.	2021.
Neto marža profita	2,36 %	4,64 %	4,33 %	1,63 %	1,94 %	1,86 %	0,56 %	1,06 %	0,35 %	3,25 %	5,70 %	6,15 %
Bruto marža profita	2,82 %	5,28 %	5,25 %	1,92 %	2,27 %	2,20 %	0,80 %	1,06 %	0,55 %	4,00 %	6,62 %	7,56 %
Neto rentabilnost imovine	3,37 %	7,28 %	6,74 %	2,92 %	3,61 %	3,64 %	0,81 %	1,44 %	0,47 %	3,66 %	5,99 %	7,71 %
Bruto rentabilnost imovine	4,01 %	8,28 %	8,18 %	3,45 %	4,24 %	4,32 %	1,15 %	1,44 %	0,74 %	4,51 %	6,95 %	9,48 %
Rentabilnost vlastitog kapitala	6,02 %	16,50 %	15,15 %	4,96 %	7,30 %	8,84 %	0,92 %	1,63 %	0,45 %	4,01 %	6,73 %	8,70 %

Općenito, marža profita računa se na temelju podataka iz računa dobiti i gubitka, a postoje neto i bruto marža. Neto marža profita u odnos stavlja neto dobit s kamatama te ukupne prihode koje je poduzeće ostvarilo u toku jedne godine te mjeri koliku je dobit poduzeće ostvarilo na 100 jedinica prihoda. Počevši od poduzeća Kos transporti d.o.o., vidljivo je kako je ostvareno 2,36 kuna dobiti na 100 kuna prihoda u 2019. godini. Već u sljedećoj godini vrijednost pokazatelja raste na 4,64% uslijed veće stope rasta neto dobiti u odnosu na stopu rasta prihoda, dok je u 2021. poduzeće ostvarilo 0,33 kuna dobiti manje na 100 kuna prihoda. U drugom i trećem promatranom poduzeću najbolji je rezultat pokazatelja također ostvaren u 2020. godini kada je neto marža iznosila 1,94% (Herceg – transporti d.o.o.) te 1,06% (HUDEK-TRGOTRANS d.o.o.), dok se izuzetak od ovakvog trenda može uočiti kod poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. Nakon trenda rasta kroz promatrano trogodišnje razdoblje, najveća je vrijednost pokazatelja ostvarena u 2021. godini kada je na 100 kuna prihoda ostvareno 6,15 kuna neto dobiti. Kako je ovdje naglašeno da se radi o ostvarenoj neto dobiti, jasno je kako se može izračunati i bruto marža profita gdje se u brojniku uzima vrijednost dobiti

prije poreza. Kod pokazatelja Bruto marža profita ostvarene su slične, ali nešto veće vrijednosti u odnosu na one kod prethodnog pokazatelja. Razlika je u obuhvatu obračunatog poreza na dobit od 18% kod svih poduzeća. Jedini je izuzetak potrebno naglasiti kod poduzeća HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. gdje su vrijednosti ovih dvaju pokazatelja jednake u 2020. godini jer poduzeće tada nije imalo obvezu plaćanja poreza iz razloga objašnjenih u prijašnjim poglavljima (Poglavlje 7).

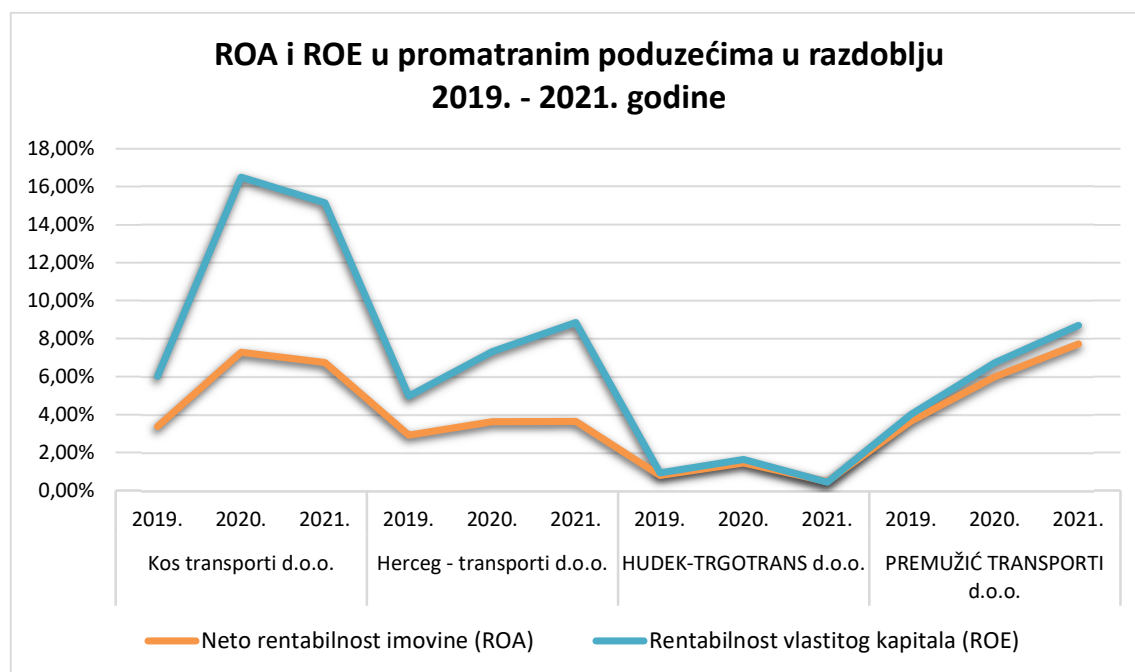
Neto i bruto rentabilnost imovine kao pokazatelji računaju se ako se u odnos stave neto/bruto dobit s kamatama te ukupna imovina poduzeća. Dakle, računaju se na temelju bilance te računa dobiti i gubitka ali mogu se dobiti i na sljedeći način:

$$\text{Neto marža profita} \times \text{Koeficijent obrtaja ukupne imovine} = \text{Neto rentabilnost imovine},$$

pa se tako ponovno vidi međusobna povezanost i utjecaj financijskih pokazatelja. Kao i kod prethodna dva pokazatelja profitabilnosti, razlika između bruto i neto rentabilnosti ukazuje na relativno porezno opterećenje, no u ovom slučaju radi se o poreznom opterećenju na ukupnu imovinu. Pokazatelj neto rentabilnosti imovine kreće se u rangu od 0,47% do 7,71%. Najmanja vrijednost odnosno neto dobit od 0,47 kuna na kunu imovine ostvarena je u poduzeću HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. dok je oprečna, najveća vrijednost zabilježena kod poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. koje je u 2021. ostvarilo 7,71 kunu neto dobiti na 100 kuna ukupne imovine. Iste godine, bruto rentabilnost poduzeća iznosila je 9,48% što znači da je tada ostvareno 9,48 kuna neoporezivane dobiti na 100 kuna ukupne imovine. Velike vrijednosti pokazatelja uočene su i kod poduzeća Kos transporti d.o.o. koje je kroz 2020. i 2021. godinu ostvarilo više od 8 kuna dobiti na 100 kuna ukupne imovine. Najmanja je vrijednost pokazatelja kod poduzeća HUDEK-TRGOTRANS d.o.o., posebice u 2021. godini s vrijednošću manjom od 1%.

Rentabilnost vlastitog kapitala kao posljednji pokazatelj iz skupine pokazatelja profitabilnosti zapravo je i najznačajniji jer se usporedbom ovog pokazatelja s pokazateljem neto rentabilnosti mogu donijeti zaključci o korištenju financijske poluge (Žager i sur., 2008, str. 253). Općenito, financijska poluga govori o korištenju zaduživanja u poslovanju poduzeća te ostvaruje li se stopa rentabilnosti koja je veća od kamatne stope po kojoj se ono zadužuje (alphacapitalis.com, bez dat.). Važno je reći kako je rentabilnost vlastitog kapitala (ROE) uglavnom veća od neto rentabilnosti imovine (ROA) kod promatranih poduzeća, što se može smatrati jednim od glavnih preduvjeta za korištenje financijske poluge, no pritom treba razmotriti rizik koji dolazi s njenim korištenjem – gomilanje gubitaka. Tako društvo koje se previše zadužuje ima rizik od bankrota ako dođe do krize poslovanja, pa je ključno procijeniti

rizičnost poluge(alphacapitalis.com, bez dat.). Primjerice, za poduzeće HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. ne preporuča se daljnje zaduživanje jer je pokazatelj rentabilnosti vlastitog kapitala manji od neto rentabilnosti imovine. S druge strane, pokazatelj je najveći u poduzeću Kos transporti d.o.o. u 2020. godini na razini od 16,50% čime se može zaključiti kako je poduzeće profitabilno i solventno. Kod preostala dva poduzeća, financijska se poluga može koristiti u svrhu širenja na međunarodno tržište, nadogradnju voznog parka te modernizacije opreme čime bi se stvarala dodatna vrijednost, pa rizik korištenja poluge neće biti izražen u tolikoj mjeri. Odnos između ROA i ROE za odabrana poduzeća prikazan je u nastavku na Grafu 21.

Graf 21. ROA i ROE u promatranim poduzećima u razdoblju (izvor: izrada autorice)

9. Zaključak

Po završetku pisanja ovog rada može se donijeti nekoliko bitnih zaključaka iz provedene analize nad financijskim izvještajima i pokazateljima odabranih poduzeća. Dakle, u radu su analizirani bilanca te račun dobiti i gubitka kao osnovni financijski izvještaji ukupno četiri transportna poduzeća s područja Varaždinske županije u promatranom razdoblju od 2019. do 2021. godine. Nad njima su izvršeni postupci horizontalne i vertikalne analize te su izračunate glavne skupine financijskih pokazatelja.

Prema provedenoj horizontalnoj analizi bilance nad odabranim poduzećima vidljivo je kako se radi o trendu povećanja kratkotrajne imovine u odnosu na dugotrajnu imovinu, a izuzetak je poduzeće HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. koje bilježi obrnuti trend povećanja dugotrajne imovine u aktivi poduzeća. U pasivi poduzeća, stavka Kapital i rezerve bilježi trend rasta iz godine u godinu, dok je kod poduzeća Kos transporti d.o.o. vidljiv pad temeljnog kapitala u 2020. godini jer je tada izvršena podjela poduzeća te je osnovano društvo KOS INVEST d.o.o. s istim vlasnicima. Također, važno je napomenuti kako poduzeće PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. nema nikakvih dugoročnih obveza, u odnosu na preostala poduzeća koja se zadužuju na osnovi kredita ili *leasing* ugovora.

Nakon provođenja horizontalne analize računa dobiti i gubitka, može se reći kako su ukupni prihodi u svim poduzećima veći od poslovnih rashoda, pa sva poduzeća posluju s dobiti. Dobit razdoblja raste iz godine u godinu, posebice u 2021. nakon djelomičnog oporavka gospodarstva od pandemije koronavirusa kada se povećao i obujam cestovnog prijevoza robe kao glavne djelatnosti kojom se analizirana poduzeća bave. Značajan pad dobiti na prijelazu iz 2020. u 2021. zabilježen je kod poduzeća HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. nakon pada ukupnih prihoda, a znatnog rasta Materijalnih troškova. S druge strane, važno je naglasiti kako se ovo poduzeće ističe po znatno višim financijskim prihodima u odnosu na financijske rashode, što nije toliko izraženo u preostala tri poduzeća.

Vertikalna analiza bilance pokazala je kako su poduzeća podijeljena u udjelima dugotrajne i kratkotrajne imovine u ukupnoj aktivi – u poduzećima Kos transporti d.o.o. i Herceg – transporti d.o.o. prevladava dugotrajna imovina, no njeni se udjeli smanjuju do kraja posljednje promatrane godine. S druge strane, u pasivi poduzeća prevladava udio kapitala i rezervi dok kod poduzeća Herceg – transporti d.o.o. veći udio zauzimaju dugoročne obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama. Kratkoročne obveze bilježe trend rasta u razdoblju od 2019. do 2021., osim u istaknutom poduzeću gdje je zabilježen značajan pad obveza prema dobavljačima.

Na temelju vertikalne analize računa dobiti i gubitka vidi se kako najveći udio u ukupnim prihodima zauzimaju poslovni prihodi u postotku višem od 99%. Izuzetak je ponovno poduzeće HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. gdje ipak prevladavaju poslovni rashodi. Isto tako, u 2020. spomenuto poduzeće bilo je oslobođeno plaćanja poreza na dobit. Kako je ostvaren značajni prihod od potpora za očuvanje radnih mjesta prilikom Covida 19, poduzeće je zapravo zabilježilo porezni gubitak koji je prenijet u sljedeću godinu. Osim poslovnih prihoda, značajni udio u poduzećima zauzimaju i materijalni troškovi sadržani u troškovima sirovina i materijala te troškovima prodane robe, ali i troškovi osoblja čije su promjene udjela uglavnom posljedica promjene broja zaposlenika.

U drugom dijelu rada provedena je analiza pomoću glavnih skupina financijskih pokazatelja. Prije svega, može se reći kako je poduzeće PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. najlikvidnije u promatranom skupu, te su svi pokazatelji iz skupine na puno višoj razini, no u preostalim poduzećima vidi se pozitivan trend rasta pokazatelja. Što se tiče radnog kapitala, njegova vrijednost sugerira kako poduzeće ima veću likvidnost i financijsku stabilnost, pa se prema tome može reći kako je u ovom pogledu poduzeće Kos transporti d.o.o. zabilježilo najbolje rezultate. Nadalje, pokazatelji zaduženosti, a posebice vrijednost Faktora zaduženosti sugeriraju kako je najzaduženije poduzeće u skupini Herceg – transporti d.o.o. koje u trogodišnjem razdoblju bilježi prosječnu vrijednost pokazatelja jednaku 4,39. U suprotnosti, najmanje je zaduženo poduzeće PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. s faktorom manjim od 1 što znači da se uglavnom financira iz vlastitog kapitala. Analizom aktivnosti poduzeća može se doći do zaključka kako poduzeće Herceg – transporti d.o.o. može najviše puta obrnuti svoju ukupnu i kratkotrajnu imovinu te potraživanja. Sukladno tome, ovdje su zabilježeni i najkraći dani vezivanja potraživanja što potvrđuje činjenicu kako je poduzeće sigurno i uspješno, iako je u prethodnim skupinama pokazatelja zabilježilo slabije rezultate u odnosu na ostala promatrana poduzeća. Nadalje, sva su četiri promatrana poduzeća približno jednaka u pokazateljima ekonomičnosti, odnosno ostvaruju slične iznose prihoda po jedinici rashoda. Ekonomičnost poslovnih aktivnosti je ispod zadovoljavajuće razine u poduzeću HUDEK-TRGOTRANS d.o.o., koje ukazuje na rizik poslovanja poduzeća u smislu uspješnosti na tržištu te ukoliko se nastavi isti trend u narednim godinama, moglo bi imati negativan utjecaj na poslovanje poduzeća te opstanak na tržištu, posebice među brojnim transportnim poduzećima na području Varaždinske županije. U konačnici, prema financijskoj poluzi kao dijelu pokazatelja profitabilnosti poduzeća, može se zaključiti kako se za poduzeće HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. ne preporuča daljnje zaduživanje, dok se kod preostalih poduzeća zaduživanje može koristiti u svrhu širenja na vanjska tržišta, nadogradnju voznog parka te modernizacije opreme čime bi se stvarala dodatna vrijednost i konkurentna prednost već uspješnih poduzeća.

Popis literature

alphacapitalis.com (bez dat.). Financijska poluga i rizik korištenja financijske poluge. Preuzeto s <https://alphacapitalis.com/2019/08/11/financijska-poluga-i-rizik-koristenja-financijske-poluge/>

Božićević, J., i Perić T. (2001). Razvitak hrvatskog gospodarstva sa stajališta razvitka prometa. EKONOMSKI PREGLED, 52 (7-8) 753-773.

Dozan, J. (2020.). HNB drži tečaj 'na kratkoj uzici' središnjeg pariteta u okviru ERM II. Preuzeto s <https://www.poslovni.hr/trzista/hnb-drzi-tecaj-na-kratkoj-uzici-sredisnjeg-pariteta-u-okviru-erm-ii-4263984>

Državni zavod za statistiku (DZS) (2023). Transport u četvrtom tromjesečju 2022. Preuzeto s <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29102>

eposlovni.eu (bez dat.). Preuzeto s <https://www.eposlovni.eu/tvrtka/HERCEG-TRANSPORTI-d-o-o/87151170>

Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (2006). Analiza tržišta cestovnog prijevoza u Republici Hrvatskoj.

Feletar, P., Hozjan, D., i Anžek M. (2020). Razvoj cestovnog prometa u Hrvatskoj. Godišnjak HATZ, 121-144.

Hrvatska obrtnička komora (HOK) (bez dat.). Trgovačka društva i obrti. Preuzeto s <https://www.hok.hr/gospodarstvo-i-savjetovanje/statistika/trgovacka-drustva-i-obrti>

hudek-trgotrans.hr (bez dat.). Preuzeto s <https://www.hudek-trgotrans.hr/>

kostransporti.hr (bez dat.). Preuzeto s <https://kostransporti.hr/>

Ministarstvo financija (MFIN) (bez dat.). Državne potpore za podršku gospodarstvu tijekom pandemije COVID-a 19. Preuzeto s <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/koncesije-i-drzavne-potpore/drzavne-potpore/drzavne-potpore-za-podrsku-gospodarstvu-tijekom-pandemije-covid-a-19/3044>

Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture (MMPI) (2017). Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske (2017. – 2030.).

NKD (2007). Odluka o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007. Preuzeto s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_06_58_1870.html

poslovna.hr (bez dat.). PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. Preuzeto s <https://www.poslovna.hr/lite/premuzic-transporti/1191852/subjekti.aspx>

Rogić Dumančić, L., Bogdan, Ž., i Raguž Krištić, I. (2021). Utjecaj Covid-19 krize na hrvatsko gospodarstvo. E23, E27.

Štahan, M. i Slovinac I. (2018). Sastavljanje računa dobiti i gubitka za 2018. Financije, pravo i porezi – FIP. Financije i računovodstvo.

timocom.com.hr (2022). Tahograf: vrsta i način uporabe. Preuzeto s <https://www.timocom.com.hr/blog/tahograf-vrsta-i-nacin-uporabe-443628>

Žager, K., Mamić Sačer, I., Sever, S., i Žager, L. (2008). Analiza financijskih izvještaja (2. prošireno izdanje). MASMEDIA d.o.o., Zagreb

Popis grafova

Graf 1. Broj aktivnih trgovačkih društava i obrta u djelatnosti 49.41 - Cestovni prijevoz robe prema posljednjim podacima Državnog zavoda za statistiku iz 2021. godine (izvor: DZS, 2022).	4
Graf 2. Promjene na stavkama u aktivi bilance poduzeća Kos transporti d.o.o. od 2019. do 2021. godine (izvor: izrada autorice).....	11
Graf 3. Promjene na stavkama u pasivi bilance poduzeća Kos transporti d.o.o. 2019. - 2021. godine (izvor: izrada autorice)	12
Graf 4. Utjecaj pandemije na pozicije bilance poduzeća u razdoblju 2019. - 2021. godine (izvor: izrada autorice).....	16
Graf 5. Novac u banci i blagajni poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. u razdoblju 2019. - 2021. (izvor: izrada autorice)	18
Graf 6. Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Herceg-transporti d.o.o. u razdoblju 2019. do 2021. godine s naglaskom na prihode (izvor: izrada autorice)	23
Graf 7. Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Herceg-transporti d.o.o. u razdoblju 2019. do 2021. godine s naglaskom na rashode (izvor: izrada autorice)	24
Graf 8. Porez na dobit u poduzeću HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. u razdoblju 2019. - 2021. godine (izvor: izrada autorice)	27
Graf 9. Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. u razdoblju 2019. do 2021. godine s naglaskom na prihode (izvor: izrada autorice) ...	28
Graf 10. Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. u razdoblju 2019. do 2021. godine s naglaskom na rashode (izvor: izrada autorice) ..	29
Graf 11. Vertikalna analiza glavnih stavki aktive bilance poduzeća Herceg - transporti d.o.o. (izvor: izrada autorice).....	34
Graf 12. Udjeli glavnih stavki pasive poduzeća Herceg - transporti d.o.o. u ukupnoj pasivi u 2021. godini (izvor: izrada autorice).....	35
Graf 13. Vertikalna analiza glavnih stavki bilance poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. u razdoblju 2019. - 2021. godine (izvor: izrada autorice)	39
Graf 14. Udio stavki računa dobiti i gubitka u ukupnim prihodima poduzeća Kos transporti d.o.o. u razdoblju 2019. - 2021. godine (izvor: izrada autorice)	40
Graf 15. Objašnjenje stavke Porez na dobit u 2020. godini u promatranom poduzeću HUDEK-TRGOTRANS d.o.o.	45
Graf 16. Udjeli stavki računa dobiti i gubitka u ukupnim prihodima poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. u razdoblju 2019. - 2021. godine (izvor: izrada autorice).....	48

Graf 17. Pokazatelji likvidnosti odabranih poduzeća u razdoblju 2019. - 2021. godine (izvor: izrada autorice).....	50
Graf 18. Pokazatelji zaduženosti odabranih poduzeća u razdoblju 2019. - 2021. godine (izvor: izrada autorice).....	55
Graf 19. Povezanost Koeficijenta obrtaja potraživanja i Trajanja naplate potraživanja u odabranim poduzećima (izvor: izrada autorice)	58
Graf 20. Pokazatelji ekonomičnosti odabranih poduzeća u razdoblju 2019. - 2021. godine (izvor: izrada autorice).....	60
Graf 21. ROA i ROE u promatranim poduzećima u razdoblju (izvor: izrada autorice)	63

Popis tablica

Tablica 1. Horizontalna analiza aktive bilance poduzeća Herceg-transporti d.o.o. u razdoblju od 2019. do 2021. godine.....	13
Tablica 2. Horizontalna analiza pasive bilance poduzeća Herceg-transporti d.o.o. u razdoblju od 2019. do 2021. godine.....	14
Tablica 3. Horizontalna analiza pasive bilance poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. u razdoblju od 2019. do 2021. godine.....	19
Tablica 4. Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Kos transporti d.o.o. u razdoblju od 2019. do 2021. godine.....	20
Tablica 5. Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. u razdoblju 2019. do 2021. godine.....	26
Tablica 6. Vertikalna analiza aktive bilance Kos transporti d.o.o. u razdoblju od 2019. do 2021. godine	31
Tablica 7. Vertikalna analiza pasive bilance Kos transporti d.o.o. u razdoblju od 2019. do 2021. godine	32
Tablica 8. Vertikalna analiza bilance HUDEK-TRGOTRANS d.o.o. u razdoblju od 2019. do 2021. godine	36
Tablica 9. Udjeli vrsta ostalih troškova u stavci Ostalih troškova u 2020. godini (u tisućama kuna).....	41
Tablica 10. Vertikalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Herceg-transporti d.o.o. u razdoblju od 2019. do 2021. godine.....	42
Tablica 11. Vertikalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća PREMUŽIĆ TRANSPORTI d.o.o. u razdoblju od 2019. do 2021. godine.....	46
Tablica 13. Pokazatelji likvidnosti odabranih poduzeća	49
Tablica 14. Vrijednosti radnog kapitala za promatrana poduzeća	52
Tablica 15. Pokazatelji zaduženosti odabranih poduzeća.....	53
Tablica 16. Pokazatelji aktivnosti odabranih poduzeća.....	56
Tablica 17. Pokazatelji ekonomičnosti odabranih poduzeća	58
Tablica 18. Pokazatelji profitabilnosti odabranih poduzeća.....	61